

Jordbruksutskottets betänkande 1988/89: JoU21

Jordbruksprisreglering m. m.

1988/89
JoU21

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas proposition 1988/89: 140 om reglering av priserna på jordbruksprodukter, m. m. Förslagen läggs fram med utgångspunkt i den GATT-överenskommelse som träffats i början av april 1989 och utgör därför förslag till tillfälliga lösningar som endast bör tillämpas under den nu aktuella perioden. Vidare lämnas förslag om minskning av vissa regleringar inom livsmedelsområdet och förslag rörande användningen av genteknik vid växtodling.

Utskottet behandlar i detta sammanhang även 132 fristående motionsyrkanden om olika jordbrukspolitiska frågor samt 106 motionsyrkanden som väckts med anledning av propositionen.

Utskottet tillstyrker i huvudsak regeringens förslag om kompensation till lantbruket under regleringsåret 1989/90. I fråga om överskottsproduktionen av spannmål föreslår utskottet med anledning av motioner (m,fp,c) att statens delansvar för återstoden av innevarande femårsperiod skall utgöra 40 % av de verkliga kostnaderna för överskottet vid normalskörd. Vidare förordar utskottet en förlängning av verksamheten med omställning av spannmålsproduktionen och föreslår i samband härmed även ett riksdagsuttalande om dispositionen av 1989 års ansvarsmedel.

Viss ytterligare utredning föreslås vad beträffar strukturfrågor inom sockernäringen.

Regeringens förslag om ändringar i fråga om kvalitetskontrollen av mejeriprodukter, potatis och vissa andra livsmedel avstyrks.

Anslaget till prisstöd till jordbruket i norra Sverige föreslås uppräknat till 625 milj. kr., en höjning med 55 milj. kr. jämfört med regeringens förslag.

Till betänkandet fogas 34 reservationer och 10 särskilda yttranden.

Propositionen

I proposition 1988/89: 140 har regeringen (jordbruksdepartementet) föreslagit

dels att riksdagen antar förslagen till

1. lag om ändring i växtskyddslagen (1972: 318),

2. lag om upphävande av vissa kungörelser om obligatorisk kontroll av vissa livsmedel som exporteras, 1988/89: JoU21

3. lag om upphävande av kungörelsen (1959: 187) angående kvalitetsbenämning på matpotatis,

dels att riksdagen

4. godkänner vad i propositionen förordats i fråga om prisregleringen på jordbruksprodukter inkl. sockerbetor och socker under regleringsåret 1989/90 (avsnitt 2.3),

5. godkänner vad i propositionen förordats beträffande dispositionen av anslaget Prisreglerande åtgärder på jordbrukets område (avsnitt 2.3.1),

6. godkänner vad i propositionen förordats i fråga om användningen av avgiftsmedel som inflyter under regleringsåret 1989/90 (avsnitt 2.4),

7. godkänner vad i propositionen förordats i fråga om prisregleringen för ägg (avsnitt 2.5.1),

8. godkänner vad i propositionen förordats i fråga om kvalitetskontroll av ägg och matpotatis (avsnitten 2.5.2 och 2.5.3),

9. godkänner vad i propositionen förordats i fråga om stöd till jordbruket i norra Sverige (avsnitt 2.6).

Under rubriken Anslagsfrågor har regeringen föreslagit att riksdagen

10. till Särskilda åtgärder för jordbruket i norra Sverige för budgetåret 1989/90 anvisar ett reservationsanslag på 45 000 000 kr.,

11. till Statens jordbruksnämnd för budgetåret 1989/90 anvisar ett ramanslag på 31 415 000 kr.,

12. till Prisstöd till jordbruket i norra Sverige för budgetåret 1989/90 anvisar ett förslagsanslag på 570 000 000 kr.

Lagförslagen är av följande lydelse:

Lag om ändring i växtskyddslagen (1972:318)

Härigenom föreskrivs i fråga om växtskyddslagen (1972:318)

dels att i 3–5 och 11 §§ ordet "Konungen" skall bytas ut mot "regeringen",

dels att 2, 6, 8 och 10 §§ skall ha följande lydelse,

dels att rubriken närmast före 8 § skall sättas närmast före 6 §,

dels att det i lagen skall införas en ny paragraf, 2 a §, samt närmast före 2 a § en ny rubrik av följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*2 §¹

Lagen är ej tillämplig på insekts-härjning som avses i 34 § skogs-vårdslagen (1948:237).

Lagen tillämpas inte på insekts-härjning som avses i 20 § skogs-vårdslagen (1979:429).

Användning av genteknik

2 a §

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om förbud mot eller villkor för användning av

1. *genteknik på växter,*
2. *gentekniskt modifierade växter, samt*
3. *gentekniskt modifierade organismer vid växtodling.*

6 §

Innehavare av mark, byggnad eller transportmedel är skyldig att lämna tillträde för åtgärd som avses i 5 § första stycket 2, 3 och 7.

Innehavare av mark, byggnad eller transportmedel är skyldig att lämna tillträde för åtgärd som avses i 5 § första stycket 2, 3 och 7 samt för kontroll av att föreskrifter som meddelats med stöd av 2 a § efterlevs.

8 §

För kostnad eller förlust som föranletts av beslut enligt denna lag eller med stöd av lagen meddelade bestämmelser kan utgå ersättning av statsmedel. Fråga om ersättning prövas av Konungen eller myndighet som Konungen bestämmer.

För kostnad eller förlust som föranletts av beslut enligt denna lag eller med stöd av lagen meddelade bestämmelser för att bekämpa eller hindra spridning av växtskadegörare kan ersättning lämnas av statsmedel. Frågor om ersättning prövas av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer.

¹ Senaste lydelse 1977:351.

10 §

Till böter *dömes* den som uppsåt-
ligen eller av oaktsamhet

Till böter *döms* den som uppsåt-
ligen eller av oaktsamhet

1. underlåter att göra anmälan enligt 4 §,
 2. underlåter att efterkomma fö-
reläggande eller bryter mot före-
skrift eller förbud som meddelats
med stöd av 5 §,
 3. åsidosätter skyldighet enligt 6 §.
2. underlåter att efterkomma fö-
reläggande eller bryter mot före-
skrift eller förbud som meddelats
med stöd av 2 a eller 5 §, eller

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1989.

**Lag om upphävande av vissa kungörelser om obligatorisk
kontroll av vissa livsmedel som exporteras**

Härigenom föreskrivs att följande kungörelser skall upphöra att gälla vid utgången av juni 1990, nämligen

1. kungörelsen (1950:506) med vissa bestämmelser angående utförsel av fisk, fiskrom och fiskkonserver,
2. kungörelsen (1958:528) med vissa bestämmelser angående utförsel av smör, ost och ägg.

**Lag om upphävande av kungörelsen (1959:187) angående
kvalitetsbenämning på matpotatis**

Härigenom föreskrivs att kungörelsen (1959:187) angående kvalitetsbenämning på matpotatis skall upphöra att gälla vid utgången av juni 1990.

Motioner väckta under allmänna motionstiden 1989

1988/89: Jo201 av Ingvar Karlsson i Bengtsfors och Elving Andersson (båda c) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om ändrad stödområdesindelning i norra Bohuslän och Dalslands skogs- och mellanbygder.

1988/89: Jo205 av Ulla Pettersson m. fl. (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om nödvändigheten av regional- och miljöpolitiska hänsynstaganden samt långsiktig planering avseende sockerbetsodlingen inom upptagningsområdena för de s. k. ö-bruken.

1988/89: Jo206 av Britta Bjelle (fp) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om arealersättning och förtur för det norrbottniska jordbruket.

1988/89: Jo208 av Börje Hörnlund (c) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att jordbruket inom samtliga kommuner och församlingar som erhåller glesbygdstöd skall placeras i prisområde 1.

1988/89: Jo209 av Marianne Jönsson och Agne Hansson (båda c) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om sockerbetsodlingen på Öland och Kalmar läns fastland.

1988/89: Jo210 av Gunhild Bolander (c) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en 95- procentig självförsörjningsgrad i sockerproduktionen,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om utökad sockerbetsareal på Gotland,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av längre avtalsperioder.

1988/89: Jo211 av Lennart Brunander (c) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om uppodling av viss skogsmark.

1988/89: Jo213 av Siw Persson (fp) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om kantzoner (skyddszoner) som miljöförbättrande åtgärder i jordbruket.

1988/89: Jo215 av Nils T Svensson och Bengt Silfverstrand (båda s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om främjande av nya och miljövänligare sorter i svensk potatisodling.

1988/89: Jo216 av Olof Johansson m. fl. (c) vari yrkas

1. att riksdagen beslutar att ge regeringen till känna vad som i motionen anförts om målsättningen för beredskapen av livsmedel och insatsvaror,

Motiveringen återfinns i motion 1988/89: Fö503.

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om regional livsmedelsproduktion.

Motiveringen återfinns i motion 1988/89: Fö503.

1988/89: JoU21

1988/89: Jo217 av Ulla Tillander m. fl. (c) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts beträffande jordbruk och trädgårdsnäring,

1988/89: Jo218 av Kjell Ericsson och Jan Hyttring (båda c) vari yrkas

1. att riksdagen begär att regeringen justerar och kompletterar stödet till jordbruket i norra Sverige, bl. a. så att skogs- och mellanbygderna i Värmland kommer upp i högre stödområde,

2. att riksdagen begär att regeringen framlägger förslag som ger ökad lönsamhet för jordbruket i norra Sverige

3. att riksdagen begär att regeringen framlägger förslag om rekryteringsstöd till unga jordbrukare,

4. att riksdagen begär att regeringen framlägger förslag om stöd för potatisodlingen i Värmlands skogsbygder.

1988/89: Jo219 av Stina Eliasson och Martin Olsson (båda c) vari yrkas att riksdagen beslutar att för budgetåret 1989/90 anvisa 100 milj. kr. till särskilda åtgärder för Norrlandsjordbruket i enlighet med vad som i motionen anförts.

1988/89: Jo221 av Carl Frick (mp) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att den skall snabbutreda förutsättningarna för ett stöd för den fortsatta utveckling av resurssnåla system för distribution av mjölk som bygger på att man använder returförpackningar,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att utredningen också leder till en plan för hur en sådan systemutveckling kan påskyndas.

1988/89: Jo222 av Bengt Westerberg m. fl. (fp) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om vår framtida jordbrukspolitik.

1988/89: Jo223 av Birger Schlaug (mp) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen i uppdrag att säkra fäbodbrukarnas rätt att leverera mjölk,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen i uppdrag att också säkra andra småbrukares rätt att leverera mjölk i glesbygd.

1988/89: Jo224 av Carl Frick (mp) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att mängden jordbruksgifter måste halveras redan under odlingssäsongen 1990 genom en kvotering av giftmängderna på sätt som beskrivs i motionen,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att ytterligare minskningar av gifthanvändningen skall ske påföljande år enligt en plan som skall framläggas för riksdagen senast under hösten 1989,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att ökad användning av så kallade lågdospreparat inte skall få vara ett sätt att statistiskt visa på minskningar i gifthanvändningen,

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att förbrukningen av försurande konstgödselmedel skall minska och att det skall åligga jordbruksdepartementet att se till att vi också får en halvering av dessa konstgödselmedel under odlingssäsongen 1990,

5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att ytterligare minskningar av användningen av försurande konstgödselmedel skall ske påföljande år enligt en plan som regeringen skall redovisa för riksdagen under hösten 1989,

6. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att regeringen skall initiera ett omfattande kalkningsprogram för att komma till rätta med det ökande kalkningsunderskottet och att de mest försurade markerna prioriteras,

1988/89:Jo225 av Kersti Johansson och Stina Gustavsson (båda c) vari yrkas att ett särskilt prisstöd eller andra ekonomiska insatser kommer till stånd som gör det möjligt att bibehålla en mjölkproduktion och därmed ett öppet landskap och en levande landsbygd i skogs- och mellanbygderna i södra Sverige.

1988/89:Jo227 av Karl Erik Olsson och Ingbritt Irhammar (båda c) vari yrkas

1. att riksdagen beslutar ge regeringen till känna vad i motionen anförts om höjning av självförsörjningsgraden på socker,

2. att riksdagen hos regeringen begär utredning av samhällseffekterna av nedläggning av sockerbruk i enlighet med vad som anförts i motionen.

1988/89:Jo228 av Ingrid Hasselström Nyvall (fp) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om betydelsen av betodling på Öland och Gotland.

1988/89:Jo229 av Håkan Hansson och Karl Erik Olsson (båda c) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om nya industriråvaror från lantbruket,

2. att riksdagen hos regeringen begär att förutsättningarna för en industriell utveckling av produkter från jordbruket övervägs, innan nya genomgripande förändringar av jordbruket föranstaltas.

1988/89:Jo231 av Maj-Inger Klingvall m. fl. (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om det framtida svenska jordbruket och stödssystemets utformning.

1988/89:Jo233 av Bo Lundgren m. fl. (m) vari yrkas att riksdagen beslutar att självförsörjningsgraden beträffande socker skall vara minst 95 %.

1988/89:Jo235 av Berit Oscarsson m. fl. (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av att Västmanlands bergslagsdel vad gäller prisstöd till jordbruk hänförs till stödområde 4.

1988/89:Jo236 av Bo Finnkvist (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening

ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av att förändra jordbrukspolitiken så att för miljön viktiga jordbruksenheter bevaras.

1988/89:Jo239 av Olof Johansson m. fl. (c) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att all brukningsvärd åkermark skall bevaras,
2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om konsumentmålet,
3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om införande av ett folkhälsomål,
4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om inkomstmålet för jordbrukare,
5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om de regionalpolitiska målen,
6. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om miljömålet för jordbrukare,
9. att riksdagen beslutar att samhällets delkostnadsansvar för överskottsarealen skall vara 60 %,
10. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om inriktningen av samhällets delansvar för överskottsarealens kostnader,
11. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om samhällsekonomiskt mål,
12. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om inriktningen av den framtida jordbrukspolitiken,

1988/89:Jo240 av Arne Andersson i Ljung (m) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om den framtida försörjningsberedskapen avseende livsmedel.

1988/89:Jo243 av Ingvar Eriksson och Rune Rydén (båda m) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om användning av stråförkortningsmedel.

1988/89:Jo246 av Sven-Erik Alkemark och Torgny Larsson (båda s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att jordbruksavgifterna och andra handelshinder bör lyftas av från de livsmedelsprodukter från u-länder för vilka Sverige tecknat GSP-avtal om tullfrihet.

1988/89:Jo247 av Nils T Svensson och Gunnar Nilsson (båda s) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en kartläggning av de genomsläppliga markområdena och deras avrinningsområden i syfte att skapa naturreservat och liknande,
2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om ett utjämnande lånesystem för finansiering av skogsplantering på lättgenomsläppliga marker.

1988/89:Jo248 av Per Stenmarck och Rune Rydén (båda m) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts angående stöd till forskning och utveckling av alternativa jordbruksgrödor som kan användas som råvaror i industriell produktion,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts angående stöd till skogsplantering på åkermark.

1988/89:Jo249 av Börje Nilsson m. fl. (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att nödvändiga strukturförändringar inom jordbruket i Kristianstads och Blekinge län bör genomföras med betryggande övergångstider och i övrigt under former som gynnar övergång till annan verksamhet i enlighet med vad i motionen anförts.

1988/89:Jo250 av Bertil Danielsson och Karl-Gösta Svenson (båda m) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om sockerbetsodlingen på Öland och Gotland och om beslutets långsiktiga karaktär, samt om en 95- procentig självförsörjningsgrad av socker.

1988/89:Jo251 av Göthe Knutson och Gullan Lindblad (båda m) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om nödvändigheten av en ändrad prisstödsindelning i Värmland innebärande en ökning av prisstödssumman med ca 15 milj. kr. inom ramen för Norrlandsstödet anslag,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i övrigt framhålls i motionen om åtgärder för att vidmakthålla och utveckla jordbruksnäringen i Värmland med sin stora betydelse för landsbygden och turistnäringen.

1988/89:Jo253 av Göran Engström och Birgitta Hambræus (båda c) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om projektet Utvecklingsgården i Bergslagen.

1988/89:Jo254 av Bengt Rosén m. fl. (fp) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att 90 milj. kr. av regleringsmedel avsätts för att under budgetåret 1989/90 – 1991/92 stimulera de i motionen nämnda energiskogsprojekten,

1988/89:Jo257 av Sven Eric Lorentzon m. fl. (m) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om betydelsen av kombinationen jord, skog och annat näringsliv,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om val av prislinje,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om avreglering och jordbruksskydd.

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om enskilt ägande och fritt företagande,

5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om mångfald och förutsättningar för detta inom det framtida jordbruket,

9. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om statens ansvar för överskottsproduktionen av spannmål,

11. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om arealanpassad djurproduktion,

12. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om jordbruket och miljön,

13. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om åkermarkens användning bl. a. till odling av biobränslen samt industriråvaror,

15. att riksdagen hos regeringen begär en redovisning av användningen av hittills influtna medel från skatten på handelsgödsel och bekämpningsmedel,

17. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om Norrlandsstödet,

1988/89: Jo258 av Ylva Annerstedt (fp) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om rådgivning om alternativa odlingsformer under Biodynamiska föreningens ansvar,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en omprioritering av forskningsresurser så att behoven vid Nordisk Forskningsring för Biodynamisk odling kan tillgodoses,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om arealbaserat stöd för omläggning till alternativ odling i form av ett fast omställningsbidrag och ett behovsprövat, rörligt avvecklingsbidrag.

1988/89: Jo260 av Bengt Harding Olson m. fl. (fp) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om tilläggsdirektiv till den parlamentariska jordbruksgruppens arbete,

Motiveringen återfinns i motion 1988/89: A440.

1988/89: Jo261 av Siw Persson m. fl. (fp) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om den produktiva jordbruksmarken,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om skapande av förutsättningar för en långsiktig hushållning med jordbrukets produktionsreserver,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att sträva efter att på sikt upphöra med kemiska bekämpningsmedel,

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om ökade möjligheter till arealbidrag,

1988/89: Jo262 av Arne Kjörnsberg m. fl. (s) vari yrkas att riksdagen uttalar sig för att hushållningssällskapen, om möjligt tillsammans med studieförbunden, bör utarbeta lämpligt studiematerial om kemikaliefritt odlande.

Motiveringen återfinns i motion 1988/89: U822.

1988/89: Jo264 av andre vice talman Christer Eirefelt och Margareta Fogelberg (båda fp) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en ändrad inriktning på jordbrukspolitiken.

Motiveringen återfinns i motion 1988/89: N320.

1988/89: JoU21

1988/89: Jo267 av Lars Werner m. fl. (vpk) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av en långsiktig livsmedelspolitik som underlag för svenska ställningstaganden i internationella förhandlingar,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av att utveckla och bevara det svenska jordbruket,

3. att riksdagen uppdrar åt regeringen att vid internationella livsmedels- och jordbruksförhandlingar lägga stor vikt vid miljö- och kvalitetsaspekter,

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att grunderna för en långsiktig livsmedelspolitik skall vara:

- ett ekologiskt jordbruk
- ett jordbruk i hela landet
- goda arbetsförhållanden och försörjningsvillkor för de som arbetar inom jordbruk, förädlingsindustri, distribution och handel
- reellt inflytande för konsumenterna i livsmedelsproduktionens alla led
- ett jordbruk med låg sårbarhet i krissituationer
- en solidaritet med tredje världens länder inom de internationella relationerna på jordbruksområdet,

5. att riksdagen hos regeringen begär förslag till ett permanent stöd för omläggning till alternativ odling,

8. att riksdagen hos regeringen begär förslag till utformande av ersättning för verksamhet vid s. k. modellgårdar,

9. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en successiv utbyggnad av verksamheten med rådgivning i alternativ odling,

10. att riksdagen beslutar att spridning av slam på åkermark förbjuds tills dess att gränsvärden som skyddar miljö och produkter fastlagts,

11. att riksdagen hos regeringen begär förslag till etableringskontroll för jordbruksföretag som genom nyinvesteringar uppnår 50 djurenheter eller mer,

12. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att en större del av jordbruksstödet bör gå till mindre företag,

13. att riksdagen hos regeringen begär att utredningen om konkurrensförhållanden i svensk industri särskilt ska se över situationen inom livsmedelsproduktionens förädlingsled samt lämna förslag till åtgärder,

18. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om solidaritet med tredje världen,

1988/89: Jo268 av Magnus Persson m. fl. (s) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om framtida stödregler för jordbruket,

Motiveringen återfinns i motion 1988/89: A464.

1988/89:Jo269 av Birgitta Hambracus och Göran Engström (båda c) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ge regeringen till känna vad som i motionen anförts om extra omställningsstöd för att lansera Dalarna som ett försökslän för alternativ odling,

2. att riksdagen beslutar omfördela Norrlandsstödet i enlighet med vad som anförts i motionen.

1988/89:Jo271 av Åsa Domeij m. fl. (mp) vari yrkas

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om rådgivning till ekologiskt lantbruk,

1988/89:Jo272 av Karin Starrin m. fl. (c) vari yrkas

1. att riksdagen hos regeringen begär en särskild plan för det fortsatta stödet till den alternativa odlingen,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen i övrigt sägs om den alternativa odlingen.

1988/89:Jo276 av Bengt Silfverstrand och Nils T Svensson (båda s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av åtgärder mot slamanvändning i livsmedelsproduktionen.

1988/89:Jo277 av Bengt Silfverstrand m. fl. (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av en omläggning av den svenska jordbrukspolitiken.

1988/89:Jo278 av Erik Holmkvist (m) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om nödvändigheten av ett ökat nyföretagande inom jordbruket i de norra länen i allmänhet och i Norrbotten i synnerhet.

1988/89:Jo280 av Nils-Olof Gustafsson och Marianne Stålberg (båda s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om det jämtländska jordbruket.

1988/89:Jo281 av Nils-Olof Gustafsson m. fl. (s) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av erforderlig uppräknings av norrlandsstödet,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av särskilt stöd för underlättande av nyetablering och generationsväxling,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av en översyn av avbytartjänsten i syfte att effektivisera och förbilliga servicen till jordbrukarna,

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av att genom ekonomiskt stöd och rådgivning underlätta bildandet av gemensamma lösningar inom djurhållning, t. ex. sambeten,

1988/89:Jo282 av Sven-Olof Petersson och Marianne Jönsson (båda c)

1988/89:JoU21

vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om lantbrukets avbytartjänst.

1988/89: JoU21

1988/89: Jo284 av Olle Östrand m. fl. (s) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär att jordbruksutredningen ges i uppdrag att kartlägga avbytar-systemets framtida utformning och föreslå lösningar i syfte att trygga denna verksamhet.

1988/89: Jo289 av Maj-Inger Klingvall m. fl. (s) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av att reglera försäljningen av bekämpningsmedel,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om krav på besprutningsfria zoner i lantbruket,

1988/89: Jo291 av Leif Olsson och Kenth Skårvik (båda fp) vari yrkas

3. att riksdagen hos regeringen begär att kommunerna Strömstad, Tanum, Sotenäs och Munkedal föres till prisstödsområde 3 och kommunerna Lysekil, Uddevalla, Stenungsund, Orust, Tjörn och Kungälv till prisstödsområde 4.

1988/89: Jo292 av Gunhild Bolander (c) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om angelägenheten av att jordbruksproduktionen på Gotland ges en lämplig omfattning och inriktning,

Motiveringen återfinns i motion 1988/89: A484.

1988/89: Jo293 av Inger Schörling m. fl. (mp) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att Sverige bör vara självförsörjande med baslivsmedel,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att åkermark bör användas i första hand för produktion av livsmedel, i andra hand för energi,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att minst den nuvarande åkermarken bör behållas i produktion,

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att målsättningen bör vara att halvera kväveläckaget från jordbruksmark inom tre år,

5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att användningen av konstgödselkväve bör minska med 30 % inom tre år,

6. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att användningen av konstgödselkväve bör minska med 50 % inom fem år,

7. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att jordbruksföretag med djurhållning bör ha en lagringskapacitet för stallgödsel för minst 12 månader fr. o. m. 1992.

8. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att jordbruksföretag i problemområden bör vara koncessionspliktiga,

9. att användningen av kemiska bekämpningsmedel bör minska med 80 % inom sju år,

10. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att spridningen av kadmium från fosfatgödsel bör minska med 90 % i förhållande till vad som spreds 1980,

11. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att spridningen av rötslam på åkermark bör vara förbjuden,

12. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att odlingsjord som innehåller mer än 1 mg Cd/kg ts inte bör användas till livsmedelsproduktion,

1988/89: Jo295 av Claes Roxbergh m. fl. (mp) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att Sveriges livsmedelsberedskap bör grundas på en levande landsbygd där mångformigt ekologiskt lantbruk kan bedrivas med lokal livsmedelsförsörjning.

Motiveringen återfinns i motion 1988/89: Fö210.

1988/89: Jo734 av Lars Svensson m. fl. (s) vari yrkas

2. att riksdagen begär att regeringen beslutar att de regler som gäller jordbruksmark skall utsträckas att gälla all jordbruksmark i Hallands län,

1988/89: Jo736 av Bengt Westerberg m. fl. (fp) vari yrkas

10. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om ett uthållighets- och miljömål i jordbrukspolitiken med samma tyngd som övriga mål,

1988/89: Jo797 av Olof Johansson m. fl. (c) vari yrkas

31. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om miljöåtgärder i jordbruket,

1988/89: Jo956 av Gunilla André och Bengt Kindbom (båda c) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om bevarande av åkermarken,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om försöksverksamhet med åtgärder mot försurning,

1988/89: Jo963 av Lars Werner m. fl. (vpk) vari yrkas

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om bidragssystemet inom jord- och skogsbruk,

1988/89: Jo965 av Marianne Samuelsson och Birger Schlaug (båda mp) vari yrkas

5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att kväveläckaget från jordbruket i stora delar av Norden bör minska med 30 % inom 3 år.

Motioner väckta med anledning av propositionen

1988/89: Jo42 av Börje Hörnlund m. fl. (c) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen

anförts om att stödet till jordbruket i norra Sverige är att betrakta som ett regionalpolitiskt stöd och att principiella ändringar i fråga om jordbrukspolitiska målsättningar skall godkännas av riksdagen,

2. att riksdagen anvisar ytterligare 101 milj. kr. utöver den höjning av prisstödet till jordbruket i norra Sverige som regeringen föreslagit,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om formen för utbetalning till producenterna av den ökade ersättningen för merkostnaderna i norra Sverige,

4. att riksdagen anvisar ytterligare 55 milj kr till det särskilda åtgärdsprogrammet för jordbruket i norra Sverige utöver vad regeringen föreslagit,

5. att riksdagen hos regeringen begär att den parlamentariska arbetsgruppen får i uppdrag att föreslå erforderliga åtgärder för att 1984 års produktionsnivå skall kunna långsiktigt upprätthållas,

1988/89: Jo43 av Börje Hörnlund och Per-Ola Eriksson (båda c) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att riksdagens beslut med anledning av prop. 1987/88: 165 vad avser tvåprissystemets upphörande även bör fullföljas i fråga om att eliminera de negativa ekonomiska effekterna för mjölkproducenterna i norra Sverige i enlighet med vad som anförs i motionen.

1988/89: Jo44 av Martin Olsson och Görel Thurdin (båda c) vari yrkas att riksdagen beslutar att vad gäller prisstödet till jordbruket i norra Sverige inom Västernorrlands län överföra församlingarna Borgsjö, Liden, Holm, Viksjö, Graninge, Helgum, Resele, Gideå och Grundsunda från område 2 b till område 2 a och församlingarna Ådalsliden och Edsele från område 2 a till område 1.

1988/89: Jo45 av Hans Dau (m) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om fördelningen av kompensationen till mjölkproducenterna och det särskilda stödet till jordbruket i norra Sverige.

1988/89: Jo46 av Sven Eric Lorentzon m. fl. (m) vari yrkas c

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om inriktningen av kommande förhandlingar inom GATT,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om principerna för kompensation till jordbruket,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om minskning av de interna avgifterna,

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om fortsättningen av det s. k. omställningsprogrammet,

5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om utbetalning av kompensation till jordbruket,

6. att riksdagen beslutar att statens delansvarskostnad för 1989 års skörd skall vara 40 procent av de verkliga kostnaderna vid normalskörd,

7. att riksdagen hos regeringen begär förslag till medelsanvisning till svensk spannmålshandel när de verkliga kostnaderna blir kända,

8. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om prisregleringens utformning,

9. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om omfattningen av sockerbetsodlingen,

10. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om användningen av medel från införsclavgifter,

11. att riksdagen beslutar att packeribidragen ej skall betalas med regleringsmedel,

12. att riksdagen beslutar att prisstödet till jordbruket räknas upp med 100 milj. kr.,

13. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om särskilda åtgärder för jordbruket i norra Sverige,

14. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om den praktiska användningen av genteknik,

15. att riksdagen beslutar att den av regeringen föreslagna 2 a § i växtskyddslagen (1972: 318) skall vara i kraft längst till i juli 1991.

1988/89:Jo47 av Ulla Tillander m. fl. (c) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om KMÄ:s fortsatta verksamhet.

1988/89:Jo48 av Stina Gustavsson och Kersti Johansson (båda c) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om kostnadskompensationens karaktär av provisorium 1989/90,

2. att riksdagen begär att regeringen framlägger förslag om åtgärder för att bibehålla mjölkproduktionen och därmed ett öppet landskap och en levande landsbygd i skogs- och mellanbygderna i södra Sverige,

3. att riksdagen beslutar att samma krav skall gälla för importerade livsmedel som nu gäller för de svenskproducerade.

1988/89:Jo49 av Kjell Ericsson m. fl. (c,m,fp) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om justeringen av stödområdena i Värmland, nämligen att de av jordbruksnämnden föreslagna områdena flyttas upp i stödområde 3 samt att Arvika, Eda och Årjängs kommuner flyttas upp i stödområde 2B,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om nyetableringsstöd,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om det särskilda åtgärdsprogrammet för jordbruket i norra Sverige,

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om ett fortsatt statligt delansvar för överskottsproduktionen.

1988/89:Jo50 av Birger Andersson (c) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en förskjutning av sydgränsen söderöver så att norra Västmanland (Bergslagsdelen) hänförs till stödområde 4.

1988/89:Jo51 av Gunhild Bolander och Martin Olsson (båda c) vari yrkas

att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om erforderligt framtida stöd och skydd för fårskötseln.

1988/89:JoU21

1988/89:Jo52 av Per-Ola Eriksson m. fl. (c) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om prisstöd på kött i stödområde 2a,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om ett särskilt prisstödsområde för inlandskommunerna,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att överföra Haparanda och Kalix kommuner till prisstödsområde 1.

1988/89:Jo53 av Gunhild Bolander (c) vari yrkas att riksdagen begär att regeringen skyndsamt utreder behovet av regionalpolitiska insatser för att lanthuket på Gotland skall få en omfattning som harmonierar med befintlig förnödenhets- och livsmedelsindustri.

1988/89:Jo54 av Bengt Kindbom och Gunilla André (båda c) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om förslag till förnyat omställningsprogram.

1988/89:Jo55 av Bengt Rosén m. fl. (fp) vari yrkas

1. att riksdagen med avslag på regeringens förslag i denna del som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om statens delansvar för överskottsarealen,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att statens bidrag till kostnaden för överskottsarealen bör utbetalas till regleringsorganet Svensk Spannmålshandel,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om Omställning 90,

4. att riksdagen beslutar att tillställa Statens jordbruksnämnd ett förslagsanslag om 50 milj. kr. av budgetmedel för att förhindra att produktpriset på mjölk sjunker inom stödområdet.

1988/89:Jo56 av Bo Finnkvist (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om stödområdesindelningen i Värmland.

1988/89:Jo57 av Karl Erik Olsson m. fl. (c) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om ett fortsatt statligt delansvar för den s. k. överskottsarealen,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om åkermarken som produktionsresurs,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om fördelningen av kompensationsbeloppet,

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om inflationsuppräknings av kostnadskompensationen,

5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om sockerbetssproduktionen,

6. att riksdagen avslår regeringens förslag beträffande avveckling av storproduktionsavgiften inom äggproduktionen,

7. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om överläggningar med KMÄ och kontrollrådet,

1988/89:JoU21

8. att riksdagen anslår 156 milj. kr. till uppräknings av prisstödet till jordbruket i norra Sverige, en ökning med 101 milj. kr.,

9. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om nyetableringsstöd,

10. att riksdagen anslår 100 milj. kr. till det särskilda åtgärdsprogrammet för jordbruket i norra Sverige, en ökning med 55 milj. kr.,

11. att riksdagen avslår regeringens förslag till bemyndigande på genteknikområdet.

1988/89:Jo58 av Karin Starrin och Gunnar Björk (båda c) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att det ej bör ske någon frysning av stödet i område 4,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att stödet bör uppräknas med 5 öre/kg mjölk och i motsvarande grad nötkött, får och lamm,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att stödet till skogslänen bör utbetalas efter produktionsvolym och ej som föreslagits per djurenhet,

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om omställningsprogrammet för vegetabilieproduktion.

1988/89:Jo59 av Karin Starrin och Stina Eliasson (båda c) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att fårnäringen i framtiden bör ges större plats i den regionala planeringen,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att Norrlandsstödet beträffande får- och lammkött bör uppräknas.

1988/89:Jo60 av Nils-Olof Gustafsson m. fl. (s) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om användningen av pengarna för det särskilda åtgärdsprogrammet för jordbruket i norra Sverige,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av ytterligare medel för den generella uppräknings av norrlandsstödet.

1988/89:Jo61 av Sigrid Bolkéus m. fl. (s) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att det svenska lammköttet i butiken bör vara tydligt svenskmärkt,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att fårnäringen i framtiden bör ha en större plats i den regionala planeringen.

1988/89:Jo62 av Inger Schörling m. fl. (mp) vari yrkas

1. att riksdagen beslutar att höjningen av Norrlandsstödet skall läggas på produktpriset,

2. att riksdagen — om yrkande 1 avslås — beslutar att höjningen av

Norrlandsstödet i Norrbottens län, Ångermanland och Dalarna läggs på mjölkpriset,

1988/89:JoU21

3. att riksdagen beslutar att stödområdesindelningen ändras i enlighet med vad som anförts i motionen,

4. att riksdagen beslutar att nivån på norrlandsstödet justeras upp i enlighet med vad som anförts i motionen,

5. att riksdagen beslutar att det skall inrättas ett etableringsstöd till jordbruket i norra Sverige,

6. att riksdagen beslutar att de pengar som satsas på åtgärds paketet för jordbruket i norra Sverige även skall kunna användas till investeringar i jordbruksproduktionen,

7. att riksdagen beslutar att den obligatoriska kvalitetskontrollen skall bibehållas och att del 2.5.2 i propositionen därför avslås,

8. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att jordbruket i norra Sverige är viktigt för att producera livsmedel.

1988/89: Jo63 av Börje Nilsson (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en utredning av sockerbrukens framtida struktur.

1988/89: Jo64 av Marianne Jönsson och Agne Hansson (båda c) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om kostnaden för det öppna landskapet,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om förlängning och utvärdering av omställningsprogrammet för jordbruket – "Omställning 90",

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att självförsörjningsgraden för svensk sockerproduktion bör uppgå till 95%,

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om den föreslagna metoden för kostnadskompensation.

1988/89: Jo65 av Börje Hörnlund (c) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att även Bjurholm och Vindeln församlingar samt Fällfors församling inom Skellefteå kommun och Norrfors kyrkobokföringsdistrikt inom Nordmalings kommun bör föras till prisstödsområde 1.

1988/89: Jo66 av Ingvar Eriksson (m) vari yrkas

1. att riksdagen beslutar att sockerbetsarealen bör uppgå till en areal som vid normalskörd täcker minst 95 procent av den inhemska konsumtionen,

2. att systemet för prisförhandlingar på sockerbetar och socker bör återgå till det som varit rådande före 1988/89 års prisförhandlingar.

1988/89: Jo67 av Lars Werner m. fl. (vpk) vari yrkas

1. att riksdagen avslår regeringens förslag att kompensationsbeloppet för regleringsperioden utbetalas i form av bidrag per djur av olika slag eller per hektar av olika grödor,

2. att riksdagen beslutar att kompensationsbeloppet för regleringsperioden skall betalas i enlighet med jordbruksnämndens förslag,
3. att riksdagen begär att regeringen hösten 1989 till riksdagen lämnar en redogörelse för vilka beslut i jordbruksfrågor som fattats i andra länder med anledning av GATT-beslutet,
4. att riksdagen beslutar klargöra den livsmedelspolitiska arbetsgruppens status i enlighet med vad som i motionen anförts,
5. att riksdagen beslutar om förbud för import av livsmedel som tillverkas med metoder eller tillsatser som inte är tillåtna i Sverige,
6. att riksdagen, för den händelse yrkande 1 i denna motion avslås, beslutar att kompensationsbeloppen för regleringsperioden skall utbetalas den 1/7 1989 respektive den 1/1 1990,
7. att riksdagen beslutar att de delar av Älvsborgs län som omfattas av glesbygdstödet också ingår i prisstödsområdet,
8. att riksdagen beslutar att område 2 A i Värmlands län skall omfatta följande kommuner och församlingar: Torsby kommun, Lysvik, Ekshärad, Skillingmark, Östervallskog, Töcksmark, Trankil, Västra Fågelvik, Holmedal och Bogen församlingar. Område 2 B: Blomskog, Sillerud, Silbodal, Karlanda församlingar, Eda Kommun utom Skillingmark, Arvika kommun utom Glava, Bogen och Stavnäs församlingar, Gränsmark, Sunne, Norra Råda, Munkfors, Övre Ullerud, Blombacka, Sunnemo, Hagfors, Älvsbacka, Gustav Adolf, Rämnen, Gåsborn, Nordmark, Färnebo, Brattfors, Filipstad, Kroppa, Storfors församlingar. Område 3: Bjurtjärn, Lungund, Norra Väse, Nyed, Ullerud, Östra Ämtervik, Västra Ämtervik, St. Kil, Boda, Frykerud, Värmskog, Borgvik, Stavnäs, Gillberga, Glava, Långserud, Svanskog, Kila och Tveta församlingar samt att område 4 skall innefatta resterande församlingar i Värmlands län,
9. att riksdagen beslutar att församlingarna Borgsjö i Ånge kommun, Liden och Holm i Sundsvalls kommun, Viksjö i Härnösands kommun samt Graninge, Helgum och Resele i Sollefteå kommun skall överföras från stödområde 2 B till 2 A,
10. att riksdagen beslutar om höjning av stödnivån i område 4 med 11 öre/kg mjölk och nötkött med 162 öre/kg och får- och lammkött med motsvarande belopp,
11. att riksdagen beslutar att den differentiering av stödområde 2 som gäller mjölk också skall gälla övriga produktionsgrenar,
12. att riksdagen beslutar att Norrlandsstödet skall beräknas på 100 % egenproducerat spannmål,
13. att riksdagen beslutar att mjölkproduktionen i stödområdet skall kompenseras genom ett generellt prispåslag på 10 öre/kg mjölk,
14. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om statens delansvar för spannmålsöverskottet,
15. att riksdagen beslutar att till det särskilda åtgärdsprogrammet anslå 100 milj. kr.,
16. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om lokalt inflytande över dispositionen av medel inom ramen för det särskilda åtgärdsprogrammet,

17. att riksdagen beslutar att "Omställning 90"-programmet skall finnas kvar i ytterligare två år, 1988/89: JoU21

18. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att ersättningsbeloppen inom ramen för Omställning 90 bör höjas,

19. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om utvecklingen av betodlingen,

20. att riksdagen avslår propositionens förslag om förändring av KMÄ,

21. att riksdagen hos regeringen begär ett förslag till samlad lagstiftning kring genteknik,

22. att riksdagen beslutar om förbud mot frisläppande av genetiskt manipulerade organismer i naturen, med möjlighet för regeringen att bevilja dispens.

1988/89: Jo68 av Jan Jennehag och Annika Åhnberg (båda vpk) vari yrkas att riksdagen beslutar om ändring av stödområdesindelningen i Väster- norrlands län enligt förslaget i motionen.

1988/89: Jo69 av Björn Samuelson och Annika Åhnberg (båda vpk) vari yrkas att riksdagen beslutar ändra stödområdesgränserna i Värmland i en- lighet med vad som anförs i motionen.

1988/89: Jo70 av Leif Marklund och Bruno Poromaa (båda s) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att Haparanda och Kalix kommuner överförs till stödområde 1,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om ett särskilt prisstödsområde för inlandskommunerna.

Uppvaktningar, skrivelser m. m.

Utskottet har uppvaktats av representanter för Jämtlands, Västerbottens, Norrbottens och Västernorrlands län i fråga om stödet till jordbruket i norra Sverige samt av företrädare för kontrollanstalten för mejeriprodukter och ägg i fråga om kvalitetskontrollen av vissa livsmedel m. m. Skrivelser har inkommit, bl. a. från Sveriges potatisodlares riksförbund, lantbruksnämnden i Gävleborgs län och Svensk matpotatiskontroll.

Utskottet

Inledning

I det följande redovisar utskottet sina ställningstaganden till regeringens förslag om prisregleringen på jordbruksprodukter, m. m. för budgetåret 1989/90. Vidare behandlar utskottet 132 motionsyrkanden från allmänna motionstiden 1989 om vissa livsmedelspolitiska frågor, såsom livsmedelspolitikens mål och medel, jordbrukets miljöpåverkan, alternativ odling, stöd till jordbruket i norra Sverige, sockerproduktionen samt vissa prisregleringsfrågor i övrigt.

I likhet med vad jordbruksministern anför inledningsvis i propositionen

kan utskottet konstatera att vi i dag befinner oss i en situation där kraven på en omprövning och förändring av livsmedelspolitiken vuxit sig allt starkare. Mål och medel inom denna politik samt graden av måluppfyllelse ifrågasätts. På det internationella planet har strävandena att minska exporterande gränsskydd och andra handelshinder på jordbruksområdet intensifierats och även lett till vissa konkreta resultat, som närmare anges nedan. En parlamentarisk arbetsgrupp har tillkallats med uppgift att utvärdera 1985 års livsmedelspolitik samt lämna förslag till en ny livsmedelspolitik. Gruppens arbete beräknas vara klart under hösten 1989, och den nya politiken bör enligt propositionen kunna genomföras under år 1990.

Under den senaste tioårsperioden har riksdagspartierna minst en gång årligen redovisat sin principiella syn på livsmedelspolitiken. Under innevarande riksmöte har motioner i detta ämne väckt dels under senhösten 1988 med anledning av proposition 1988/89:47 om vissa ekonomisk-politiska åtgärder, m. m., dels under allmänna motionstiden 1989. I förstnämnda sammanhang avgav utskottet i slutet av november 1988 ett yttrande till finansutskottet med vissa synpunkter rörande livsmedelspolitikens mål och medel (1988/89: JoU4y). På senare tid har utskottet alltmer ifrågasatt det ändamålsenliga i att riksdagen i sak tar ställning till denna typ av motioner vid varje motionstillfälle. I den situation som råder i dag med en nyligen tillsatt arbetsgrupp som inom en nära framtid förväntas lägga fram förslag om bl. a. långsiktiga ändringar inom livsmedelspolitikens områden kan det i ännu högre grad ifrågasättas om motionerna nu bör bli föremål för en grundlig beredning i sak.

Utskottet har förståelse för att jordbruksnäringens företrädare i det rådande läget känner oro och osäkerhet inför resultatet av den pågående omprövningsprocessen. Ökad klarhet kommer att vinnas efter hand som det pågående utredningsarbetet fortskrider och utvärderingen av GATT-överenskommelsen fullföljs. I anslutning till det föreliggande regeringsförslaget om jordbruksprisregleringen för regleringsåret 1989/90 har särskilt framhållits att förslaget är en provisorisk och tillfällig lösning för detta år. Som närmare framgår av utskottets ställningstaganden i det följande har utskottet på några punkter föreslagit ändringar i regeringens förslag, vilka i första hand är ägnade att gynna jordbruksnäringen.

Mot bakgrund av det anförda har utskottet inte ansett det meningsfullt att nu göra en ingående behandling av de mera långsiktiga och principiella förslag rörande livsmedelspolitiken som framförs i motionerna. Dessa redovisas dock kortfattat i följande avsnitt, i förekommande fall med de ytterligare kommentarer från utskottets sida som ansetts motiverade.

Jordbruks- och livsmedelspolitiken

Motionerna

Moderata samlingspartiet anför i sin kommittémotion Jo257 att jordbruket utgör ett väsentligt inslag i det svenska samhället. Utgångspunkten bör vara att bevara ett livskraftigt svenskt jordbruk och att jordbrukarna även i framtiden skall vara självständiga företagare. Kombinationen av jord,

skog och annat näringsliv är betydelsefull. I valet av prislinje avvisar motionärerna en renodlad lågprislinje med åtföljande arealbidrag eller andra stöd. Avregleringen måste göras i takt med andra länders ansträngningar och får inte medföra besvärande kapitalförluster och omställningssvårigheter för den svenske jordbrukaren. Enskilt ägande och fritt företagande skall vara basen för produktionen. Mångfald och inte likriktning bör prägla jordbruket. Ett statligt ansvar av någon form för spannmålsöverskottet kan behövas även efter utgången av den överenskomna femårsperioden. Åkermarken är en tillgång som bör användas för livsmedelsproduktion men också i framtiden för annat än traditionell jordbruksproduktion, t.ex. olika former av biobränslen och industriråvaror.

Motion Jo240 (m) tar upp frågor om försörjningsberedskapen på livsmedelsområdet. Enligt motionen är det angeläget att dessa frågor beaktas både i jordbrukspolitiska sammanhang och i den nu arbetande försvarskommittén.

Folkpartiet redovisar i sin partimotion Jo222 i en utförlig motivering partiets syn på jordbrukspolitiken inför 2000-talet. Man anför bl. a. att med en internationalisering av jordbruket har det svenska jordbruket allt att vinna på en omläggning av politiken i riktning mot dels ökad marknadsanpassning, dels större miljö- och naturvårdshänsyn. I starkt sammanfattad form kan motionens slutsatser och förslag beskrivas i följande punkter:

- bibehållit gränsskydd intill dess detta kan trappas ned och avskaffas genom samordnade internationella åtgärder
- avskaffande av prisregleringslagen och frisläppande av prisbildningen inom landet för huvuddelen av produkterna
- införande av arealersättning, dvs. en generell betalning för landskapsvård, beredskap m. m. till brukarna av landets ca 3 miljoner ha åker-, ängs- och betesmark.

I folkpartiets partimotion om naturvården yrkas att ett uthållighets- och miljömål införs i jordbrukspolitiken med samma tyngd som övriga mål (Jo736 yrkande 10).

I centerpartiets partimotion Jo239 om jordbrukets framtid anför att jordbruket har en stor livskraft som måste tas till vara. En rätt utformad jordbrukspolitik ger Sverige flera fördelar gentemot omvärlden. I sammanfattningen anför att jordbruket skall producera livsmedel av hög kvalitet, producera råvaror till industrisektorn, ta miljöhänsyn och bevara all brukningsvärd åkermark. Samhällets insatser skall bestå i att föra en långsiktig jordbrukspolitik som skapar förutsättningar för en rimlig företagsekonomisk lönsamhet inom jordbruket samt att ta sitt delansvar för överskottsarealen och för omställning av produktionen.

Motionen konkretiseras i yrkanden att all brukningsvärd åkermark bör bevaras, att konsumentmålet kompletteras med ett folkhälsomål, inbegripet sänkt moms för rimligare livsmedelspriser, att inkomstmålet omformuleras, att jordbruket ingår i en samlad regionalpolitik, att miljömålet innebär att odlingslandskapet bevaras och jordbruket ses som en väsentlig resurs i miljöarbetet, att samhällets delansvar för överskottsarealen skall

vara 60 %, att 250 milj. kr. avsätts som statligt stöd till omställning till alternativ produktion, att ett samhällsekonomiskt mål fastställs samt att jordbrukarna ges öppna och obegränsade produktionsmöjligheter.

I centerpartiets partimotion om livsmedelsberedskapen anføres att målsättningen för beredskap av livsmedel och insatsvaror bör vara 80 % självförsörjning och att regional livsmedelsproduktion bör eftersträvas (Jo216).

I motion Jo229 av Håkan Hansson och Karl Erik Olsson (c) redovisas utförligt vilka möjligheter som finns och som kan vara utvecklingsbara när det gäller produktion av olika industriråvaror i jordbruket. Enligt motionen bör bl. a. förutsättningarna för en industriell utveckling av produkter från jordbruket övervägas innan genomgripande förändringar av näringen genomförs.

Jordbruksmarkens värde som en produktionsresurs understryks även i den med anledning av proposition 140 väckta motionen Jo57 av Karl Erik Olsson m. fl. (c) yrkande 2.

Vänsterpartiet kommunisterna understryker i sin partimotion Jo267 behovet av en långsiktig livsmedelspolitik som underlag i internationella förhandlingar. I dessa förhandlingar måste stor vikt läggas vid miljö- och kvalitetsaspekter. Grunderna för en långsiktig jordbrukspolitik skall enligt motionen vara

- ett ekologiskt jordbruk
- ett jordbruk i hela landet
- goda arbetsförhållanden och försörjningsvillkor för dem som arbetar inom jordbruk, förädlingsindustri, distribution och handel
- reellt inflytande för konsumenterna i livsmedelsproduktionens alla led
- ett jordbruk med låg sårbarhet i krissituationer
- solidaritet med tredje världen i de internationella relationerna på jordbruksområdet.

Vidare föreslås statligt stöd till s. k. modellgårdar, att en större del av jordbruksstödet fördelas till mindre företag och att konkurrensutredningen särskilt ser över livsmedelsindustrin.

I miljöpartiets partimotion om jordbrukspolitiken (Jo293) understryks bl. a. vikten av miljöhänsynen, både nationellt och internationellt. Denna del av motionen behandlas i ett följande avsnitt. I övrigt kan motionärernas synpunkter sammanfattas i att Sverige bör vara självförsörjande med både baslivsmedel och energi. Användningen av biobränslen bör fördubblas inom 10 år. Åkermarken bör användas i första hand för produktion av livsmedel och i andra hand för energi. Minst den nuvarande åkermarken bör behållas i produktion.

I partimotion Jo295 (mp) om lokal livsmedelsförsörjning anføres att Sveriges livsmedelsberedskap bör grundas på en levande landsbygd, där mångformigt ekologiskt lantbruk kan bedrivas med lokal livsmedelsförädling.

I fyra motioner från representanter för socialdemokraterna anføres olika synpunkter på livsmedelspolitiken. Enligt motion Jo231 bör det anläggas ett kvinnoperspektiv på jordbrukspolitiken. Det innebär enligt motionen att kvalitetsaspekterna på livsmedel måste framhävas och att livsmedel

produceras med minsta möjliga negativa miljöpåverkan. Produktionsinriktningen måste gagna folkhälsan. Det framtida stödsystemet bör utformas så att det gynnar alternativodling, bättre djurhållning, minskad kemikalieanvändning samt produkter som bidrar till en från folkhälsosynpunkt bättre kosthållning.

Enligt motion Jo236 bör jordbrukspolitiken utformas så att jordbruk med betydelse för miljö och landskapsbild bevaras.

I motion Jo246 yrkas att jordbruksavgifter och andra handelshinder successivt avlyfts från livsmedelsprodukter vilka exporteras från u-länder med vilka Sverige tecknat s. k. GSP-avtal (General System of Preferences).

I motion Jo277 anføres en delvis ganska skarp kritik mot olika inslag i den svenska jordbrukspolitiken. Kritiken tar främst sikte på jordbruksprisregleringen, som enligt motionen resulterat i en bristande förmåga till förnyelse och strukturomvandling. Systemet har efter hand gett upphov till permanenta överskottsproblem, medan den allt intensivare användningen av handelsgödsel och bekämpningsmedel blivit en svår belastning på miljön. Förutsättningar måste skapas för marknadsmässiga inslag som ökad konkurrens och produktutveckling inom jordbruks- och livsmedelsektorn, samtidigt som miljövänligare odlingsmetoder måste prioriteras. Forskningspengar bör centraliseras till lokala utvecklingsprojekt i Skåne för alternativa odlings- och produktionsmetoder. En översyn av systemet med förmålnings- och slaktdjursavgifter bör göras. Mejerimonopolet bör utvärderas och den "extra matmomsen" i form av försäljningsavgifter för mjölk och mjölkprodukter likaså. Lantbrukets skatteförmåner i bostadshänsyn bör bli föremål för översyn.

Utskottets överväganden

Som utskottet inledningsvis anfört har regeringen tillsatt en parlamentarisk arbetsgrupp med uppgift att utvärdera 1985 års livsmedelspolitiska beslut samt utforma förslag till en ny livsmedelspolitik från år 1990. En första utgångspunkt för arbetsgruppen är ett sänkt gränsskydd. Någon ensidig svensk neddragning är dock inte aktuell. En andra utgångspunkt är att de interna regleringarna minskas i omfattning och i vissa fall avskaffas. Den tredje utgångspunkten är att utveckla nya och mer direkta medel för att uppnå främst de beredskapsmässiga, regionalpolitiska och miljömässiga målen. Gruppens arbete och dessa utgångspunkter ligger enligt regeringen väl i linje med GATT-förhandlingarnas inriktning, såväl i sak som tidsmässigt.

Vad särskilt beträffar beredskapsfrågorna kan nämnas att försvarskommittén enligt sina direktiv har att analysera samhällsutvecklingens betydelse från beredskapssynpunkt och därvid överväga behovet av ökad beredskapshänsyn i samhällsutvecklingen (Fö 1988:67).

Vissa frågor om livsmedelsberedskap och beredskapslagringen av insatsvaror behandlades i jordbruksutskottets betänkande 1987/88:JoU17 (s. 18f.). Utskottet hade i detta sammanhang inhämtat yttrande av statens jordbruksnämnd om försörjningen med vissa insatsvaror, regional försörjningsförmåga m. m.

I fråga om alternativ användning av åkermark har regeringen den 6 april 1989 beslutat om dispositionen av vissa medel som utgör statens delansvar för överskottsarealen. Beslutet innebär bl. a. att 50 milj. kr. överförs till stiftelsen lantbruksforskning för försöks- och utvecklingsinsatser för alternativ användning av åkermark i syfte att minska kostnaderna för överskottsarealen. Därmed ges jordbruksnäringen möjlighet att satsa på olika angelägna utvecklingsprojekt som t. ex. energiodlingsprojekt. Vidare skall 30 milj. kr. användas för bidrag till jordbruksföretag som vidtar åtgärder för att öka variationsrikedomen i kulturlandskapet i slättbygder samtidigt som de bidrar till att minska kostnaderna för överskottsarealen. Utskottet hänvisar också till vad som anförs i ett följande avsnitt om miljöhänsyn i jordbruket och om stöd till alternativ odling m. m.

Den överenskommelse i GATT i början av april 1989 om kortsiktiga och långsiktiga åtgärder för att minska subventioneringen m. m. och som redovisas i propositionen (s. 12) har också stor betydelse i sammanhanget, särskilt i förhållande till de motioner som förespråkar en ökad marknadsanpassning och internationalisering av det svenska jordbruket.

Sambandet mellan kostvanor och folkhälsa behandlades utförligt i samband med utskottets beredning av proposition 1988/89: 68 om livsmedelskontroll (1988/89: JoU14). Frågan diskuterades även i den offentliga utfrågning som utskottet anordnade den 21 mars i år. Enligt utskottsbetänkandet är felaktiga kostvanor nutidens kanske största folkhälsoproblem. En förbättrad folkhälsa grundad på hög kunskapsnivå och sunda kostvanor bör vara en central målsättning för livsmedelskontrollen och övriga samhällsinsatser inom ramen för en samlad livsmedelspolitik.

I nyssnämnda sammanhang gjorde utskottet även positiva uttalanden om värdet av en lokal vidareförädling av bygdens råvaror som ett led i en aktiv regionalpolitik.

Det s. k. GSP-avtalet (General System of Preferences), som berörs i motion Jo246, grundas på ett ensidigt åtagande från Sveriges sida gentemot utvecklingsländerna och omfattar i princip endast tullar men ej införselavgifter. Närmare bestämmelser finns i förordningen (1987: 1285) om tullfrihet för varor från utvecklingsländerna. Det har från Sveriges sida varit en strävan att successivt utöka tullfriheten för dessa varor. Senast har förslag om ytterligare tullfrihet framlagts i proposition 1988/89: 135, som behandlas i skatteutskottet. När det gäller införselavgifter m. m. kommer självfallet även utvecklingsländerna att beröras av de allmänna överenskommelserna inom GATT och andra internationella överenskommelser om neddragning av gränsskyddet.

Livsmedelsindustrins roll tas upp bl. a. i vpk-motionen Jo267. I anslutning här till bör framhållas att regeringen nyligen tillsatt en konkurrensutredning och att livsmedelssektorn är en av de tre sektorer som särskilt skall uppmärksammas i utredningen.

Frågan om livsmedelsindustrin och en rad andra frågor på det livsmedelspolitiska området behandlades av jordbruksministern och flera av kammarens ledamöter i en omfattande interpellationsdebatt den 4 april 1989.

Vad utskottet anfört ovan innebär att de aktuella motionerna i varie-

rande grad tillgodosetts eller kommer att tillgodoses. Som utskottet redan tidigare framhållit har det inte framstått som meningsfullt att i detta sammanhang gå in på en mera detaljerad behandling av motionerna. Det bör emellertid understrykas att motionerna innehåller många synpunkter som bör övervägas i det fortsatta utredningsarbetet. Det gäller framför allt partimotionerna Jo216, Jo222, Jo239 (yrkandena 1 – 6 och 9 – 12), Jo257 (yrkandena 1 – 5, 9 och 13), Jo267 (yrkandena 1 – 4, 8, 12, 13 och 18), Jo293 (yrkandena 1 – 3), Jo295 och Jo736 yrkande 10 samt motionerna Jo57 yrkande 2, Jo229, Jo231, Jo240, Jo246 och Jo277. Utskottet anser det angeläget att den parlamentariska arbetsgruppen tar del av dessa motioner men är i övrigt inte berett att nu föreslå någon särskild åtgärd från riksdagens sida med anledning av motionerna i angivna delar.

Miljöförbättrande åtgärder i jordbruket. Alternativ odling m. m.

Motionerna

Miljöförbättrande åtgärder i jordbruket och därmed sammanhängande frågor berörs i ett antal fristående motioner.

Moderata samlingspartiet anför i sin kommittémotion Jo257 yrkande 12 att jordbruket har ett självklart miljöansvar som inte behöver innebära ett mindre intensivt brukande. Ett effektivt jordbruk innebär enligt motionärerna att insatsmedel i form av gödning och växtskyddsmedel används på ett balanserat sätt och bidrar därmed inte till miljöförstörande utsläpp. Något motsatsförhållande mellan ett effektivt och ett miljövänligt jordbruk finns inte enligt motionärerna.

I centerpartiets partimotion Jo797 yrkande 31 om miljöpolitiken understryks att jordbruket kan hjälpa till att lösa miljöproblem i andra delar av samhället. En ökad användning av alternativa grödor skulle enligt motionärerna kunna ge råvaror som kan ersätta fossila bränslen. En produktion av energigrödor och råvaror till massaindustrin och den kemiska industrin skulle få många positiva effekter på miljön. Den statliga jordbrukspolitiken måste främja en minskad användning av miljöskadliga kemikalier. Avgift som tas ut i samband med kemikaliehanteringen bör användas till miljöförbättrande åtgärder, ny teknik, omställningsstöd för nya grödor och stöd för avsättning av nya produkter. Motionärerna betonar också växtföljdens ökande betydelse för växtnäringssläckaget från jordbruket. Bibehållet samband mellan djurhållning och växtodling skapar förutsättningar för en total minskning av kväveanvändningen.

I motion Jo963 (vpk) yrkande 3 anføres att en större del av de statliga bidragen till de arcella näringarna borde utgå för åtgärder som skyddar, bevarar och förbättrar miljön.

En halvering av giftmängderna som för närvarande sprids, senast under odlingssäsongen 1990, krävs i motion Jo224 (mp) yrkande 1. Detta kan enligt motionären ske genom en kvotering baserad på ett genomsnitt av de inköp som har skett under odlingssäsongerna 1987 och 1988. Enligt yrkande 2 skall giftmängderna sänkas ytterligare under påföljande år enligt en

plan som regeringen skall redovisa för riksdagen under hösten 1989. En utökad användning av lågdospreparat får inte vara ett medel att uppnå ställda krav på en minskning av bekämpningsmedelsanvändningen (yrkande 3). I motion Jo293 (mp) yrkande 9 föreslås att användningen av kemiska bekämpningsmedel inom jordbruket minskas med 80 % fram till år 1995. Denna målsättning får dock inte uppnås genom användandet av effektivare preparat. Införande av vissa förbud och avgifter kommer att fordras för att uppnå målet, och s. k. lågdospreparat får endast användas i den mån teknik finns att spåra eventuella rester i livsmedel. I motion Jo289 (s) framhålls att flera åtgärder vidtagits under de senaste åren för att minska användningen av växtgifter m. m. Enligt motionärerna bör ytterligare åtgärder i detta hänseende vidtas, och som exempel föreslås införandet av en reglerad försäljning av bekämpningsmedel (yrkande 1). Dessutom bör krävas att lantbrukaren alltid lämnar en besprutningsfri zon till angränsande mark och vatten (yrkande 2). Detta skulle delvis hindra bekämpningsmedel att läcka ut till bäckar och åar.

En halvering av konstgödselmedlen fram till år 1990 krävs i motion Jo224 (mp) yrkande 4. Förbrukningen av försurande konstgödselmedel måste minska, och det bör enligt motionären åligga jordbruksdepartementet att ansvara för att minskningen kommer till stånd. En ytterligare minskning skall ske under påföljande år enligt en plan som regeringen skall redovisa för riksdagen under hösten 1989 (yrkande 5). En omfattande kalkning av försurad mark måste omedelbart startas. Regeringen skall enligt motionären initiera en sådan kalkningsverksamhet och de svårast försurade markerna skall prioriteras (yrkande 6). Enligt partimotionen Jo293 (mp) är skärpta krav på stallgödselhanteringen inte tillräckligt för att komma till rätta med kväveläckaget. Målsättningen bör vara att halvera kväveläckaget från jordbruksmark inom tre år (yrkande 4). I miljöpartiets motion Jo965 yrkande 5 om nordiskt miljösamarbete framförs krav på att kväveläckaget från jordbruket i stora delar av Norden bör minska med 30 % inom tre år. Enligt motionärerna i motion Jo293 måste användningen av konstgödselkväve minskas med 30 % inom tre år (yrkande 5) och med 50 % inom fem år (yrkande 6). Kapaciteten att lagra stallgödsel måste ökas, och fr. o. m. år 1992 bör alla gårdar med djurhållning ha en lagringskapacitet på 12 månader (yrkande 7). Samtidigt förordar motionärerna att alla gårdar i problemområden med mer än 50 djur borde vara koncessionspliktiga. Härigenom möjliggörs en kontroll av antal djur i förhållande till tillgänglig areal för spridning av stallgödsel, lagringskapacitet för stallgödsel och ammoniakavgång samt ensilagehantering (yrkande 8). Fosforgödsel är enligt motionärerna en betydande orsak till kadmiumspridning på åkrarna. Genom att välja råfosfat och genom rening vid tillverkningen av handelsgödsel kan denna spridning minskas. En minskning med 90 % i förhållande till den mängd som spreds 1980 bör eftersträvas (yrkande 10).

I motion Jo257 (m) yrkande 11 framförs krav på att djurhållningen anpassas till den befintliga bruksarealen, och i motion Jo267 (vpk) yrkande 11 föreslås införandet av en etableringskontroll inom animalieproduktionen. Etableringskontrollen skall gälla företag som genom en nyinvestering uppnår 50 djurenheter. Kontrollens syfte är att uppnå balans

Enligt motion Jo247 (s) är överföring av åkermark till skog ett effektivt sätt att minska utlakningen av kväve liksom fosforförlusterna genom ytlig avrinning. Störst effekt erhålls om åkermark som i dag har sämst växtnäringshushållning överförs till skog. En kartläggning av de genomsläppliga markområdena och deras avrinningsområde bör genomföras för att möjliggöra en analys av dessa markers påverkan på miljön (yrkande 1). Med hänsyn till svårigheterna med att ställa om produktionen från jordbruksprodukter till skog bör stimulansåtgärder övervägas. Ett utjämnande lånesystem för finansiering av skogsplantering på lättgenomsläppliga marker skulle enligt motionärerna kunna underlätta denna omställning (yrkande 2).

Spridning av slam från reningsverk är enligt motion Jo267 (vpk) ett sätt att åstadkomma en recirkulation så att till jorden återförs vad som tagits därifrån med de färdiga produkterna. Detta är enligt motionärerna eftersträfvansvärt och bra. Med hänsyn till att det i reningsverken samlas avfall som innehåller skadliga beståndsdelar bör gränsvärden fastställas som är så låga att åkermarkens produktionsförmåga och näringsbalans inte förstörs. Ett förbud mot spridning av rötslam tills gränsvärden fastställts bör därför införas (yrkande 10). I motion Jo276 (s) framhålls att vår matjord, vår livsmedelsproduktion och vår föda måste skyddas från okontrollerad spridning av miljögifter. Regeringen måste omgående tillse att sådana föreskrifter utfärdas som omöjliggör nuvarande spridning av organiska giftämnen på vår åkermark. I motion Jo293 (mp) yrkande 11 yrkas att spridningen av rötslam förbjuds i avvaktan på att kadiumhalten understiger 1 mg/kg ts och i övrigt innehåller mycket låga halter av andra tungmetaller och giftiga organiska ämnen. Odlingsjord med mer än 1 mg kadmium per kilo ts skall enligt motionärerna inte få användas för livsmedelsproduktion (yrkande 12).

I motion Jo243 (m) ifrågasätts förbudet mot stråförkortningsmedel. Enligt motionärerna finns det inga bärande skäl för att godta förbudet. Vidare framhålls förbudets olika konsekvenser för olika spannmålsslag och därmed sammanhängande behov av bekämpningsmedelsinsatser. Problemet att i svensk rågodling uppnå erforderlig brödsädeskvalitet kan för närvarande inte lösas genom annat sortval. Motionärerna understryker att forskningen på området måste intensifieras i syfte att få fram nya sorter och ny odlingsteknik som på sikt kan minimera eller onödiggöra behovet av stråförkortningsmedel.

Nödvändigheten av ett biotoprestaureringsarbete i dagens hårt strukturerationaliserade och miljöbelastade slättbygd understryks i motion Jo213 (fp). Kantzoner som åtgärd för att motverka att näringsämnen från åkrarna når vattendragen är ännu ett outforskat område. Utrymme bör dock finnas i dagens jordbruk att bevara kvarvarande vägkanter och dikeskanter, stengårdsgårdar, åkerholmar, aller, träd, våtmarker, småvatten m.m. Bevarandet av dessa kantzoner kan enligt motionären ses som miljöförbättrande åtgärder i jordbruket.

Situationen i våra kustområden inkl. Hallandskusten har enligt vad som

förs fram i motion Jo734 (s) under senare år försämrats alltmer. De speciella åtgärder som sker i anslutning till problemen i Laholmsbukten bör enligt motionärerna omfatta all jordbruksmark i Hallands län (yrkande 2). I motion Jo956 (c) framhålls betydelsen av åkermarkens bevarande i Skaraborgs län. Den bästa garantin för ett vackert och öppet landskap är att åkermarken brukas och hagarna betas (yrkande 1). Länet är också enligt motionärerna hårt drabbat av försurning och kalkningsbehovet är stort. Kalknings- och vitaliseringsinsatser bör genomföras, och en sådan försöksverksamhet kan enligt motionärerna med fördel förläggas till Skaraborgs län (yrkande 2).

Den alternativa odlingen och därmed sammanhängande frågor är föremål för ett antal motionsyrkanden med varierande innehåll.

I folktopartimotionen Jo258 framhålls de brister som är förenade med dagens stordriftsproduktion av livsmedel. Resurser måste därför tilldelas arbetet med rådgivning och utbildning om alternativa odlingsformer under Biodynamiska föreningens ansvar (yrkande 1). Möjligheten att bedriva fri forskning om alternativt jordbruk är enligt motionären helt avgörande för odlingens framtid. Lantbruksforskningens centralisering till lantbruksuniversitet motsvaras inte av en samlad kunskapsnivå om denna odling. Kunskapen ligger i stället utanför denna institution hos framför allt Nordisk Forskningsring för Biodynamisk odling i Järna. För att Forskningsringen skall kunna bedriva ett mer långsiktigt arbete bör medel härför ställas till förfogande genom en omprioritering av tillgängliga resurser (yrkande 2). För övergång till biodynamisk odling avpassat efter olika jordbrukstypers behov fordras ett omställningsstöd. Stödet kan enligt motionären vara arealbaserat och utgå i form av ett fast omställningsbidrag och ett behovsprövat rörligt avvecklingsbidrag (yrkande 3).

I motion Jo267 (vpk) yrkande 5 framförs krav på införandet av ett kontinuerligt stöd för alternativ odling. Stödet skall omfatta både arealer med prisreglerade grödor och arealer för vall, grönfoderväxter och gröngödslingsgrödor. Verksamheten med rådgivning i alternativ odling bör enligt motionärerna bli föremål för en successiv utbyggnad (yrkande 9).

I miljöpartiets motion Jo271 framhålls att rådgivning har en nyckelfunktion i utvecklingen av den ekologiska odlingen. Dess betydelse förstärks ytterligare genom kommande omlägningsstöd till odlare som vill gå över till ekologisk odling (yrkande 2).

I motion Jo272 (c) om alternativ odling framförs krav på en plan för det fortsatta stödet till den alternativa odlingen (yrkande 1). Omläggning till sådan odling innebär svårigheter vad gäller resultat, växtföljder m. m. En snabb omläggning ställer stora krav på att det aktuella företaget står på en stadig ekonomisk grund. Det fortsatta behovet av stöd till såväl forskning som rådgivning och ekonomiskt stöd till omläggning är enligt motionärerna stort. Samhällets stöd måste dock vara långsiktigt och garantera en forsknings- och kunskapsuppbyggnad (yrkande 2).

I motion Jo262 (s) framförs önskemål om att ett studiematerial om kemikaliefritt odlande utarbetas och att detta arbete lämpligen kan anförtros till hushållningssällskapen.

I juni 1988 beslutade riksdagen om ett åtgärdsprogram för miljöförbättrande åtgärder i jordbruket m. m. (prop. 1987/88:128, JoU 1987/88:24, rskr. 374). Under treårsperioden den 1 juli 1988 – den 30 juni 1991 beräknas kostnaderna till ca 230 milj. kr., varav 10 milj. kr. för försöks- och utvecklingsverksamhet och 20 milj. kr. för naturvårdsåtgärder i odlingslandskapet enligt en plan som anges i proposition 1987/88:128. Genom sistnämnda anslag skapades möjligheter att inom ramen för lantbruksverkets organisation stimulera till åtgärder som aktivt förbättrar landskapet i naturvårdshänseende.

Åtgärdsprogrammet omfattar ett antal selektiva åtgärder som baseras på naturvårdsverkets förslag till aktionsplan mot havsföroreningar. Bland åtgärderna kan nämnas regler för djurhållning, lagring och spridning av stallgödsel, åtgärder för att öka andelen bevuxen åkermark, växtodlings- och gödslingsplanering samt åtgärder för att minska användningen av handelsgödsel och kemiska bekämpningsmedel.

Det miljömål som lades fast i 1985 års riksdagsbeslut (JoU 1984/85:33, rskr. 393) om livsmedelspolitiken bekräftades. Verksamheten i livsmedelskedjans alla led bör bedrivas så effektivt och rationellt som möjligt samtidigt som andra viktiga samhällseliga krav beaktas. Jordbruket och livsmedelsproduktionen måste således liksom all annan verksamhet ta hänsyn till kravet på en god miljö och till behovet av en långsiktig och planeradushållning med våra naturresurser.

Det ökande växtnärläckaget motiverade beslut om en bättre hantering av stall- och handelsgödsel. Regler om anpassning av djurhållningen till arealunderlaget skulle införas i form av generella föreskrifter för djurtätheten. Antalet djurenheter begränsades till en djurenhet per hektar när det gäller svin och höns och en och en halv djurenhet när det gäller nötkreatur. Föreskrifterna omfattar företag i hela landet med flera än tio djurenheter och skall vara uppfyllda senast den 1 januari 1995. Regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer bemyndigades att meddela generella föreskrifter för djurtätheten (LSFS 1988:44).

Spridningstidpunkten för stallgödsel anpassades för att minska utlakningen av växtnärlämsnen från åkermarken. Detta innebär att höstspridning på obevuxen mark begränsas i största möjliga utsträckning. Spridning under vintern tillåts under förutsättning att nedbrukning sker samma dag. Om nedbrukning inte kan ske samma dag föreligger fr. o. m. år 1989 ett generellt spridningsförbud i hela landet under tiden den 1 december – den 28 februari. För vissa delar av södra Sverige får spridning endast ske i växande gröda eller före höstsädd under perioden den 1 augusti – den 30 november. Sistnämnda restriktion skall tillämpas när erforderlig lagringskapacitet för stallgödsel byggts ut eller senast den 1 januari 1995. Regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer bemyndigades att meddela närmare föreskrifter angående begränsningen i tiden för spridning av stallgödsel och andra organiska gödselmedel.

Lagringsutrymmet för gödsel skall motsvara 8 – 10 månaders produktion och vara fullt utbyggt före år 1995. Inom vissa utsatta områden i södra

Sverige gäller de skärpta kraven företag med flera än 10 djurenheter. I övriga delar av landet gäller de skärpta kraven företag med fler än 100 djurenheter. Bidrag till utbyggnaden kan utgå enligt förordningen (1989: 12) om statsbidrag till miljöförbättrande åtgärder i jordbruket. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer bemyndigades att utfärda generella föreskrifter för lagring av stallgödsel.

Betydelsen av en utökad växtodlings- och gödslingsplanering hos de enskilda företagen betonades särskilt och en utökad rådgivning förväntades kunna åstadkomma en mer behovsanpassad tillförsel av växtnäring. Med ett successivt förbättrat utnyttjande av tillfört kvävegödsel beräknades den totala förbrukningen av handelsgödselkväve kunna minska med 20 % fram till sekelskiftet. Som ett delmål sattes en minskning med 10 % fram till år 1992. Denna reduktion i kombination med utökade arealer (minst 60 % av åkerarealen höstbevuxen före år 1995 i vissa utsatta delar av landet) av höst- och vinterbevuxen mark förväntas ge en god minskning av kväveläckaget. Målet är att före år 2000 reducera kväveläckaget med 50 % från åkermarken. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer bemyndigades att meddela generella föreskrifter om växtodling då detta är skäligt från miljöskyddssynpunkt.

Ytterligare medel avsattes till försök och utveckling rörande främst metoder att minska jordbrukets växtnäringsläckage.

Arbetet med att minska användningen av bekämpningsmedel fortsätter. Lantbruksstyrelsen, naturvårdsverket och kemikalieinspektionen har utarbetat ett handlingsprogram för detta arbete. Detta omfattar åtgärder för en övergång till användning av medel som innebär mindre risker från hälso- och miljösynpunkt, minskning av användningen av bekämpningsmedel och särskilda åtgärder till skydd för hälsa och miljö. Det förväntades att åtgärderna för att begränsa användningen av bekämpningsmedel skulle leda till en minskning av såväl behandlad areal som den totala mängden av bekämpningsmedel. Målsättningen att halvera användningen mellan åren 1985 och 1990 kvarstår.

Förbudet mot användning av stråförkortningsmedel kvarstår med undantag för produktionen av råg. Sådant medel får i samband med odling av råg användas under en övergångsperiod på 5 år i avvaktan på att ett bättre sortmaterial tas fram.

Beträffande slamhanteringen hänvisades till tidigare ställningstagande och förutsattes att naturvårdsverkets år 1987 utarbetade allmänna råd snart skulle omsättas i bindande gränsvärden. Betydelsen av att ifrågavärande problem med slamanvändningen snart löses på ett sätt som kan accepteras ur hälso- och miljösynpunkt betonades. Ytterligare åtgärder avsågs dock med hänsyn till att naturvårdsverket givits i uppdrag att redogöra för behovet av ytterligare kompletteringar till de allmänna råden.

Utöver det samhälleliga stöd som den alternativa odlingen erhåller inom forskning, utbildning och rådgivning (se bl. a. JoU 1986/87:22 och JoU 1987/88: 17) framhölls att förslagen om de miljöförbättrande åtgärderna i jordbruket utgjorde ett ytterligare steg på vägen mot ett jordbruk vars produktion är i balans med det ekologiska systemet. Detta ansågs ligga i linje

med den grundsyn som företräds av den alternativa odlingens förespråkare.

1988/89:JoU21

Efter 1988 års beslut har ytterligare åtgärder vidtagits för att föra arbetet med de miljöförbättrande åtgärderna i jordbruket framåt. Sammanfattningsvis kan följande initiativ redovisas.

I september 1988 har berörda myndigheter fått i uppdrag att lämna förslag om ytterligare minskning av riskerna med bekämpningsmedel. Förutsättningarna för och effekterna av en ytterligare halvering, alternativt ett avskaffande, av användningen av bekämpningsmedel i jordbruket skall övervägas. Inom ramen för uppdraget ligger även frågan om en eventuell reglering av försäljningen av bekämpningsmedel. Uppdraget skall redovisas senast den 1 juni 1989.

Naturvårdsverket har fått i uppdrag att utreda om försurningen innebär hälsorisker genom ökad upptagning av kadmium i grödan. I uppdraget ingår också att undersöka om nuvarande kalkning av åkermarken är tillräcklig för att hålla nere upptaget i grödan. Uppdraget skall redovisas den 1 oktober 1989.

Regeringen har nyligen uppdragit åt lantbruksstyrelsen att senast den 1 april 1990 lämna förslag till komplettering av åtgärdsprogrammet. Förslaget skall bl. a. avse vilka ytterligare områden som bör omfattas av restriktioner i spridningstidpunkt för stallgödsel och vilka generella föreskrifter som i övrigt bör gälla i fråga om lagringskapacitet för stallgödsel.

I januari 1989 fastställdes regeringens delansvar för 1988 års skörd till 225 milj. kr. Beslutet innebar att 145 milj. kr. av dessa medel avsattes till ekonomiskt stöd för dels omläggning till alternativ odling, dels odling av fånggrödor. 50 milj. kr. har sedermera överförts till stiftelsen Lantbruksforskning för försöks- och utvecklingsinsatser för alternativ användning av åkermark i syfte att minska kostnaderna för överskottsarealen. Vidare skall 30 milj. kr. användas för bidrag till jordbruksföretag som vidtar åtgärder för att öka variationsrikedomen i kulturlandskapet i slättbygder samtidigt som det minskar kostnaderna för överskottsarealen.

Behandlingen av budgeten för år 1989/90 innebär på en rad punkter en ytterligare förstärkning av de miljöförbättrande åtgärderna i jordbruket och inom den alternativa odlingen. Lantbruksstyrelsen har tilldelats ytterligare resurser till miljöinriktad verksamhet inom bl. a. växtodlingen. 3,3 milj. kr. har avsatts till alternativ odling och 2,1 milj. kr. till försöks- och utredningsverksamhet för att minska användningen av bekämpningsmedel. Särskilda forskningsmedel har avsatts till Skogs- och jordbrukets forskningsråd (SJFR) för alternativ odling, och för att möjliggöra en förbättring av lantbruksuniversitetets insatser på den alternativa odlingens område har räknats ytterligare 600 000 kr. Ramen för stöd åt ädellövskogsbuket höjdes med 5 milj. kr. till 13 milj. kr. bl. a. för att möta behov som beräknas uppkomma genom nyplantering av åkermark inom ramen för omställningsprogrammet inom jordbruket. Kalkningsverksamheten skall på kort sikt fortsätta med samma inriktning som hittills med en viss omprioritering av medel till förmån för forskning och uppföljning. Medel för vård av kulturlandskapet utgår ur viss del av utbildningsdepartementets

anslag för kulturmiljövård på totalt 13 956 000 kr., ur jordbruksdepartementets anslag för miljöförbättrande åtgärder i jordbruket med 20 milj. kr. och ur miljö- och energidepartementets anslag för särskilda projekt på miljövårdens område med 10 milj. kr. (prop. 1988/89: 100 bil. 10, 11 och 16). Kemikalieinspektionen tillförs ytterligare 7 milj. kr. för arbetet med det s. k. halveringsprogrammet.

Verksamheten inom bekämpningsmedelsområdet utgörs till övervägande del av aktiviteter inom handlingsprogrammet för att minska hälso- och miljöriskerna vid användningen av bekämpningsmedel, det s. k. halveringsprogrammet. Det övergripande målet för halveringsprogrammet är att reducera riskerna. Ett delmål är att halvera användningen fram till år 1990. Inom ramen för programmet bedrivs en rad olika aktiviteter. Alla som yrkesmässigt använder bekämpningsmedel år 1990 skall ha utbildning och behörighet härför. För att minska doser och arbetsmiljörisker genomförs en frivillig funktionstest av lantbrukssprutor. För att spridningen av bekämpningsmedel skall ske på ett ur bekämpningssynpunkt effektivt sätt och med god miljöhänsyn lämnas rådgivning om spridningsmetoder m. m. Målsättningen för verksamheten inom växtskyddsrådgivningen är att arbeta för ett integrerat växtskydd där den kemiska bekämpningen är behovsanpassad och att öka odlarnas medvetenhet om riskerna med kemiska bekämpningsmedel. För att behovsanpassa den kemiska bekämpningen har prognos- och varningsverksamhet utvecklats. Vidare bedrivs rådgivning och forskning om reducerad användning av ogräsmedel som utgör den största delen av de bekämpningsmedel som används i jordbruket.

Mot bakgrund av det anförda och då berörda myndigheter därutöver tilldelats i uppdrag att bl. a. överväga en ytterligare halvering alternativt ett avskaffande av bekämpningsmedlen synes enligt utskottets mening syftet med motionerna Jo224 yrkandena 1, 2 och 3, Jo293 yrkande 9 och Jo289 yrkandena 1 och 2 i allt väsentligt vara tillgodosett. Motionerna bör således inte föranleda någon ytterligare riksdagens åtgärd.

Riksdagens beslut i juni 1988 om ett samlat åtgärdsprogram för att minska jordbrukets växtnäringssläckage med målsättningen att före år 2000 reducera kväveläckaget med 50 % innebär enligt utskottets mening att de aktuella motionerna i varierande grad kan anses tillgodosedda. Med hänsyn härtill och då lantbruksstyrelsen senast den 1 april 1990 skall lämna förslag till kompletteringar av åtgärdsprogrammet avstyrks motionerna Jo224 yrkandena 4, 5 och 6, Jo293 yrkandena 4, 5, 6, 7 och 10 samt Jo965 yrkande 5.

Med samma motivering avstyrks motion Jo267 yrkande 11.

Vidare avstyrks motion Jo293 yrkande 8.

Som framgår av tidigare lämnad redovisning har 1988 års beslut bl. a. som mål att anpassa djurhållningen till den tillgängliga arealen. Motion Jo257 yrkande 11 kan därmed anses tillgodosedd och bör enligt utskottets mening inte föranleda någon riksdagens ytterligare åtgärd.

Utskottet, som är väl medvetet om den försämrade miljösituationen i våra kustområden, kan i stor utsträckning ansluta sig till de i motion Jo734 yrkande 2 framförda synpunkterna rörande behovet av ökade insatser mot

miljöförstöringen. Utskottet har också tidigare medverkat till en rad beslut som skall om möjligt bromsa och för framtiden förhindra en fortsatt negativ miljöutveckling. Det ovan redovisade riksdagsbeslutet beträffande miljöförbättrande åtgärder i jordbruket utgör en bland flera viktiga beståndsdelar i det fortsatta arbetet med att komma till rätta med problemen. Bland de miljöförbättrande åtgärderna ingår bl. a. särskilda restriktioner beträffande djurhållning och gödselhantering i södra Sverige, däribland Halland. Skäl finns dessutom för att avvakta resultatet av det ovan nämnda uppdraget till lantbruksstyrelsen. I vetskap om att ytterligare insatser kommer att erfordras för att nå fram till de uppsatta miljömålen anser utskottet att motionen i allt väsentligt kan anses tillgodosedd med vad utskottet anfört.

De i motion Jo257 framförda synpunkterna på det effektiva jordbrukets miljöansvar innebär enligt utskottets mening inte någon avvikelse från de mål som redovisats ovan beträffande de miljöförbättrande åtgärderna i jordbruket och det fortsatta arbetet med dessa frågor. Utskottet anser således att motion Jo257 yrkande 12 i allt väsentligt kan anses tillgodosedd.

Riksdagen har tidigare uttalat sig för det värdefulla i att överskottsarealen inom jordbruket kan utnyttjas för odling av t. ex. energigrödor under förutsättning att kostnaden för värmeproduktion baserad på dessa grödor blir konkurrenskraftig (bl. a. NU 1987/88: 40). Som ett led i arbetet med att utveckla ett mer differentierat jordbruk som kan producera såväl livsmedel som andra råvaror för olika industrinäringar genomförs omställningsprogrammet för att reducera spannmålsodlingen (Omställning 90). Förutom att leda till en minskning av spannmålsöverskottet har programmet i väsentliga avseenden präglats av miljömålets krav. Utskottet vill i detta sammanhang erinra om den för kommande budgetår höjda ramen för stöd åt ädellövskogsbruket. Mot bakgrund av det anförda och med beaktande av dispositionen av de s. k. ansvarsmedlen anser utskottet att motion Jo797 yrkande 31 till stor del kan anses tillgodosedd. Utskottet förutsätter givetvis att de principiella synpunkterna i motionen på utformningen av jordbrukspolitiken beaktas på samma sätt som utskottet förordat i inledningen till detta betänkande vid behandlingen av övriga motioner om livsmedelspolitiken m. m.

Med det anförda avstyrks motion Jo247 i den mån den inte kan anses tillgodosedd.

Utvecklingen under senare år innebär enligt utskottets mening att de i motion Jo963 yrkande 3 framförda önskemålen om att en större del av de statliga bidragen till de areella näringarna skall inriktas på åtgärder som skyddar miljön är tillgodosedda eller kommer att tillgodoses. Motionen bör således inte föranleda något särskilt uttalande från riksdagens sida.

Med hänsyn till vad som anförts ovan beträffande slamhanteringen och då den utredning om slammets innehåll av organiska föreningar som naturvårdsverket har att redovisa senast den 1 juli 1989 bör avvaktas avstyrker utskottet motionerna Jo267 yrkande 10 och Jo276.

Med samma motivering avstyrks motion Jo293 yrkandena 11 och 12.

Förutsättningar för ett totalt undanröjande av rådande förbud mot användningen av stråförkortningsmedel föreligger enligt utskottets mening

inte. Den övergångsperiod som tillåter användningen av stråförkortningsmedel vid odling av råg grundas på samma önskemål om förädling av sorter med bättre stråstyrka som förs fram i motion Jo243. Motionen kan därmed anses till viss del tillgodosedd och bör enligt utskottets mening inte föranleda något ytterligare uttalande från riksdagens sida.

Varje näringsgren har enligt gällande miljölagstiftning ett ansvar för naturen och miljön inom sitt verksamhetsområde. Åtgärder inom jordbruket spelar en särskilt stor roll för säkerställandet av naturtyper. Utskottet erinrar i detta sammanhang om de möjligheter som finns sedan den 1 juli 1986 att till enskilda jordbruksföretag lämna ekonomiskt stöd till vård av värdefulla naturtyper i odlingslandskapet. För kommande budgetår utgår som redovisats ovan medel ur flera anslag för naturvårdsåtgärder i odlingslandskapet. Dispositionen av de s. k. ansvarsmedlen innebär bl. a. att 30 milj. kr. skall användas för bidrag till jordbruksföretag som vidtar åtgärder för att öka variationsrikedomen i kulturlandskapet i slättbygder. Medlen skall användas för att motverka den ensidighet i odlingslandskapet som blivit följden av det intensiva utnyttjandet av åkermark och göra det på ett sätt som främjar natur- och miljövårdens intressen. Sådana åtgärder kan vara mer extensiv användning av marken, t. ex. som betesmark, läplanteringar, anläggning av viltvatten och randzoner mot vattendrag. Mot bakgrund av det anförda anser utskottet att syftet med motion Jo213 till stor del bör kunna tillgodoses inom ramen för ovan redovisade ansträngningar. Motionen bör därför inte föranleda något särskilt uttalande från riksdagens sida.

Med det anförda och med hänsyn till utskottets senaste ställningstagande beträffande den fortsatta kalkningsverksamheten (1988/89: JoU12 och 1988/89: JoU13) avstyrks motion Jo956 yrkandena 1 och 2 i den mån motionen inte kan anses tillgodosedd.

Den alternativa odlingen har under senare tid blivit föremål för en allt större uppmärksamhet. Efterfrågan på alternativt odlade produkter ökar snabbt och därmed också behoven av utbildning, rådgivning och ekonomiskt stöd på detta område. Som redovisats ovan beträffande dispositionen av de s. k. ansvarsmedlen har medel ställts till förfogande för omläggning till alternativ odling. Ett treårigt omlägningsstöd har under våren 1989 införts för att stimulera den fortsatta utvecklingen. Stödet till den alternativa odlingen utgår under de tre första åren av en odlingsperiod om sex år. Som ett led i förstärkningen av erforderliga forskningsinsatser för den alternativa odlingens utveckling inrättades i mars 1989 en professur i alternativa produktionsformer, särskilt alternativ odling. För kommande budgetår har skogs- och jordbrukets forskningsråd (SJFR) tilldelats särskilda forskningsmedel för att möta det ökande intresset för alternativodling. Det kan tilläggas att SJFR inom ramen för programmet alternativa produktionsformer avsatte 8,3 milj. kr. under femårsperioden 1986/87 – 1990/91 för sådan forskning. Ytterligare 8 milj. kr. avsattes under sommaren 1988 (se vidare 1988/89: JoU12). Utskottet vill också i detta sammanhang erinra om det ekonomiska stöd som givits till kontrollverksamheten för alternativt odlade produkter. Denna verksamhet, som bedrivs av Kontrollföreningen för alternativ odling (KRAV), har genom ett regeringsbe-

slut den 9 juni 1988 under ett treårigt initialskede tilldelats 1 milj. kr. Vad utskottet anfört innebär att de synpunkter och önskemål som förs fram i motion Jo267 yrkande 5 i viss mån kan anses tillgodosedd. Enligt utskottets mening bör riksdagen inte ta ställning till behovet av ett permanent omställningsstöd utan att avvakta erfarenheterna av det tidsbegränsade stödet. Med hänsyn härtill och med beaktande av de ytterligare förstärkningar på detta område som genomförs för kommande budgetår bör motionen inte föranleda någon riksdagens ytterligare åtgärd.

Med det anförda avstyrks även motionerna Jo267 yrkande 9 och Jo271 yrkande 2.

Vidare avstyrks motion Jo272 yrkandena 1 och 2.

Med samma motivering avstyrks även motion Jo258.

Enligt vad utskottet erfarit anordnade Skogs- och lantbruksakademien i mars 1989 ett seminarium i alternativ odling. En skriftlig rapport utarbetas för närvarande och härvid äger ett visst samarbete rum med Hushållningssällskapens förbund. Förhoppningsvis skall den stora efterfrågan på studiematerial till viss del kunna tillfredsställas genom denna verksamhet. Utskottet kan i detta sammanhang också erinra om den rådgivningsverksamhet som bedrivs i lantbruksnämndernas regi och som förväntas öka under kommande år. Med hänvisning härtill avstyrker utskottet motion Jo262 i den mån den inte kan anses tillgodosedd med vad utskottet anfört.

Vissa regionala frågor

Ett tiotal motionsyrkanden berör strukturproblem och regionalpolitiska problem i vissa delar av landet eller frågor om stöd till specificerade forsknings- och utvecklingsprojekt med anknytning till vissa regioner.

Utskottet hänvisar i detta sammanhang till sin under föregående riksmöte lämnade redovisning av gällande riksdagsbeslut om regionalpolitiken, glesbygdstödet och kampanjen "Landsbygd 90" (1987/88:JoU25 s. 18 f.). Utskottet anförde i detta betänkande bl. a. att lantbruksnäringen är en ytterst viktig resurs från regionalpolitisk synpunkt. I stora delar av vårt land utgör den basen för en livskraftig landsbygd. Utskottet är med anledning av de nu aktuella motionerna inte berett att föreslå åtgärder med särskild inriktning på vissa specificerade regioner. De motioner som syftar till en inriktning av livsmedelspolitiken som särskilt gagnar angivna län eller regioner måste i första hand tillgodoses inom ramen för mera rikstäckande och generellt verkande insatser. Undantag från denna princip gäller bl. a. för jordbruket i norra Sverige, som utskottet behandlar i ett särskilt avsnitt.

Med det anförda avstyrker utskottet motionerna Jo53 (Gotlands län), Jo217 yrkande 1 (Malmöhus län), Jo225 och Jo48 yrkande 2 (vissa skogs- och mellanbygder i södra Sverige), Jo248 (Skåne), Jo249 (Kristianstads och Blekinge län), Jo253, Jo260 yrkande 1, Jo264 (Hallands län), Jo261 (Skåne), Jo268 yrkande 1 och Jo292 yrkande 1 (Gotlands län).

Propositionen — Allmänna utgångspunkter

Livsmedelspolitiken är för närvarande under omprövning, såväl i Sverige som internationellt. Både OECD:s ministerrådskommunik från år 1987 och den s.k. Punta del Este-deklarationen från år 1986 som inledde den pågående GATT-rundan pekar på nödvändigheten av att förändra jordbrukspolitiken. Mer marknadsorientering, neddragning av stöd och skydd samt övergång till mindre snedvridande stödformer är viktiga principer i reformarbetet.

Inom ramen för den pågående GATT-rundan har deltagarländerna nyligen träffat en överenskommelse på jordbruksområdet, som innebär ett väsentligt steg mot en friare handel med jordbruksprodukter. Uppgåelsen kan ses som en ramöverenskommelse för hur handeln med jordbruksprodukter skall liberaliseras samt för hur GATT:s regler och discipliner skall förstärkas och göras mer effektiva på jordbrukets område. Detta bör ske genom betydande successiva neddragningar av stöd och skydd på jordbruksområdet. Sådana successivt och gemensamt vidtagna reformer förväntas minska obalanserna i världshandeln samt ge mer korrekt prisinformation och bättre underlag för investeringsbeslut. Jordbrukets konkurrensförutsättningar kommer genom detta att närma sig övriga näringars. Detta gynnar såväl i- som u-länder. Det är enligt jordbruksministern mycket positivt att överenskommelsen kommit till stånd.

Både OECD och GATT erkänner att särskilda motiv — försörjningssäkerhet, miljö-, regionala och sociala hänsyn — även fortsättningsvis kommer att påverka jordbrukspolitikens utformning. Nya stödformer kommer att diskuteras under GATT-rundans fortsättning som bl. a. tar sikte på sådana motiv.

GATT-förhandlingarna kommer också att behandla harmonisering av veterinär- och växtskyddsbestämmelser och tvistlösning till följd av sådana bestämmelser. Bl. a. kommer bestämmelser grundade på etiska överväganden att tas upp i det sammanhanget.

GATT-överenskommelsen innebär att stödet till jordbruket skall hållas oförändrat till dess att en långsiktig uppgörelse är nådd, dvs. under åren 1989 och 1990. Syftet med detta är att inte stimulera till en ökad subventionerad produktion av jordbruksprodukter, som ytterligare skulle snedvrida handeln under de fortsatta förhandlingarnas gång. Exempelvis innebär således överenskommelsen att prisstödet till lantbrukarna inte skall höjas under denna period. Detta skall uppnås genom att administrativt bestämda priser, som direkt eller indirekt påverkar prisstödet till lantbrukarna, under perioden inte får överskrida rådande priser vid tidpunkten för överenskommelsen. Vidare får importmöjligheterna inte försämrats. Undantag får emellertid generellt göras för förändringar som genomförs med stöd av existerande lagstiftning i länderna. Avsikten är vidare att stödet skall sänkas under år 1990. För svensk del innebär överenskommelsen alltså att vi inte får höja de reglerade priserna på jordbruksprodukter i syfte att höja prisstödet till lantbrukarna.

Enligt riksdagens beslut år 1985 om livsmedelspolitiken skall jordbruket

ges kompensation för ökade kostnader och inkomstföljsamhet efter obundna överläggningar. Mot bakgrund av beslutet har jordbruksnämnden på regeringens uppdrag och efter överläggningar med Lantbrukarnas förhandlingsdelegation och nämndens konsumentdelegation lämnat förslag till kompensation under regleringsåret 1989/90. Förslaget innebär bl. a. att kompensationen skall ges i form av höjningar av reglerade priser i syfte att höja prisstödet till bönderna. Redan i uppdraget till jordbruksnämnden aviserades att en provisorisk lösning av annan karaktär skulle bli nödvändig om GATT-förhandlingarna skulle leda till en överenskommelse om att frysa prisstödet.

Det är självklart att Sverige skall uppfylla de åtaganden som gjorts inom GATT. Med hänsyn till nyss nämnda omständigheter har jordbruksministern därför efter överläggningar med representanter för såväl jordbruksnäringen som konsumenterna samt efter hörande av jordbruksnämnden utformat ett modifierat förslag som är förenligt med GATT-överenskommelsen. Förslaget har även diskuterats i den parlamentariska arbetsgrupp som arbetar med förslag till en ny livsmedelspolitik. Jordbruksministern har i sitt förslag utgått ifrån det förslag som jordbruksnämnden tidigare lämnat.

Förslaget innebär i korthet att jordbruket ges en kompensation inom ramen för 1985 års livsmedelspolitiska beslut. Denna är av samma storlek som nämnden har föreslagit, men betalas ut på ett sätt som inte verkar produktionsstimulerande och därmed handelssnedvridande. Detsamma gäller för jordbruksnämndens förslag om prisstödet till jordbruket i norra Sverige.

Priserna till lantbrukarna hålls oförändrade, men de kompenseras på annat sätt. Finansieringen bör ske med införselavgiftsmedel och budgetmedel. På detta sätt kommer lantbrukarna att kompenseras utan att de reglerade priserna höjs. Det är då viktigt att detta även kommer konsumenterna till del, dvs. att det utrymme som uppkommer inte tas i anspråk av de efterföljande leden i livsmedelskedjan. Chefen för civildepartementet har för avsikt att senare föreslå regeringen att ge statens pris- och konkurrensverk (SPK) i uppdrag att särskilt följa pris- och marginalutvecklingen i livsmedelskedjans industri- och handelsled. SPK skall om de finner att utvecklingen är anmärkningsvärd anmäla detta till regeringen.

I regeringens proposition om vissa ekonomisk-politiska åtgärder m. m. (1988/89: 47 bil. 2) behandlades de livsmedelspolitiska målen och diskuterades graden av måluppfyllelse. Vidare analyserades i vad mån det främsta medlet, nämligen jordbruksprisregleringen, medverkat till att uppfylla dessa mål. Av genomgången framgick att livsmedelspolitiken har kommit att kännetecknas av en låg grad av måluppfyllelse och att nuvarande medel inte bidrar till måluppfyllelsen på ett tillfredsställande sätt. Som aviserades i propositionen har jordbruksministern efter regeringens bemyndigande, mot bakgrund av detta och den internationella utvecklingen, tillkallat en parlamentarisk arbetsgrupp med uppgift dels att utvärdera 1985 års livsmedelspolitiska beslut, dels att utforma förslag till en ny livsmedelspolitik. Gruppens arbete skall vara klart under hösten 1989 och den nya politiken bör kunna börja genomföras under år 1990.

En första utgångspunkt för arbetsgruppen är ett sänkt gränsskydd. Någon ensidig svensk neddragning är dock inte aktuell. En andra utgångspunkt är att de interna regleringarna minskas i omfattning och i vissa fall avskaffas. Den tredje utgångspunkten är att utveckla nya och mer direkta medel för att uppnå framför allt de beredskapsmässiga, regionalpolitiska och miljömässiga målen. Gruppens arbete och dessa utgångspunkter ligger väl i linje med GATT-förhandlingarnas inriktning, såväl i sak som tidsmässigt. Neddragning av stöd och skydd, i första hand prisstöd, och övergång till mer direkta, icke-handelssnedvridande stöd är kärnan i det internationella arbete som nu bedrivs. Reformerna underlättas om de genomförs gemensamt. Det är således tillfredsställande av både nationella och internationella skäl att det svenska reformarbetet har kommit i gång.

Åtgärder för produktionsanpassning

Tvåprissystemet för mjölk

Propositionen

Under tiden den 1 juli 1985 – den 30 juni 1989 tillämpas ett tvåprissystem för mjölk. Tvåprissystemet har i stort sett uppfyllt syftet att minska mjölköverskottet. Systemet är dock på sikt förenat med betydande nackdelar. Enligt regeringens beslut skall därför tvåprissystemet som villkor för utjämningsbidrag upphöra efter den 30 juni 1989.

Regeringen har uppdragit åt statens jordbruksnämnd att utreda och lämna förslag om övergångsåtgärder inom den ordinarie prisregleringens ram under ett år efter tvåprissystemets avskaffande, i syfte att motverka negativa effekter för de mindre producenterna och för mjölkproducenterna i norra Sverige.

Jordbruksnämnden har studerat olika former av omfördelning inom mejeriregleringen som skulle underlätta anpassningen för mjölkproducenterna i norra Sverige och för de små mjölkproducenterna. Inom nuvarande regleringssystem föreligger i och för sig tekniska möjligheter att genomföra en omfördelning mellan olika kategorier av mjölkproducenter för att dämpa eller neutralisera eventuella effekter vid borttagandet av tvåprissystemet. Konsekvenserna för de nämnda producenterna är dock svåra att förutse. Nämnden har vid sin analys inte funnit det befogat att för närvarande vidta några åtgärder och har därför inte lämnat några förslag.

Mjölkproduktionen är en produktionsgren med relativt lång avskrivningsperiod för investeringarna. Lönsamheten inom mjölkproduktionen är för närvarande relativt god. Trots detta är investeringsviljan låg. Risken för kraftiga produktionsökningar under det kommande året är därför liten. Enligt jordbruksnämndens bedömning beräknas produktionsökningen under regleringsåret 1989/90 till ca 90 miljoner kg, motsvarande 2 à 3 % av produktionen.

Det är enligt jordbruksministerns mening väsentligt att eventuellt negativa effekter för de aktuella producentgrupperna begränsas. Mot bakgrund av jordbruksnämndens prognos görs bedömningen att effekterna för dessa grupper torde bli begränsade. Jordbruksministern anser därför att man

inte nu bör vidta särskilda åtgärder. Jordbruksnämnden måste dock särskilt följa utvecklingen för de nämnda grupperna och ha en hög beredskap att vidta erforderliga åtgärder samt snarast anmäla till regeringen om utvecklingen är sådan att regeringsingripanden är påkallade.

Motionen

I motion Jo43 (c) påpekas att mjölkproduktionen i Norrland minskar trots vidtagna stödåtgärder. När tvåprissystemet tas bort blir följderna ett sänkt mjölkpris även i stödområdet. Om förslaget att avskaffa mjölksubventionerna bifalls av riksdagen kan dessutom en kraftig konsumtionsminskning förväntas. Mot angivna bakgrund yrkar motionärerna att riksdagens beslut våren 1988 om effekterna av tvåprissystemets upphörande fullföljs; dvs. att de negativa effekterna för mjölkproducenterna i norra Sverige elimineras.

Utskottets överväganden

Som framgår av propositionen tillämpas under tiden den 1 juli 1985 – den 30 juni 1989 ett tvåprissystem för mjölk. Riksdagen har under riksmötet 1987/88 godkänt att tvåprissystemet upphör den 1 juli 1989 i enlighet med regeringens förslag i proposition 1987/88: 165 (1987/88:JoU25 s. 28–29). I detta sammanhang gjorde utskottet vissa uttalanden om beslutets effekter för mindre producenter och producenterna inom stödområdet. Vidare föreslog utskottet bl. a. att vissa övergångsåtgärder skulle vidtas för att skydda dessa producenter mot negativa effekter av tvåprissystemets avskaffande. 20 milj. kr. av införselavgiftsmedel från regleringsåret 1987/88 skulle dessutom disponeras inom ramen för det särskilda åtgärdsprogrammet för norra Sverige.

Mot bakgrund av jordbruksnämndens och jordbruksministerns bedömningar kan utskottet godta regeringens ställningstagande att det inte för närvarande behövs särskilda åtgärder med anledning av tvåprissystemets avskaffande. Vid denna bedömning har utskottet bl. a. beaktat att riksdagspartierna inte sluter upp bakom det i kompletteringspropositionen framlagda förslaget om avskaffande av mjölksubventionerna (se 1988/89:JoU6y). Som anförs i propositionen är det givetvis väsentligt att eventuella negativa effekter för de aktuella producentgrupperna begränsas. Jordbruksnämnden bör särskilt följa utvecklingen för de små mjölkproducenterna och mjölkproducenterna i norra Sverige och ha en hög beredskap att vidta erforderliga åtgärder för de nämnda grupperna samt snarast anmäla till regeringen om utvecklingen är sådan att regeringsingripanden är påkallade. Det bör också redan i detta avsnitt påpekas att utskottet i det följande föreslår en betydande resursförstärkning till gagn för jordbruket i norra Sverige.

Det anförda innebär att utskottet ansluter sig till regeringens överväganden om tvåprissystemet för mjölk och att motion Jo43 kan lämnas utan någon vidare åtgärd från riksdagens sida.

Propositionen

Enligt 1985 års livsmedelspolitiska beslut har jordbruksnäringen huvudansvaret för överskottsproduktionen och produktionsanpassningen. Under en övergångsperiod av fem år skall emellertid staten ta ett ekonomiskt delansvar för överskottsarealens kostnader. Statens kostnader uppskattades då till ca 600 milj. kr. under hela femårsperioden. Under de fyra första åren har emellertid statens andel uppgått till ca 1,4 miljarder kr. Under perioden skulle åtgärder vidtas för att minska överskotten och därmed kostnadsbelastningen för samhället och jordbruket.

Våren 1986 tillsattes den s. k. spannmålsgruppen med uppgift att lägga fram förslag till hur kostnaderna för spannmålsöverskottet skulle kunna minskas redan från 1987 års skörd, men även på längre sikt. Gruppen har i olika rapporter lämnat såväl överväganden som mer kortsiktiga och mer långsiktiga förslag. I den senaste rapporten, som presenterades hösten 1987, lämnades förslag till åtgärder för att minska spannmålsöverskottet och stimulera till alternativ markanvändning.

Liksom för 1988 års skörd har regeringen för år 1989 bemyndigat statens jordbruksnämnd att medge Svensk spannmålshandel, ekonomisk-förening att ingå avtal med jordbrukare i vilka jordbrukaren åtar sig att mot ersättning från föreningen minska sin areal spannmål och andra grödor som omfattas av jordbruksprisregleringen samt att hålla brukningsenhetens hela åkerareal besädd. Dessa avtal skulle i huvudsak överensstämma med spannmålsgruppens förslag.

Under år 1988 slöts totalt 25 885 avtal och omställningsarealen uppgick till drygt 260 000 ha. Spannmålsöverskottet beräknades därigenom minska med ca 700 000 ton, vilket ger en positiv nettoeffekt för spannmålsskassan på ca 150 milj. kr. För år 1989 har ca 250 000 ha anmälts. Effekten på spannmålsöverskottet år 1989 beräknas bli av samma storleksordning som år 1988, medan den positiva nettoeffekten för spannmålsskassan beräknas till 100–150 milj. kr. Resultatet av omställningsprogrammet är enligt jordbruksministerns uppfattning gott.

Anslutningen till omställningsprogrammet är alltså god i år liksom i fjol. De arealer som mer varaktigt lagts om till annan användning än spannmålsproduktion är emellertid marginella. Av miljöskäl är ett krav för bidrag inom programmet att den anslutna arealen skall vara besädd. Under år 1988 gav dock lantbruksnämnderna dispens från detta krav för närmare hälften av den anslutna arealen.

I och med utgången av regleringsåret 1989/90 löper den femåriga övergångsperioden ut. Under det påföljande året bör en ny livsmedelspolitik börja genomföras.

Mot bakgrund av vad nu redovisats har jordbruksministern inte för avsikt att föreslå regeringen någon ytterligare förlängning av omställningsprogrammet.

Riksdagen uttalade våren 1986 att det är angeläget att de medel som staten under en övergångsperiod ställer till förfogande för att underlätta produktionsanpassningen utnyttjas för att stödja en inriktning av produk-

tionen som så snart som möjligt minskar belastningen på samhällets och på lantbrukets ekonomi.

I riksdagens beslut om reglering av priserna på jordbruksprodukter, m. m. våren 1988 (prop. 1987/88: 165, JoU25, rskr. 385) uttalade riksdagen att det är viktigt att medlen utnyttjas på ett sätt som även i vidare mening bidrar till uppfyllandet av de år 1985 fastställda målen för livsmedelspolitiken. Vid valet av åtgärder för att minska belastningen är det viktigt att beakta de regionala, fördelningsmässiga och miljöpåverkande effekterna av de olika åtgärder som prövats eller kan komma i fråga för att främja en ändamålsenlig produktionsstruktur. Enligt riksdagens beslut ankommer det på regeringen att besluta om sådana åtgärder.

Regeringen har för 1988 års skörd fastställt statens delansvar för överskottsarealen till 225 milj. kr. Regeringen har också beslutat hur dessa medel skall disponeras. Totalt högst 145 milj. kr. skall användas till ekonomiskt stöd för dels omläggning till alternativ odling, dels odling av fånggrödor. Vidare skall 50 milj. kr. överföras till Stiftelsen Lantbruksforskning där medlen skall användas för att finansiera försöks- och utvecklingsinsatser för alternativ användning av åkermarken i syfte att minska kostnaderna för överskottsarealen. Resterande 30 milj. kr. skall användas för bidrag till jordbruksföretag som vidtar åtgärder som minskar den spannmålsproducerande arealen och samtidigt ökar variationsrikedomen i kulturlandskapet i framför allt slättbygder.

Världsmarknadspriserna fluktuerar väsentligt över tiden. De har ökat avsevärt under det senaste året men ligger fortfarande långt under de svenska spannmålspriserna. Det är i dag inte möjligt att avgöra till vilket pris det svenska spannmålsöverskottet av 1989 års skörd kommer att kunna exporteras. Exportkostnaderna, dvs. skillnaden mellan svenskt pris och världsmarknadspris, är fortfarande höga, men är svåra att förutsäga även på relativt kort sikt. Med hänsyn till denna osäkerhet om exportkostnaderna anser jordbruksministern det inte vara meningsfullt att i dagsläget fastställa ett belopp för statens delansvar för budgetåret 1989/90.

Regeringen har i 1989 års budgetproposition (prop. 1988/89: 100 bil. 11), mot bakgrund av den osäkerhet som föreligger, föreslagit att den under förslagsanslaget Prisreglerande åtgärder på jordbrukets område upptagna anslagsposten Samhällets delansvar för överskottsarealen tas upp som en förslagsvis post av 1 000 kr. Riksdagen har beslutat i enlighet med regeringens förslag (JoU 12, rskr. 156).

Med antagande om en exportkostnad på 1 kr. per kg spannmål kan delansvarskostnaden för 1989 års skörd beräknas till 200 milj. kr. I beräkningen har då även hänsyn tagits till riksdagens beslut att statens delansvar skall utgöra 40 % av kostnaderna för ett exportöverskott vid normalskörd som trappas ned enligt en viss plan under den femårsperiod för vilken staten påtagit sig detta ansvar, från 1 000 miljoner kg det första året till 500 miljoner kg det sista året. Jordbruksutskottet har närmare redogjort för denna avtrappningsplan och dess tidigare tillämpning våren 1988 (1987/88:JoU25). Beloppet bör dock fastställas när de förutsättningar och omständigheter som nyss nämnts är klarlagda.

Liksom tidigare år skall medlen i enlighet med riksdagens beslut utnytt-

jas på ett sätt som även i vidare mening bidrar till uppfyllandet av 1985 års mål för livsmedelspolitiken. Vid valet av åtgärder för att minska belastningen på samhällets och lantbrukets ekonomi är det därvid enligt riksdagens beslut viktigt att beakta de regionala, fördelningsmässiga och miljöpåverkande effekterna av de olika åtgärder som prövats eller kan komma i fråga för att främja en ändamålsenlig produktionsstruktur.

Motionerna

I flera motioner yrkas att omställningsprogrammet förlängs. Dessa är Jo46 av Sven-Erik Lorentzon m. fl. (m), Jo54 av Bengt Kindbom och Gunilla André (c), Jo55 av Bengt Rosén m. fl. (fp), Jo58 av Karin Starrin och Gunnar Björk (c) och Jo67 av Lars Werner m. fl. (vpk). Enligt vpk-motionen bör dessutom ersättningsbeloppen höjas (yrkandena 17 och 18). En bättre hantering av 1989 års ansvarsmedel förutsätts (yrkande 14).

I motion Jo57 av Karl Erik Olsson m. fl. (c) yrkas att staten även i fortsättningen tar ett delansvar för den s. k. överskottsarealen och deltar i omställningsarbetet.

Enligt motion Jo46 yrkande 6 skall vidare statens delansvar för 1989 års skörd vara 40 % av de verkliga kostnaderna vid normalskörd. Förslag om medelsanvisning till Svensk spannmålshandel bör framläggas när de verkliga kostnaderna är kända (yrkande 7). Liknande synpunkter framförs i fp-motionen Jo55 yrkandena 1 och 2.

Även i motion Jo49 av Kjell Ericson m. fl. (c, m, fp) yrkas ett fortsatt statligt delansvar för överskottsproduktionen.

I motion Jo64 av Marianne Jönsson och Agne Hansson (c) yrkas att arealbidrag utgår för att bibehålla det öppna landskapet och att omställningsprogrammet förlängs och utvärderas.

Utskottets överväganden

Utskottet behandlar här bl. a. frågan om statens ansvar för överskottsarealens kostnader och programmet för omställning av spannmålsproduktionen m. m.

Jordbruksnäringen befinner sig för närvarande i en period som präglas av viss osäkerhet angående effekterna av pågående utredningsarbete och de internationella överenskommelserna på jordbruksområdet. Som anføres i bl. a. centerpartiets kommittémotion Jo57 har näringen tagit ett betydande ansvar för att nedbringa spannmålsöverskottet och de gemensamma kostnaderna för detta.

Riksdagens livsmedelspolitiska beslut år 1985 innehåller bl. a. bestämmelser om ansvaret för spannmålsöverskottet under en femårsperiod varav kommande budgetår utgör det sista. Enligt utskottets uppfattning innebär 1985 års beslut att statens delansvar för 1989 års skörd skall uppgå till 40 % av de verkliga kostnaderna vid normalskörd, dvs. utan avtrappning och med utgångspunkt i ett spannmålsöverskott av 1 miljon ton. Eftersom utskottets ställningstagande vilar på ett tidigare fattat riksdagsbeslut kan det inte anses strida mot det GATT-avtal i april detta år som

Sverige medverkat till. Kostnaderna för det statliga delansvaret får belasta anslaget Prisreglerande åtgärder på jordbrukets område. Vad gäller det statliga delansvaret på längre sikt, efter utgången av den femåriga övergångsperioden, förutsätter utskottet att denna fråga kommer att behandlas av den livsmedelspolitiska arbetsgruppen.

Vad utskottet anfört med anledning av motionerna Jo46 yrkande 6, Jo49 yrkande 4, Jo55 yrkande 1 och Jo57 yrkande 1 om det statliga delansvaret för 1989 års spannmålsskörd bör godkännas av riksdagen.

Utskottet instämmer även till stor del i de synpunkter som anförs i vpk-motionen Jo67 (yrkande 14) om hanteringen av delansvaret för 1988 års spannmålsskörd. Härvidlag hänvisas till de uttalanden som gjorts i utskottets betänkande 1988/89:JoU12 punkt 12. Vad gäller den slutliga dispositionen av 1988 års ansvarsmedel kan utskottet visserligen konstatera att regeringens beslut i detta avseende tillgodoser många angelägna önskemål om t. ex. främjande av alternativ odling och alternativ produktion, liksom miljöintressena. Enligt utskottets mening är det emellertid angeläget att kommande beslut om dispositionen av ansvarsmedel fattas i nära samråd med näringen och medverkar till en framtida önskvärd minskning av spannmålsöverskottet. Vad utskottet anfört med anledning av motion Jo67 yrkande 14 bör ges regeringen till känna.

Genom detta ställningstagande tillgodoses i stor utsträckning även motionerna Jo46 yrkande 7 och Jo55 yrkande 2.

I samband med prövningen av regeringens förslag att omställningsprogrammet ej bör förlängas har utskottet tagit del av en skrivelse från statsministern och jordbruksministern till Lantbrukarnas riksförbund, vari bl. a. bekräftas att regeringen är beredd att pröva olika förslag från LRF:s sida om hur en omställning av åkermark – som tillfälligt tar vid där Omställning 90 slutar – skall kunna fungera för nästa år i avvaktan på att en ny jordbrukspolitik hinner träda i kraft. En utgångspunkt för sådana förslag bör vara att de leder till en mer beständig och miljövänlig omställning än den som blivit resultat av Omställning 90.

Utskottet anser det värdefullt att regeringen är beredd att överväga en tidsbegränsad förlängning av omställningsarbetet. Utskottet vill för sin del framhålla att det finns ett behov av ett fortsatt omställningsarbete i någon form vari både samhället och näringen medverkar. Det bör ankomma på regeringen och näringen att i samråd utforma ett system för omställningsverksamheten. Utskottet förutser dock att man i detta sammanhang eventuellt måste ompröva det nuvarande ersättningssystemet, som enligt gjorda erfarenheter bl. a. möjliggjort omfattande dispenser från kraven på insädd av s. k. fånggrödor. Som framgår av regeringens skrivelse bör det fortsatta omställningsarbetet i första hand gälla regleringsåret 1990/91, i avbidan på beslut om en ny jordbrukspolitik. Tidpunkten för en övergång till ett annat system bör givetvis anpassas efter de förhållanden som råder inom jordbruksnäringen med en skördesäsong som i huvudsak infaller efter budgetårsskiftet. Utskottet instämmer således i huvudsak i de yrkanden som framförts i motionerna Jo46 yrkande 4, Jo54, Jo55 yrkande 3, Jo58 yrkande 4, Jo64 yrkande 2 och Jo67 yrkande 17. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Utskottet är dock inte berett att i detta läge tillstyrka yrkande 18 i motion Jo67 om att ersättningsbeloppen i omställningsprogrammet bör höjas. Den frågan bör prövas inom ramen för den verksamhet som utskottet förordat ovan.

I motion Jo64 (c) yrkande 1 anförts farhågor för att ändrade förutsättningar för jordbruksproduktionen utgör ett hot mot det öppna och levande landskapet. Ett arealbidrag bör enligt motionen utgå för att hålla landskapet öppet. Utskottet vill i denna fråga hänvisa till de olika stödformer som införts för bl. a. naturvårdsåtgärder i odlingslandskapet och till det regeringsbeslut om dispositionen av 1988 års ansvarsmedel som redovisats i det föregående. Enligt sistnämnda beslut har 30 milj. kr. avsatts för bidrag till jordbruksföretag som vidtar åtgärder för att öka variationsrikedomen i kulturlandskapet i slättbygder m.m. Motionen bör i denna del anses tillgodosedd med vad utskottet anför.

Prisregleringen på jordbruksprodukter under regleringsåret 1989/90, utom vissa speciella frågor angående socker

Propositionen

Jordbruksnämnden har efter överläggningar med Lantbrukarnas förhandlingsdelegation och nämndens konsumentdelegation lämnat förslag om en ettårig prisregleringsperiod för jordbruksprodukter. Nämndens förslag har godtagits av konsumentdelegationen men inte av Lantbrukarnas förhandlingsdelegation. Perioden omfattar tiden den 1 juli 1989 — den 30 juni 1990.

Till grund för de överläggningar jordbruksnämnden nu har haft har legat bl. a. uppgifter om pris- och marknadsutveckling, kostnadsutvecklingen inom jordbruket och förädlingsindustrin, jordbrukarnas inkomstförhållanden samt den internationella utvecklingen.

När det gäller kostnaderna inom jordbruket har utvecklingen t. o. m. januari månad 1989 beaktats. För förädlingsindustrin utgår enligt förslaget kompensation genom att kostnadsutvecklingen under perioden september — december 1988 beaktats. Dessutom har en slutavstämning gjorts för regleringsåren 1987/88 och 1988/89. Som utgångspunkt för diskussionerna om inkomstkompensation har legat bl. a. inkomstjämförelser med andra grupper. Vidare har beaktats produktivitetsutvecklingen inom jordbruket och höjda egenavgifter den 1 januari 1989. En närmare redogörelse för de faktorer som har beaktats finns i jordbruksnämndens förslag (bilaga 2 till propositionen).

Jordbruksministern biträder jordbruksnämndens förslag vad avser kompensationsbeloppens storlek. Med hänsyn till GATT-överenskommelsen som tidigare redovisats föreslår jordbruksministern emellertid en annan finansiering än jordbruksnämnden och även en annan form för kompensationen. På samtliga punkter där nämndens förslag frångås är syftet att jordbruksministerns förslag skall vara förenligt med GATT-överenskommelsen. På dessa punkter har överläggningar ägt rum med represen-

tanter för jordbruksnäringen och konsumenterna samt jordbruksnämnden hörts.

1988/89: JoU21

Jordbruksnämnden föreslår att ett kompensationsbelopp på 720 milj. kr. tillförs jordbruket genom prishöjningar den 1 juli 1989. Även jordbruksministern föreslår att jordbruket tillförs 720 milj. kr. men att kompensationen finansieras med införselavgifter utanför den s. k. fördelningsplanen. Kompensationen bör ges på annat sätt än genom prishöjningar. Det angivna beloppet på 720 milj. kr. fördelas på följande sätt: 24,7 milj. kr. avsätts till låginkomstsatsning, 8,8 milj. kr. används till finansiering av djurens hälso- och sjukvård samt 10 milj. kr. används för att bibehålla pristillägget för får- och lammkött på nuvarande nivå.

Vidare har nämnden föreslagit att 56,5 milj. kr. av kompensationsbeloppet tillförs skördeskadefonden. Ytterligare 3,5 milj. kr. skall enligt nämndens förslag tillföras fonden från fonderade försäljningsavgifter för socker. Dessa överföringar är i enlighet med gällande riksdagsbeslut om skördeskadeskyddet (prop. 1987/88: 74, JoU16, rskr. 130). Enligt beslutet skall tills vidare årligen föras 60 milj. kr. till skördeskadefonden. Som tidigare nämnts gäller för överenskommelsen för åren 1989 och 1990 att hänsyn får tas till ländernas befintliga lagstiftning. Eftersom grunden för de av jordbruksnämnden föreslagna överföringarna till skördeskadefonden är det nämnda riksdagsbeslutet strider de inte mot GATT-överenskommelsen. Jordbruksministern tillstyrker därför nämndens förslag.

Av den totala kompensationen på 720 milj. kr. används således till dessa åtgärder totalt 100 milj. kr.

Av det totala kompensationsbeloppet på 720 milj. kr. återstår efter de nämnda ändamålen 620 milj. kr. att fördela.

Jordbruksnämnden föreslår att denna kompensation ges genom prishöjningar på olika produkter. Med hänsyn till GATT-överenskommelsen är jordbruksministern inte beredd att tillstyrka jordbruksnämndens förslag. Jordbruksministern anser emellertid att kompensationen skall tillfalla de enskilda lantbrukarna, men betalas ut på ett sätt som inte verkar produktionsstimulerande och som därmed är förenligt med GATT.

Enligt jordbruksministern bör kompensationen baseras på antal djur av olika slag resp. antal hektar av berörda prisreglerade grödor. En utgångspunkt bör vara den profil på fördelningen mellan olika produktionsgrenar som jordbruksnämndens förslag har. Ett grundläggande krav är att kompensationssättet inte skall vara produktionsstimulerande. Kompensationen bör därför grundas på en historisk bas. Utgångspunkten bör härvid vara att uppgifter från år 1988 bör användas. Emellertid bör en utgångspunkt vara att kompensationen skall tillfalla de aktiva brukarna eller ägarna. Det innebär alltså att nystartade skall ha del av kompensationen, medan de som slutat inte skall kompenseras.

Jordbruksnämnden bör få i uppdrag att närmare utforma konstruktionen. Nämnden har redan nu påbörjat en analys av förslaget till principiell lösning, ur såväl teknisk som administrativ synvinkel.

Jordbruksministern vill särskilt understryka att den form av kompensation som har skisserats och som förordas för regleringsåret 1989/90 endast är en provisorisk och tillfällig lösning för detta år. Den kommer att inne-

bära viss ökad administration och delvis en annan fördelning än det nuvarande prisstödet. Det är trots detta nödvändigt att under detta år använda denna typ av provisorisk lösning.

Förslaget skall ses som en möjlighet att överbrygga det år som återstår innan en ny livsmedelspolitik kan börja genomföras. Förslaget föregriper alltså inte det långsiktiga reformarbetet och är inte prejudicerande för detta arbete.

Jordbruksnämnden föreslår vidare att ytterligare 450 milj. kr. skall tillföras jordbruket fr. o. m. den 1 januari 1990. Nämnden har emellertid inte nu lämnat förslag om hur detta belopp skall fördelas. Även jordbruksministern föreslår ett kompensationsbelopp på 450 milj. kr. Även detta belopp bör i huvudsak betalas ut direkt till de enskilda lantbrukarna enligt de principer som nyss har angetts.

Jordbruksministern avser att senare föreslå att regeringen uppdrar åt jordbruksnämnden att, efter överläggningar med Lantbrukarnas förhandlingsdelegation och nämndens konsumentdelegation, avge förslag om fördelningen av kompensationsbeloppen samt om den närmare utformningen av kompensationsformen.

Vidare föreslås att kompensationen till jordbruket under regleringsåret 1989/90 om totalt 1 170 milj. kr. finansieras med tillgängliga införselavgiftsmedel utanför den s.k. fördelningsplanen och eventuellt resterande belopp med budgetmedel. I den mån införselavgiftsmedel inte skulle räcka för att täcka kostnaderna bör således anslaget Prisreglerande åtgärder på jordbrukets område belastas med de överstigande kostnaderna.

Med jordbruksnämndens förslag, dvs. med en finansiering med höjda priser, skulle kompensationen ske successivt under året fr. o. m. prishöjningstillfället. Med en engångsutbetalning bör alltså kompensationsbeloppet utbetalas mitt i det aktuella året. Detta bör vara en utgångspunkt. Ett belopp på 620 milj. kr. bör således utbetalas den 31 december 1989 och ytterligare 450 milj. kr. den 30 juni 1990. Om det visar sig ha betydande fördelar, ur exempelvis administrativ eller praktisk synvinkel, bör jordbruksnämnden ha möjlighet att göra de anpassningar som kan behövas. Utgångspunkten för nämndens överväganden och förslag bör emellertid vara den nyss nämnda. Nämnden bör givetvis även vid den närmare utformningen av kompensationssystemet i övrigt sträva efter att det blir så flexibelt och administrativt enkelt som möjligt.

Under innevarande regleringsår utgår 400 milj. kr. av införselavgiftsmedel utanför fördelningsplanen som ersättning för prishöjningar, varav 80 milj. kr. är engångsbelopp. Den 1 juli 1989 bör således de reglerade priserna höjas med 320 milj. kr. Dessa höjningar av de reglerade priserna kommer inte att leda till ett högre prisstöd till lantbrukarna. Prishöjningarna är endast ett annat sätt — än med utomramsmedel — att finansiera ett oförändrat prisstöd, dvs. de är en ändrad finansiering av befintligt prisstöd. Denna nivå på prisstödet, liksom den tillfälliga subventioneringen med utomramsmedel, beslutades av riksdagen redan våren 1988. Dessa prishöjningar strider således inte mot våra utfästelser inom ramen för GATT.

Det ankommer på regeringen att besluta hur dessa prishöjningar skall

fördelas. Förslag härom bör lämnas av jordbruksnämnden, efter överläggningar med Lantbrukarnas förhandlingsdelegation och nämndens konsumentdelegation.

1988/89:JoU21

Motionerna

Några motioner tar upp de i propositionen föreslagna principerna för kompensation till jordbruket. I motion Jo45 av Hans Dau (m) anføres att ett stöd per ko skapar flera negativa effekter. Ett bättre system vore att relatera kompensationen till en viss genomsnittsavkastning med ett fast krontalsbelopp för varje "genomsnittsko". Metoden är även tillämplig för fördelningen av Norrlandsstödet.

I kommittumotionen Jo46 (m) anføres att regeringen i kommande förhandlingar inom GATT bör arbeta för lösningar som inte innebär direktstöd till jordbrukarna. I övrigt accepteras i huvudsak regeringens förslag i det korta perspektivet. En förnyad genomgång krävs dock under hösten 1989 för att beräkna kompensationsbeloppet per den 1 januari 1990. Beräkningarna bör följa principerna i jordbruksnämndens förslag. Vidare anser motionärerna att marknaden ges ett större utrymme om man i stället för ett kompensationsbelopp per djur och hektar minskar de interna avgifterna (slaktdjursavgifter, avgifter på handelsgödsel m. m.). Eftersom detta system inte innebär att producentpriserna ökar och gränsskyddet blir oförändrat strider det inte mot GATT-överenskommelsen. Med tanke på det administrativa merarbetet bör kompensationsbeloppet utbetalas vid *ett* tillfälle, i slutet av år 1989. Något bemyndigande för regeringen att besluta om pris- och avgiftsförändringar bör inte lämnas. Regeringen bör härvidlag återkomma till riksdagen (yrkandena 1 – 3, 5 och 8).

I motion Jo48 av Stina Gustavsson och Kersti Johansson (c) yrkas ett riksdagsuttalande att förslaget om kompensation är ett provisorium. Vidare hemställs om åtgärder för att bibehålla mjölkproduktion m. m. i skogs- och mellanbygderna i södra Sverige och att samma krav ställs på importerade livsmedel som på svenskproducerade.

Enligt centerpartiets kommittumotion Jo57 bör jordbruksnämnden genomföra sitt uppdrag rörande formerna för utbetalningen i samförstånd med näringen. Vissa ytterligare frågor med anledning av den föreslagna kompensationen bör lösas. Det gäller bl. a. nystartade lantbrukares kostnadsersättning. Höga initialkostnader innebär en svår ekonomisk situation för flertalet nystartade företag. Dessa måste tillförsäkras en ersättning som är likvärdig med övriga aktiva brukares. Enligt motionen talar vidare vissa skäl för att kompensationen utbetalas vid *ett* tillfälle. I vart fall bör tilläggskompensation ske för inflationsutvecklingen (yrkandena 3 och 4).

I vpk-motionen Jo67 yrkas avslag på regeringens förslag om kompensation efter produktionsenhet. Enligt motionen är det förödande för näringen att kastas mellan olika kortsiktiga samhällsåtgärder. I stället bör riksdagen besluta i enlighet med jordbruksnämndens ursprungliga förslag. Det föreslagna provisoriet är inte mera förenligt med GATT-överenskommelsen än en traditionell prisreglering och är dessutom svårare att överblicka just på grund av dess karaktär av provisorium. Det bidrar dess-

utom till att ytterligare öka osäkerheten om det svenska jordbrukets framtid. Den livsmedelspolitiska arbetsgruppens oklara status bidrar ytterligare till förvirringen i den jordbrukspolitiska debatten. Gruppens status måste därför klarläggas. Under hösten 1989 bör regeringen för riksdagen redovisa andra länders åtgärder med anledning av GATT-överenskommelsen. Under rubriken Ett kvalitativt gränsskydd anförs att det är särskilt viktigt i en tid av ökande internationell handel att det ställs samma krav på importerade livsmedel som på inhemskt producerade. Särskilt viktigt är det kvalitativa gränsskyddet (yrkandena 1 – 5).

I yrkande 6 föreslås – i andra hand – att kompensationsbeloppen enligt regeringens förslag utbetalas den 1 juli 1989 resp. den 1 januari 1990.

I tre motioner understryks fårskötselns betydelse från olika synpunkter, nämligen i Jo51 (c), Jo59 (c) och Jo61 (s). Motionärerna understryker bl. a. fårskötselns värde för glesbygden, för naturvärden och med hänsyn till den etiskt helt godtagbara köttproduktion som näringen representerar. I den sistnämnda motionen yrkas dessutom att svenskt lammkött skall vara tydligt svenskmärkt.

Enligt motion Jo64 (c) yrkande 4 är den 1 juli 1988 en olämplig tidpunkt för Kalmar län i fråga om beräkningen av kompensation per ko. I länet förekommer nämligen en intensiv höstkalvning. Den föreslagna metoden måste vidare betraktas som ett provisorium.

Utskottets överväganden

Motionerna i detta avsnitt tar bl. a. upp frågor om indexuppräknings av kompensationsbeloppet, om antalet utbetalningar samt tidpunkten för utbetalning av kompensationen. När det gäller storleken av de föreslagna beloppen råder i stort sett inga delade meningar.

Utskottet konstaterar inledningsvis att det i den rådande situationen är mest ändamålsenligt att riksdagen i detta avseende godtar regeringens tolkning av GATT-överenskommelsen och att jordbruksnämnden får i uppdrag att efter nära samråd med näringen och företrädare för konsumenterna närmare utforma en konstruktion för att kompensera lantbruket på grundval av de huvudprinciper som anges i propositionen. De synpunkter som framförs i motionerna Jo45 (kompensation efter genomsnittlig avkastning) och Jo46 yrkande 1 (lösningar som ej innebär direktstöd till jordbrukarna) synes vara av den beskaffenhet att de kan prövas inom ramen för jordbruksnämndens uppdrag. Utskottet föreslår således att dessa yrkanden lämnas utan vidare åtgärd.

Med samma motivering avstyrker utskottet motionerna Jo51, Jo59 yrkande 1 och Jo61 yrkande 2 om större hänsyn till fårskötseln.

Yrkandet i centerpartiets kommittémotion Jo57 om fördelning av beloppet i samråd med näringen m. m. (yrkande 3) får anses tillgodosett genom vad utskottet nyss anfört.

Det ovan anförda innebär att utskottet avstyrker yrkandena 1 och 2 i vpk:s motion Jo67 om att kompensationen bör utgå i enlighet med jordbruksnämndens förslag till jordbruksprisreglering under perioden 1 juli 1989 – 30 juni 1990 (bilaga 2 till propositionen).

Utskottet avstyrker vidare yrkande 3 i motion Jo46 (m) om minskning av vissa avgifter som alternativ till ett system med kompensation per produktionsenhet, med erinran att det ingår i den livsmedelspolitiska arbetsgruppens uppgifter att pröva de interna avgifterna m. m. Utskottet tillstyrker dessutom regeringens förslag att det skall ankomma på regeringen att besluta om de pris- och avgiftsändringar samt övriga åtgärder som kan bli aktuella med anledning av förslaget. Med det anförda avstyrks även motion Jo46 yrkande 8.

Yrkandet i c-motionen Jo48 (yrkande 1) att förslaget bör betraktas som ett provisorium är tillgodosett genom uttalandet i propositionen att regeringsförslaget i denna del är en provisorisk och tillfällig lösning för regleringsåret 1989/90. Motionen avstyrks i denna del. Beträffande yrkande 2 i motionen hänvisar utskottet till vad som anförts i det föregående om vissa regionala frågor.

I motionerna Jo46 yrkande 2 och Jo57 yrkande 4 berörs frågan om inflationsuppräknings av beloppet 450 milj. kr. I anslutning till dessa yrkanden vill utskottet för sin del framhålla att den omständigheten att riksdagen godkänner det av regeringen föreslagna kompensationsbeloppet och utbetalnings sättet inte får utgöra något hinder mot att man på sedvanligt sätt tar upp överläggningar om kompensation för inflationsutvecklingen. Med detta uttalande av utskottet bör de aktuella motionsyrkandena kunna anses i huvudsak tillgodosedda.

Mot bakgrund av vad utskottet anför om möjligheten att ta upp överläggningar om kompensation för inflationsutvecklingen torde yrkandena om tidigare lagd utbetalning eller utbetalning vid endast ett tillfälle i stor utsträckning ha förlorat sin aktualitet. Utskottet avstyrker därför motionerna Jo46 yrkande 5 och Jo67 yrkande 6.

Motion Jo64 (c) yrkande 4 om tidpunkten för kostnadskompensation med beaktande av förhållandena i Kalmar län m. m. bör ej heller bifallas av riksdagen.

Utskottet instämmer till stor del i de tankegångar som framförs i vpk-motionen Jo67 om behovet av en fortsatt noggrann analys med utgångspunkt bl. a. i andra länders agerande med anledning av GATT-överenskommelsen. Regeringen bör därför vid lämplig tidpunkt och i lämpligt sammanhang lämna en redogörelse för riksdagen i dessa frågor. Vad utskottet anför med anledning av motion Jo67 yrkande 3 bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Utskottet är däremot inte berett att tillstyrka vpk-motionens yrkande om att klargöra den livsmedelspolitiska arbetsgruppens status (yrkande 4). Detta bör i första hand vara en fråga för regeringen eller för arbetsgruppen att bedöma.

Vad slutligen beträffar de framförda motionskraven om skärpt kontroll av importerade livsmedel vill utskottet erinra om att dessa frågor utförligt behandlats i utskottets betänkande 1988/89: JoU14 om livsmedelskontrollen, som debatterats i riksdagen den 18 maj. Utskottet har inte funnit anledning att ompröva sitt ställningstagande i angivna ämne och avstyrker därför motionerna Jo48 yrkande 3 och Jo67 yrkande 5.

Med samma hänvisning avstyrker utskottet motion Jo61 yrkande 1 om obligatorisk svenskmärkning av svenskproducerat lammkött.

1988/89: JoU21

Socker

Propositionen

Kostnadskompensationen till Sockerbolaget AB skall enligt förslaget uppgå till 64,5 milj. kr. under regleringsåret 1989/90. Beloppet skall finansieras med tillgängliga medel ur sockerregleringsfonden. Resterande del av beloppet skall tas av fonderade försäljningsavgifter.

Det skall ankomma på regeringen att fatta de beslut om prisregleringen som kan komma att krävas under perioden.

I kostnadskompensationen har bl. a. merkostnaderna vid sockerbruken på Öland och Gotland beaktats. Den kompensation som tillerkänns Sockerbolaget för dessa merkostnader för regleringsåret 1989/90 beräknas till 25,8 milj. kr. vid normal produktionsvolym.

Det reglerade priset på strösocker bör vara oförändrat 459,65 kr. per 100 kg.

Sockerpriset bör liksom hittills justeras när oljepriset ändras med ± 160 kr./m³. Prisregleringspriset får emellertid inte överstiga det pris som har gällt under innevarande regleringsår. Om ändrade oljepriser skulle komma att innebära ett behov av höjning till en nivå överstigande denna får Sockerbolaget kompenseras ur sockerregleringsfonden för det inkomstbortfall som den uteblivna prishöjningen innebär.

Ersättningen för raffinering och lagring av importerat råsocker bör höjas för inträffade kostnadsökningar med 4,5 % till 89,43 kr. per 100 kg.

Om väsentligt ändrade förutsättningar inträffar under regleringsperioden bör det ankomma på jordbruksnämnden att efter överläggningar med delegationerna lägga fram förslag till de åtgärder som under perioden kan anses påkallade. Det bör därefter ankomma på regeringen att fatta de beslut som kan behövas.

Vidare föreslås att sockerbetsarealen för 1989 års odling skall uppgå till 50 160 ha. Vid fastställandet av betarealen har hänsyn bl. a. tagits till att ett importutrymme på 10–15 % på sikt skall uppnås. Arealminskningen skall inte beröra odlingen under de båda ö-bruken. I övrigt förutsätter jordbruksministern liksom nämnden att kontraktsvillkoren utformas så att det finns förutsättningar för att sockerbetsodlingens geografiska utbredning i huvudsak består under året. Bruksstrukturen kan däremot komma att ändras. Strukturfrågan är för närvarande föremål för överläggningar mellan Sockerbolaget och de anställda vid sockerbruken.

Arealbidraget bör vara oförändrat 200 kr. per ha till de odlare i Småland och Blekinge som levererar betor till bruket i Mörbylånga, 400 kr. per ha till odlarna på Öland och 500 kr. per ha till odlarna på Gotland. Det bidrag till skördeskadeskyddet som skall betalas över konsumentpriserna skall under regleringsåret 1989/90 för sockrets del betalas av fonderade försäljningsavgifter. Från sockerregleringsfonden skall betalas kostnader för arealbidrag till odlarna, viss kostnadskompensation till Sockerbolaget AB

inkl. ersättning för merkostnaderna vid bruken på Öland och Gotland, fraktbidrag till de fyra nordligaste länen och Kopparbergs län, kollektiva åtgärder inom biodlingen, kostnader för prisutjämning på socker samt vissa administrationskostnader.

1988/89:JoU21

Motionerna

Ett flertal motioner innehåller yrkanden om en högre självförsörjningsgrad i sockerproduktionen än vad regeringen förordat. Dessa är Jo210 (c) yrkande 1, Jo233 (m), Jo227 (c) yrkande 1, Jo250 (m), Jo46 (m) yrkande 9, Jo57 (c) yrkande 5, Jo64 (c) yrkande 3, Jo66 (m) yrkande 1 och Jo67 (vpk) yrkande 19. Sistnämnda motion innehåller även synpunkter på betodlingens utvecklingsmöjligheter som alternativ råvara och behovet av ett kvalitativt gränsskydd.

I motionerna Jo205 (s), Jo210 (c) yrkandena 2 och 3, Jo209 (c) och Jo228 (fp) understryks från olika synpunkter betodlingens betydelse i anslutning till ö-bruken (Öland, Gotland, Kalmar län). I motion Jo227 (c) yrkande 2 krävs att samhällseffekterna av nedläggningar av sockerbruken analyseras. Liknande synpunkter framförs i motion Jo63 (s).

I motion Jo66 (m) yrkande 2 föreslås en återgång till tidigare system för prisöverläggningar med separata överläggningar rörande sockernäringen.

Utskottets överväganden

Utskottet ansluter sig till en början till regeringens bedömning att ett importutrymme för socker på 10 – 15 % på sikt bör uppnås. Detta ställningstagande överensstämmer för övrigt med tidigare riksdagsbeslut i frågan. Enligt utskottets mening måste denna målsättning – om man över huvud taget önskar upprätthålla ett handelspolitiskt utbyte på detta område – anses som rimlig och realistisk. Utskottet avstyrker således de motioner som i huvudsak går ut på att självförsörjningsgraden skall uppgå till 95 %, dvs. motionerna Jo210 yrkande 1, Jo233, Jo227 yrkande 1, Jo250 delvis, Jo46 yrkande 9, Jo57 yrkande 5 delvis, Jo64 yrkande 3, Jo66 yrkande 1 och Jo67 yrkande 19 delvis.

De motioner som särskilt berör sockerbetsodlingen under ö-bruken får anses delvis tillgodosedda genom jordbruksministerns uttalande att arealminskningen inte skall beröra odlingen under de båda ö-bruken. Vidare föreslås i propositionen att arealbidrag utgår med oförändrade belopp till odlare i Småland och Blekinge som levererar betor till bruket i Mörbylånga (200 kr./ha), till odlarna på Öland (400 kr./ha) och till odlarna på Gotland (500 kr./ha). Utskottet avstyrker därför motionerna Jo205, Jo209, Jo210 yrkandena 2 och 3, Jo228 och Jo250 i återstående del.

I övrigt innebär uttalandena i propositionen att det bör finnas förutsättningar för att sockerbetsodlingens geografiska struktur i huvudsak består under året. Bruksstrukturen kan däremot komma att ändras.

Utskottet vill i detta sammanhang framhålla att det finns ett nära samband mellan sockerbrukens placering och odlingens struktur. Under förutsättning att sockerbetsodlingens omfattning i stort sett skall vara oförändrad innebär behovet av lämplig åkerjord och kraven på en god växtföljd en

kraftig begränsning i möjligheten att koncentrera odlingen till ett mindre geografiskt område. Då det gäller utnyttjandet av betodlingens biprodukter som djurfoder är en spridning av odlingen en fördel. Lokalisering av betodling till områden med omfattande djurproduktion och riklig tillgång på stallgödsel är även en fördel från miljösynpunkt, då sockerbetsodlingen har stort växnäringsbehov och lång växtperiod. Skördens volym gör att alltför långa avstånd mellan odling och bruk bör undvikas.

Den framtida bruksstrukturen har tidigare utretts bl. a. av jordbruksnämnden men då i huvudsak endast från företagsekonomisk synpunkt. Utskottet anser att en förändring av bruksstrukturen och nedläggningar av vissa bruk bör föregås av en mera allsidig utredning som även tar hänsyn till effekter på odlingsstruktur, transporter, miljö och sysselsättning. Vad utskottet anfört med anledning av motionerna Jo227 yrkande 2, Jo63, Jo57 yrkande 5 i återstående del och Jo67 yrkande 19 i återstående del bör ges regeringen till känna. Härvid förutsätter utskottet även att synpunkterna i motion Jo57 om odlingens miljöfördelar och i Jo67 om behovet av utveckling av nya råvaror beaktas.

I övrigt tillstyrker utskottet regeringens förslag i avsnitt 2.3.2. Socker. Utskottet avstyrker motion Jo66 yrkande 2 om en återgång till tidigare gällande system för överläggningar om sockerpriser m. m.

Låginkomstsatsning m. m.

Propositionen

Under anslagsposten Låginkomstsatsning m. m. inom jordbruket disponerar jordbruksnämnden 435 milj. kr. för budgetåret 1988/89. Dessutom disponerar nämnden ytterligare 50 milj. kr. av införselavgiftsmedel inom den s. k. fördelningsplanen och 40 milj. kr. av införselavgiftsmedel utanför fördelningsplanen för samma ändamål. Totalt disponeras således 525 milj. kr. Regeringen har i budgetpropositionen år 1989 under anslaget Prisreglerande åtgärder på jordbrukets område tagit upp oförändrat 435 milj. kr. under denna anslagspost för budgetåret 1989/90.

Dessutom föreslår nämnden att 24,7 milj. kr. av de införselavgiftsmedel utanför fördelningsplanen som jordbruket tilldelas som ersättning för pris-höjningar avsätts för låginkomstsatsning.

Jordbruksnämnden föreslår att 85 milj. kr. anvisas för leveranstillägg för mjölk, 240 milj. kr. för avbytarverksamhet, 29 milj. kr. för företagshälsovård, 9,7 milj. kr. för socialförsäkringsskydd och 96 milj. kr. för produktionsanpassningsåtgärder. Jordbruksministern avser att senare föreslå regeringen att besluta enligt nämndens förslag.

Ränte- och etableringsstöd

Frågan om huruvida *räntestödslånen* skall skrivas av helt och lånen skall krävas in vid företagsavveckling bör enligt jordbruksnämnden behandlas först inför regleringsåret 1990/91. *Etableringsstödet* finansieras av regleringsmedel inom den ram som tilldelats jordbruket. För regleringsåret 1989/90 bedöms utbetalningarna bli ca 15 milj. kr. vid oförändrat ränteläge.

Det ankommer på regeringen att besluta i dessa frågor. Jordbruksministern har för avsikt att föreslå regeringen att jordbruksnämndens förslag godkänns.

1988/89: JoU21

Motionerna

Två fristående motioner innehåller synpunkter rörande avbytarverksamheten. Enligt motion Jo282 (c) bör satsningarna öka på avbytartjänsten. Detta skulle få positiva effekter både för lantbrukarkåren och för landsbygden. I motion Jo284 (s) föreslås en kartläggning av avbytarsystemet med hänsyn till mjölkproducenternas sociala situation.

Utskottets överväganden

Enligt utskottets mening bör behovet av en ökad satsning på avbytarverksamheten i första hand prövas inom ramen för jordbruksprisöverläggningarna. Som framgår av propositionen kommer 240 milj. kr. att anvisas för detta ändamål, vilket är en ökning med 30 milj. kr. jämfört med innevarande regleringsår. Detta bör vara ägnat att i viss mån tillgodose motion Jo282. I anslutning till motion Jo284 har utskottet erfarit att frågor rörande avbytartjänsten behandlas av en arbetsgrupp inom arbetsmarknadsstyrelsen.

Det anförda innebär att motionerna Jo282 och Jo284 inte påkallar någon särskild åtgärd från riksdagens sida.

Införselavgiftsmedel m. m.

Propositionen

Regeringen föreslår att inflytande införselavgiftsmedel för regleringsåret 1989/90 skall disponeras i enlighet med redovisningen i nedanstående tabell.

Införselavgiftsmedel inom fördelningsplanen som anvisas för upplysningsverksamhet och utvecklingsarbete skall i fortsättningen årligen överföras till Stiftelsen Lantbruksforskning.

Tabell 2.4.1 Huvudsaklig medelsdisposition av införselavgiftsmedel m. m. regleringsåren 1987/88, 1988/89 och 1989/90

	1987/88 1 000-tal kr.	1988/89 1000-tal kr. prel.	1989/90 1 000-tal kr. prognos
<i>Inkomster</i>			
Från föregående regleringsår kvarstående införselavgifter			
– inomramsmedel	36 666	2 491	82 181
– utomramsmedel	–	–	60 000
Under resp. regleringsår inlutna införselavgifter			
– exkl. fodermedel	1 139 216	1 080 500	823 500
– fodermedel	380 483	260 000	250 000
Summa	1 556 365	1 342 991	1 215 681

	1987/88 1 000-tal kr.	1988/89 1000-tal kr. prel.	1989/90 1 000-tal kr. prognos
<i>Utgifter</i>			
<i>a) Av medel inom fördelningsplanen</i>			
Svensk spannmålshandel	160 000	13 900	
Sveriges potatisintressenter	30 000	27 500	
Sveriges oljeväxtintressenter	0	0	
Svensk kötthandel	39 000	4 000	
Föreningen för mejeriprodukter	104 500	117 800	
Svensk ägghandel	52 000	52 500	
Regleringskassan för fågelkött	6 000	8 000	
Regionalt kostnadsbidrag, norra Sverige			
– mjölk	45 500	50 000	
– kött	5 000	5 000	
– ägg	1 700	2 500	
Bidrag till fraktkostnader för mjölk och grädde	295	500	
Upplysningsverksamhet och utvecklingsarbete	15 000	0	
Stiftelsen			
Lantbruksforskning	5 000	25 000	
Djurhälsovård, kontrollverksamhet m. m.	33 800	35 200	
Stöd till odling av konservärter och andra köksväxter	10 000	10 000	
Stöd till odling av bruna bönor	4 500	2 000	
Stöd till odling av vallväxtfrö	8 000	10 000	
Fonden för kollektiva åtgärder inom biodlingen	500	500	
Sveriges exportråd	3 000	4 000	
Sveriges potatisodlares riksförbund	2 780	2 780	
Bidrag till ersättningsfoder, norra Sverige	61 283	20 000	
Bidrag till potatisodling, norra Sverige	4 500	–	
Exportkontroll av kött	–	2 100	
Sociala satsningar	–	50 000	
Skolmåltider	–	2 500	
Projekt			
landsbygdsutveckling	–	800	
Tillfälligt överfört till skördeskadestyddet	79 500	–	
Genetikcentrum	10 000	–	
Modelljordbruk	–	200	
Energiskogsodling	–	730	
Reserv till jordbruksnämndens förfogande	2 491	82 181	
Summa	684 349	529 691	659 381
Härefter kvarstående införselavgiftsmedel	872 016	813 300	556 300

	1987/88 1 000-tal kr.	1988/89 1000-tal kr. prel.	1989/90 1 000-tal kr. prognos
b) Av medel <i>utanför fördelningsplanen</i>			
Utbyteshandel nötkött, öststaterna	105 076	110 000	90 000
Utbyteshandel kött och fläsk	50 000	50 000	50 000
Pristillägg får- och lammkött	15 573	27 000	17 000
Svensk matpotatiskontroll	6 204	6 342	6 372
Bidrag till Stiftelsen för ackordhästorganisationens bevarande	250	250	250
Minskning av mekaniska skador på matpotatis	500	0	0
Stöd till maltproduktionen	1 000	1 000	1 000
Sveriges exportråd	4 000	4 000	4 000
Djurens hälso- och sjukvård	17 000	20 677	25 756
Lantbruksstatistik	26 000	37 708	34 587
Konsumentdelegationens sekretariat	—	400	450
Kostvaneundersökningar	1 250	0	0
Alternativ odling	1 000	0	0
Skördeskadefonden	18 671	60 000 ¹	0
Utredningar SPK	—	400	—
Skolmåltider	—	—	2 300
Åtgärdsprogram för norra Sverige	—	—	45 000
Ersättning för uteblivna prishöjningar under 1988/89	300 000	90 000	—
1989/90	—	—	1012 496
Summa	546 524	407 777	1 289 211
Summa utgifter	1 230 873	937 468	1 948 592
Årets resultat (prognos)	+ 325 492	+ 405 523	— 732 911
Ingående balans till regeringens förfogande	131 896	327 388	732 911
Av regeringen beslutad disposition av överskott	130 000		
Balanserat överskott	+ 327 388	+ 732 911	+ 0

¹ Tillförs fördelningsplanen för regleringsåret 1989/90.

Fördelningsplanen för regleringsåret 1988/89 utgör 267,2 milj. kr. samt inflytande avgifter för fodermedelsimporten enligt riksdagens beslut våren 1988 (prop. 1987/88: 165, JoU25, rskr. 385). Med hänsyn till att inflytande avgifter för fodermedelsimporten för närvarande kan beräknas till 260 milj. kr. beräknar jordbruksministern därmed fördelningsplanen till 527,2 milj. kr. Därtill kommer kvarstående medel från regleringsåret 1987/88 på 2,5 milj. kr. De disponibla inkomsterna av införselavgifter beräknas till totalt 1 343 milj. kr., vilket innebär att 813,3 milj. kr. beräknas återstå sedan medel avsatts till fördelningsplanen. Jordbruksministern har inget att erinra mot det preliminära förslag till fördelningsplan som lämnats av jordbruksnämnden. Definitiv fördelningsplan för regleringsåret 1988/89

kan fastställas först efter utgången av regleringsåret då de verkliga inkomsterna av införselavgifterna för fodermedel är kända.

Regeringen beslutade i juli 1988, i enlighet med jordbruksnämndens förslag, att införselavgiftsmedel inom fördelningsplanen som för regleringsåret 1988/89 anvisats för upplysningsverksamhet och utvecklingsarbete skulle överföras till Stiftelsen Lantbruksforskning.

Införselavgiftsmedel inom fördelningsplanen som i fortsättningen anvisas för upplysningsverksamhet och utvecklingsarbete bör årligen överföras till Stiftelsen Lantbruksforskning. Fördelningen av medlen bör ske skilt från de övriga medel som står till Stiftelsens förfogande och skall användas i syfte att stödja forsknings- och utvecklingsarbete som kan stimulera jordbrukets utveckling. Vid fördelningen bör samråd ske med berörda intressenter och även i övrigt i de former som jordbruksnämnden tidigare föreslagit. Dessutom bör Stiftelsen till jordbruksnämnden årligen redovisa hur disponerade regleringsmedel har utnyttjats. Stiftelsen bör vidare informera nämnden om aktuella projekt.

Svensk kötthandel och tullverket har i avtal den 30 september 1988 enats om en förstärkt kontroll av kött och köttprodukter som exporteras under anspråk på exportbidrag. Jordbruksnämnden har i beslut den 11 oktober 1988 meddelat att den inte har några invändningar mot detta. Jordbruksministern anser för sin del att en sådan förstärkt kontroll är motiverad och har inget att invända mot att den sker i enlighet med överenskommelsen mellan parterna. Han är här överens med jordbruksnäringsen om att kostnaderna bör bestridas av införselavgifter inom fördelningsplanen. I enlighet med avtalet har därför beräknats 2,1 milj. kr. för detta ändamål under regleringsåret 1988/89. Jordbruksministern har för avsikt att senare föreslå regeringen att avsätta samma belopp för detta ändamål för regleringsåret 1989/90. Han har i denna fråga samrått med chefen för finansdepartementet.

Sammanställningen avseende ändamål utanför fördelningsplanen för regleringsåret 1988/89 skiljer sig på ett antal punkter från de preliminära beräkningar som låg till grund för riksdagens beslut våren 1988.

De införselavgifter från regleringsåren 1987/88 och 1988/89 som enligt riksdagens beslut står till regeringens förfogande (prop. 1987/88: 165, JoU25, rskr. 385) har därvid delvis tagits i anspråk för olika ändamål sammanhängande med prisregleringen. Posten Utbyteshandel med nötkött från öststaterna beräknas öka med 40 milj. kr. Statens pris- och konkurrensverk disponerar 400 000 kr. för utredningar rörande bl. a. livsmedelsindustrins kostnadsutveckling och rabatter på lantbruksmaskiner.

Kostnaderna för sådana ändamål som får täckas av införselavgiftsmedel utanför fördelningsplanen beräknas för regleringsåret 1988/89 till 408 milj. kr. Jordbruksministern återkommer senare till regeringen med anledning av jordbruksnämndens förslag till disposition av de införselavgiftsmedel som står till regeringens förfogande för regleringsåret 1988/89.

Fördelningsplanen för regleringsåret 1989/90 skall enligt förslaget omfatta oförändrat 267,2 milj. kr. jämte inflytande fodermedelsavgifter, vilket totalt beräknas ge 517,2 milj. kr. Dessutom tillkommer ett belopp på 60 milj. kr. från utomrumsmedel från regleringsåret 1988/89 i enlighet med

riksdagens beslut våren 1988 samt 82 milj. kr. kvarstående från regleringsåret 1988/89. Sammanlagt finns således ca 659 milj. kr. tillgängliga inom fördelningsplanen.

Svensk spannmålshandel föreslås liksom hittills tillföras införselavgifter för viss utbyteshandel med brödsäd. Dessa avgifter beräknas till 25 milj. kr. Vidare bör Sveriges oljeväxtintressenter tillföras fettvaruavgifter såväl på importerad som inhemsk olja för en kvantitet motsvarande fettinnehållet i den inhemska fröskörden, dock högst motsvarande fettvaruavgifter på den totala fettkonsumtionen inom landet. Beloppet beräknas nu uppgå till 579 milj. kr.

Med hänsyn till ovissheten rörande regleringsekonomens utveckling för de olika varuområdena har nämnden inte lagt fram någon plan för fördelning av det preliminärt beräknade beloppet för regleringsåret 1989/90. Nämnden avser att återkomma med förslag till preliminär fördelning av beloppet. Ett sådant förslag kan då avges i samband med att förslag lämnas till gränsskydd m. m. fr. o. m. den 1 juli 1989. Nämnden bör liksom tidigare få jämkta delbeloppen mellan de olika regleringsföreningarna och besluta om fördelning av det belopp som kan komma att stå till nämndens förfogande.

I det följande anges medelsbehovet under regleringsåret 1989/90 för de ändamål som bör täckas av införselavgiftsmedel utanför fördelningsplanen.

För utbyteshandel med nötkött med öststaterna har beräknats 90 milj. kr.

För utbyteshandel med kött och fläsk avsätts 50 milj. kr. av införselavgiftsmedel från import av kött och fläsk. En förutsättning är att motsvarande export ägt rum och att införselavgiftsmedel finns tillgängliga sedan samtliga övriga ändamål tillgodosetts inom och utom fördelningsplanen med tillägg av en skälighets reserv för oförutsedda ändamål.

Under regleringsåret 1989/90 bör pristillägget på får- och lammkött vara oförändrat 5,40 kr. per kg, vilket beräknas medföra en utgift på 27 milj. kr. Av detta belopp finansieras ca 10 milj. kr. av de utomrumsmedel som jordbruket erhåller som ersättning för uteblivna prishöjningar.

Svensk matpotatiskontroll (SMAK) tilldelas högst 4 817 000 kr. för den officiella kontrollen och 1 555 000 kr. för upplysningsverksamheten.

Bidrag till Stiftelsen för ackordhästorganisationens bevarande bör utgå oförändrat med 250 000 kr.

Stöd till maltproduktionen för regleringsåret 1989/90 bör lämnas med 1 milj. kr.

Sveriges exportråd skall erhålla 4 milj. kr. av medel utanför fördelningsplanen regleringsåret 1989/90, förutsatt att jordbruket avsätter 4 milj. kr. från medel inom fördelningsplanen.

25,8 milj. kr. anslås för finansiering av viss del av kostnaderna för djurens hälso- och sjukvård samt 34,6 milj. kr. för statistik på jordbrukets område. I posten Djurens hälso- och sjukvård ingår också ett belopp av 1 850 000 kr. som bör utgöra statens andel av kostnaderna för vissa åtgärder inom distriktsveterinärorganisationen i Norrbottens och Västerbottens län.

Till finansiering av sekretariatet hos jordbruksnämndens konsumentdelegation föreslås 450 000 kr.

Jordbruksnämnden har föreslagit att 2,3 milj. kr. avsätts för att slutföra forskningsprojektet Skolmaten i framtiden. Jordbruksministern biträder nämndens förslag.

I det följande föreslås att ytterligare 45 milj. kr. ställs till lantbruksstyrelsens förfogande för det särskilda åtgärdsprogrammet för norra Sverige. De ökade kostnaderna bör finansieras med införselavgifter utanför fördelningsplanen.

Resterande tillgängliga införselavgiftsmedel som kan beräknas till totalt 1 012 milj. kr. bör disponeras för att ersätta mittprishöjningar under regleringsåret 1989/90.

Med hänsyn till de oundgängliga variationerna i inflödet av införselavgifter har i årets budgetproposition (prop. 1988/89: 100 bil. 11, s. 34) föreslagits att en rörlig kredit av 60 milj. kr. även fortsättningsvis ställs till jordbruksnämndens förfogande. Med hänsyn till osäkerheten i prognosen bör medel inte intecknas för något ändamål utöver de som nu nämnts. Eventuella överskott bör liksom för innevarande år stå till regeringens disposition och skall i första hand användas för att täcka kostnader för prisregleringen under regleringsåret 1989/90.

Motionerna

I folkpartiets kommittémotion Jo254 (yrkande 1) redovisas några olika projekt med försöksodling av energiskog. Det är enligt motionen angeläget att de planerade projekten kommer i gång. Skall energiskog kunna bli ett realistiskt alternativ för energiproduktion behöver den så snart som möjligt utvecklas kommersiellt. I motionen föreslås att det av regleringsmedel avsätts 90 milj. kr. för de aktuella projekten under budgetåren 1989/90 – 1991/92.

I motion Jo46 (yrkande 10) anförs att det principiellt är förkastligt att finansiera statlig verksamhet med införselavgiftsmedel. Motionärerna syftar bl. a. på förslagen att viss verksamhet hos statistiska centralbyrån, tullverket, statens pris- och konkurrensverk och statens jordbruksnämnd skall finansieras på angivet sätt. Konstruktionen innebär bl. a. att verksamheten äventyras om avgiftsmedlen inte inflyter i den omfattning som förutsätts.

Utskottets överväganden

Utskottet har inte funnit anledning att frånga regeringens förslag till disposition av införselavgiftsmedel. Motion Jo46 yrkande 10 avstyrks således.

Utskottet kan i stor utsträckning ansluta sig till folkpartiets synpunkter rörande värdet av de i motion Jo254 angivna projekten för energiskogsodling. Enligt vad utskottet tidigare redovisat i detta betänkande har regeringen nyligen överfört 50 milj. kr. till Stiftelsen Lantbruksforskning för försöks- och utvecklingsinsatser för alternativ användning av åkermark. Därmed ges jordbruksnäringen enligt ifrågavarande regleringsbeslut möjlighet att satsa på olika angelägna utvecklingsprojekt, som t.ex. energi-

skogsodling. Utskottet utgår från att syftet med yrkande 1 i motionen kan tillgodoses inom ramen för denna verksamhet eller i annat sammanhang och föreslår att motionen i denna del lämnas utan vidare åtgärd.

1988/89: JoU21

Prisregleringen på ägg

Propositionen

Jordbruksnämnden har i sin utredning om möjligheterna till och konsekvenserna av en avveckling av prisregleringen på ägg analyserat fem olika steg i en sådan avveckling. Det första steget innebär att storproduktionsavgiften ersätts av en generell avgift. Det andra steget innebär en inskränkning i medelstilldelningen till regleringsföreningen Svensk ägghandel för exportfinansiering. Detta steg leder över till steg tre som innebär att äggregleringen inte tillförs några medel för detta ändamål. Steg fyra innebär en inskränkning av gränsskyddet, medan steg fem innebär ett helt borttaget gränsskydd. Nämnden förordar steg ett och två. De av jordbruksnämnden förordade stegen mot en minskad reglering anser jordbruksministern innebära sådana förenklingar och ha sådana fördelar att de nu bör genomföras mot bakgrund av 1985 års livsmedelspolitiska beslut. De övriga stegen är däremot av den karaktären att de bör behandlas av den parlamentariska arbetsgruppen och övervägas först tillsammans med gruppens övriga förslag. En av utgångspunkterna för arbetsgruppens arbete är att de interna regleringarna skall begränsas så långt som möjligt och i vissa fall avskaffas. En annan utgångspunkt är ett sänkt gränsskydd.

Äggproduktion bedrivs ofta utan arcell anknytning och utan koppling till den egentliga jordbruksnäringen. Dessa företag är snarare att jämföra med industriell produktion. Endast en mindre del av äggproduktionen sker som kompletterande produktion vid småjordbruken.

Äggnäringen tillhör inte heller de mest kapitalintensiva branscherna som kräver stora investeringar för att driva produktion. Detta i kombination med att ägg säljs till konsumenterna i oförädlad form gör att förutsättningarna för att driva äggproduktion småskaligt med lokal produktion måste anses goda. Detta understryks av det faktum att ca 35 % av äggen saluförs vid sidan om partihandeln, vilket också tyder på en viss flexibilitet och låg tröskel för marknadsinträde. Härutöver har äggnäringen i beredskapssammanhang en begränsad betydelse. Produktion av ägg är också från planeringssynpunkt kortsiktig.

Äggproducenter som sätter in mer än 1 000 värphöns i produktionen per år skall erlägga en produktionsavgift. Syftet med produktionsavgiften är att finansiera den interna regleringen. Den 1 januari 1979 infördes en differentierad storproduktionsavgift som innebär att avgiftsstorleken per höna ökar ju fler hönor som sätts in i produktionen. Syftet med differentieringen är att begränsa utbyggnaden av större företag samt att de större företagen skall stå för en större andel av exportkostnaderna.

Enligt utredningen är det tveksamt om syftet med differentieringen uppnåtts. Företagsstrukturen har inte ändrats i någon större utsträckning se-

dan avgiften infördes. Statistik och uppgifter från branschen tyder dock på en viss ökning av de allra största besättningarna.

Med anledning av att avgiften synes ha ingen eller mycket begränsad effekt, samtidigt som tillämpningen medför legala problem och en betydande administration föreslår jordbruksministern att den differentierade storproduktionsavgiften tas bort den 1 januari 1990. Finansieringen av den del av äggregleringen som för närvarande sker genom den differentierade produktionsavgiften bör i stället ske genom en generell avgift.

Överskottssituationen inom äggproduktionen är ett växande problem. Den nya djurskyddslagstiftningen innebär att antalet hönor per bur minskas från fyra till tre. Därmed kommer även förutsättningarna för en marknadsbalans att förbättras avsevärt. Denna effekt är dock endast kortsiktig. På lång sikt när lönsamheten på grund av produktionsminskningen förbättras, föreligger risk för att nya permanenta överskott uppkommer om inte någon form av åtgärder vidtas.

Effekterna av den nya djurskyddslagstiftningen kommer att bli synliga först under regleringsåret 1990/91. Enligt Lantbrukets utredningsinstitut (LUI) senaste prognos kommer äggöverskottet under regleringsåret 1989/90 att stiga något från dagens rekordnivå på 12 450 ton. Därefter beräknas överskottet sjunka mot en balanssituation. Orsaken till att överskottet beräknas öka under kommande regleringsår är att branschen redan nu börjat slakta ut hönor för att den 1 oktober 1989, då de nya föreskrifterna börjar gälla, kunna ha fyra hönor per bur som är relativt nyinsatta. Producenterna kan då ytterligare en period ha fyra hönor per bur. Nyinsättningar fr. o. m. den 1 oktober 1989 får endast ske med tre hönor per bur.

Äggöverskottet är i dag mycket stort och har varit växande under senare år. Detta visar att äggprisregleringen inte varit ett effektivt medel för att uppnå marknadsbalans. Överskotten gröper också ur lönsamheten i branschen. Enligt jordbruksnämndens utredning är en viss begränsning av Svensk ägghandels möjligheter till överskottsfinansiering av ägg möjlig att göra med övervägande positiva effekter som följd. Med begränsad överskottsfinansiering, men med bibehållet gränsskydd mot import, bör benägenheten att producera överskott inte vara lika stor. Risken att hamna i en permanent överskottssituation bör därmed minska. Minskade äggöverskott sänker exportkostnaderna för äggproducenterna, samtidigt som producentpriset bör stiga. Detta bör möjliggöra såväl bättre lönsamhet för producenterna som ett lägre konsumentpris.

Enligt jordbruksministern bör en viss begränsning av överskottsfinansieringen av ägg göras nästa regleringsår. Därefter bör överskottsfinansieringen minskas i takt med den produktionsminskning som bedöms äga rum till följd av de nya djurskyddsbestämmelserna. Producenterna bör redan nu få såväl kortsiktiga signaler som signaler som stävjar uppkomsten av nya överskott efter det att djurskyddsbestämmelserna medverkat till att nedbringa de nuvarande.

Jordbruksministern avser därför föreslå regeringen att ge jordbruksnämnden i uppdrag att vid medelstilldelningen till de olika regleringsföre-

Motionen

I centerpartiets kommittémotion Jo57 (yrkande 6) yrkas avslag på förslaget om avskaffande av storproduktionsavgiften. Vid nuvarande överskottssituation är de befintliga regleringarna nödvändiga instrument för produktionsanpassning och bör bibehållas.

Utskottets överväganden

Utskottet ansluter sig till regeringens förslag och överväganden i detta avsnitt och avstyrker således motion Jo57 yrkande 6.

Den obligatoriska kvalitetskontrollen vid export m. m.

Propositionen

Enligt kungörelsen (1958: 528) med vissa bestämmelser angående utförsel av smör, ost och ägg är kvalitetskontroll obligatorisk vid export av dessa produkter. Ett motsvarande kontrollkrav gäller vid export av fisk och fiskprodukter enligt kungörelsen (1950: 506) med vissa bestämmelser angående utförsel av fisk, fiskrom och fiskkonserver. Denna kontroll sker utöver den offentliga livsmedelskontrollen enligt livsmedelslagen. Kvalitetskontrollen av ägg och mejerivaror utförs av Svenska kontrollanstalten för mejeriprodukter och ägg (KMÄ). Verksamheten vid KMÄ styrs genom föreskrifter som meddelas av jordbruksnämnden.

KMÄ utgörs av en styrelse och ett antal kommittéer för olika produktslag. Styrelsen utses av jordbruksnämnden som också fastställer ett reglemente för organisationen. Vid KMÄ finns bl. a. laboratoriepersonal och inspektörer för kontrollverksamheten. För fiskkonserver utförs den obligatoriska exportkontrollen av Svenska konservkontrollens råd (kontrollrådet) under jordbruksnämndens överinseende. Den kontrollbyrå som hör till kontrollrådet finns vid KMÄ:s avdelningskontor i Göteborg.

KMÄ verkar som kontrollorgan och utför laboratorieundersökningar på en rad områden. På uppdrag av livsmedelsverket medverkar KMÄ i den offentliga kontrollen av mejerierna. KMÄ utför där den provtagning som miljö- och hälsoskyddsnämnderna annars skulle genomföra. En annan del av verksamheten är kvalitetskontrollen av mejeriprodukter och ägg. Den kontrollen innebär att kriterier fastställs för en kvalitetsgräns som markeras med runmärket. En näringsidkare kan efter tillstånd av KMÄ få märka sina varor med runmärket, förutsatt att varorna uppfyller kriterierna. Dessa bestäms av KMÄ efter godkännande av jordbruksnämnden. KMÄ kontrollerar att produkterna håller sin märkeskvalitet. Kontrollanstalten har också rätt att ta ut en kontrollavgift av runmärkesanslutna näringsidkare.

Till runmärkesanslutna företag lämnas ett bidrag inom ramen för jord-

bruksprisregleringen. Bidraget ges per kg och kallas kvalitetstillägg för ost och smör samt packeribidrag för ägg. Bidragen utbetalas av regleringsföreningarna, Föreningen för Mejeriprodukter och Svensk ägghandel. Runmärket är i dag ett krav för att smör, ost och ägg skall få exporteras. I övrigt är kontrollen frivillig, men den är ett villkor för nämnda bidrag.

KMÄ är inte någon myndighet, men vissa av dess uppgifter kan beskrivas som myndighetsutövning. Det gäller inte den frivilliga kvalitetskontrollen men däremot den för export obligatoriska kvalitetskontrollen av smör, ost och ägg. Detsamma gäller den kontroll som kontrollrådet svarar för när det gäller fiskkonserver för export. Inte heller kontrollrådet är någon myndighet. För att organisationer av det slag som kontrollrådet och KMÄ utgör skall få ägna sig åt myndighetsutövning krävs numera enligt regeringsformen lagstöd.

Enligt jordbruksministerns mening finns det i dag inte några vägande skäl som talar för att behålla den obligatoriska kvalitetskontrollen av mejerivaror, ägg och fiskkonserver som skall exporteras. Det kan inte anses förenligt med den offentliga livsmedelskontrollens mål att samhället ställer kontrollkrav som innebär en särbehandling av livsmedel avsedda för vissa marknader. Det är snarast en fråga för exportören att se till att importörens krav på en viss kvalitet på exportvaran uppfylls. En liknande bedömning gjordes år 1982 då bestämmelserna om vissa kvalitetskrav vid export av matpotatis upphävdes.

Beträffande runmärkningen kan en frivillig sådan märkning för export tjäna samma syften som en obligatorisk. KMÄ kan även fortsättningsvis förfoga över det varumärke som runmärket utgör.

Ställningstagandet innebär att kungörelsen (1958: 528) med vissa bestämmelser angående utförsel av smör, ost och ägg samt kungörelsen (1950: 506) med vissa bestämmelser angående utförsel av fisk, fiskrom och fiskkonserver bör upphävas.

Det kvalitetsarbete som utförs utöver de krav som ställs med stöd av livsmedelslagen bör huvudsakligen vara en branschfråga. Det är eftersträvansvärt att detta arbete styrs främst genom konsumentefterfrågan. Jordbruksministern anser därför att den statliga regleringen av KMÄ:s och kontrollrådets verksamhet skall upphöra. Organisationerna bör fortsättningsvis kunna verka som fristående branschorgan. Det är givetvis väsentligt att företagen bibehåller och vidareutvecklar sitt kvalitetsarbete. Det är vidare viktigt att den kompetens som finns i organisationerna om kvalitetsfrågor för de aktuella produkterna tillvaratas. Jordbruksministern avser därför att ta initiativ till överläggningar mellan berörda intressenter i syfte att lösa frågan om den framtida organisationen av KMÄ och kontrollrådet. För närvarande anlitas KMÄ i viss utsträckning i den offentliga livsmedelskontrollen som godkänt laboratorium. Det är naturligt att organisationen kan fungera som sådant även framgent.

Ett ökat inslag av kvalitetsbetalning till lantbrukarna för att styra produktionen mot högre kvalitet har varit en strävan inom jordbruksprisregleringen. Den kvalitetsbetalning som i dag tillämpas inom ägg- och mejeriregleringen riktar sig dock inte i första hand till lantbrukaren. Kriterierna

för runmärkesnivån är till övervägande delen sådana som lantbrukaren inte kan påverka.

1988/89:JoU21

Att ta bort kvalitetsstillägget för ost och smör borde inte medföra några negativa konsekvenser för konsumenten. Man måste i dag utgå ifrån att mejerierna har kompetens och intresse av samt känner ett ansvar för att kontrollera att produkterna har en god kvalitet. Detta är en typ av kvalitetskontroll som bör ingå i branschens egenkontroll.

I dag är kunskapen om runmärkets innebörd mycket dålig hos konsumenten. Man kan fråga sig om kvalitetskontrollen verkligen är konsumentanpassad. Det sistnämnda gäller i ännu högre grad för runmärkta ägg. Det har visat sig att konsumenterna ibland hellre köper omärkta, och därmed okontrollerade, "lantägg" än kontrollerade, runmärkta ägg. Om runmärket i fortsättningen blir en kvalitetsgaranti från branschen bör det också ligga i branschens intresse att anpassa kvalitetsnormerna på ett sådant sätt att de runmärkta produkterna motsvarar konsumenternas krav. Därmed borde de även kunna motivera ett högre pris varför man kan ifrågasätta om särskilda bidrag bör lämnas. Jordbruksministern är emellertid inte nu beredd att föreslå att bidragen tas bort. Jordbruksnämnden föreslår i sin utredning att packeribidraget höjs. Mot bakgrund av vad som nyss anförts är jordbruksministern inte beredd att tillstyrka nämndens förslag utan anser att bidraget bör behållas på en oförändrad nivå.

Kvalitetskontrollen för de aktuella produkterna är ingen hygienkontroll utan får snarast ses som en kontroll som kan ha en ekonomisk betydelse för konsumenten. Eftersom exempelvis runmärkesanslutna packerier genomlyser och sorterar äggen behöver konsumenten, i mindre utsträckning än vad som kan vara fallet med okontrollerade ägg, riskera att själv behöva sortera bort ägg efter inköpet. Det kan t. ex. röra sig om ägg med dåliga skal eller innehållande blod, men som inte innebär någon hälsorisk.

Ett par remissinstanser har uttryckt farhågor för en framtida hygienisk försämring av äggen som en effekt av att burhönssystemet skall avvecklas, till följd av den nya djurskyddslagen. Det kan i detta sammanhang påpekas att uppskattningsvis 35 % av de ägg som i dag säljs till konsument inte har passerat något runmärkespackeri. Dessa torde i större utsträckning än övriga ägg vara producerade i golvhönsbesättningar. Djurskyddslagen innebär således inte att helt nya produktionsförhållanden införs. Sådana produktionsförhållanden är vanliga även i dag. Några problem till följd av detta har inte påtalats från kontrollmyndigheterna. Det påpekas också att runmärkeskontrollen inte innehåller någon hygienisk kontroll som innebär att äggen är bakteriologiskt kontrollerade. Det ligger inom ramen för den allmänna livsmedelskontrollen som livsmedelsverket bedriver att vidta åtgärder så att en negativ utveckling av kvaliteten förhindras.

Motionerna

Enligt kommittémotionen Jo46 (m) åtgår närmare 20 % av kostnaderna i äggregleringen till att subventionera de äggpackerier som tillämpar det kontrollförfarande som regeringen inte längre anser nödvändigt. För att

mildra de ekonomiska påfrestningarna för äggproducenterna bör det s. k. packeribidraget tas bort från äggregleringen (yrkande 11). Kostnaderna bör i stället bäras av de konsumenter som efterfrågar kontrollen.

Övriga motioner under detta avsnitt går i huvudsak ut på att den obligatoriska kvalitetskontrollen på detta område tills vidare bör bibehållas och att inga ändringar bör göras av KMÄ:s status förrän vissa ytterligare utredningar och överläggningar genomförts. Dessa motioner är Jo47 (c), Jo57 (c) yrkande 7, Jo62 (mp) yrkande 7 och Jo67 (vpk) yrkande 20.

Utskottets överväganden

I samband med en uppvaktning inför utskottet har representanter för KMÄ informerat om sin verksamhet och lämnat synpunkter på propositionens förslag.

Enligt utskottets mening bör de definitiva ställningstagandena i denna fråga anstå tills regeringen genomfört de i propositionen aviserade överläggningarna mellan berörda intressenter i syfte att lösa frågan om den framtida organisationen av KMÄ och kontrollrådet. Utskottet är heller inte berett att i detta sammanhang tillstyrka förslaget om upphävande av den obligatoriska kvalitetskontrollen vid export av mejeriprodukter, ägg och fiskkonserver. Detta innebär att utskottet tillstyrker motionerna Jo47, Jo57 yrkande 7, Jo62 yrkande 7 och Jo67 yrkande 20.

Utskottet har inte funnit anledning att föreslå ändrad finansiering av packeribidragen och avstyrker därför motion Jo46 yrkande 11.

Kontroll av matpotatis

Propositionen

I detta avsnitt föreslås att ansvaret för att meddela föreskrifter om kvalitetskrav och märkning flyttas från lantbruksstyrelsen till statens livsmedelsverk fr. o. m. den 1 juli 1990.

Samtidigt upphävs marknadsskyddet för viss matpotatis genom att kungörelsen (1959: 187) angående kvalitetsbenämning på matpotatis upphävs.

Skälen för dessa förslag redovisas närmare på sidorna 33–36 i propositionen.

Motionen

I motion Jo215 (s) understryks behovet av nya och miljövänligare sorter i svensk potatisodling, dvs. sorter som kräver mindre bekämpningsmedel m. m. En sådan inriktning av produktionen skulle enligt motionärerna gagna både hälsointressen och miljövårdsintressen.

Utskottets överväganden

Utskottet har i det föregående avstyrkt regeringens förslag om vissa ändringar i KMÄ:s status och i fråga om den obligatoriska exportkontrollen av

vissa livsmedel. I likhet med vad som anförts beträffande KMÄ avser jordbruksministern att ta initiativ till överläggningar mellan berörda intressenter inom det nu aktuella området. Utskottet anser att det slutliga ställningstagandet bör anstå även i vad avser ändringar av matpotatiskontrollen.

Det anförda innebär att regeringens hemställan under avsnitten 2.5.2 och 2.5.3 samt lagförslagen under 2 och 3 (s. 4-5) bör avslås av riksdagen.

När det gäller prioriteringen av miljövänligare sorter i potatisodlingen vill utskottet framhålla att motionärerna i motion Jo215 fäster uppmärksamheten på en viktig fråga. Enligt vad utskottet erfarit beaktas sortvalet i odlingen särskilt av kemikalieinspektionen m. fl. myndigheter i det arbete som pågår för att minska användningen av bekämpningsmedel i jordbruket och trädgårdsnäringen. Enligt utskottets mening är det både från producent-, konsument- och miljöskyddssynpunkt angeläget att utveckla den svenska potatisproduktionen mot ett lägre behov av insatsmedel.

Önskemålen om miljövänligare potatissorter bör beaktas i samband med nyss angivna strävanden och i växtförädlingsverksamheten.

Utöver det anförda är utskottet dock inte för närvarande berett att föreslå något särskilt initiativ från riksdagens sida i frågan.

Stöd till jordbruket i norra Sverige

Propositionen

Prisstöd

Enligt riksdagens beslut skall en närmare översyn av prisstödet till jordbruket i norra Sverige genomföras vart tredje år. Statens jordbruksnämnd har redovisat översynen i form av två delrapporter varav den första i huvudsak behandlar produktionsutvecklingen i norra Sverige och den andra tar upp bl. a. formerna för och omfattningen av stödet.

Utvecklingen av produktion och sysselsättning inom jordbruket i norra Sverige avviker inte från utvecklingen i riket som helhet. Detta gäller såväl för åkerarealen, antalet brukningsenheter som t. ex. djurantalet. Här finns dock regionala och lokala skillnader, t. ex. antalet mjölkkor som i vissa län minskat mer än i såväl övriga delar av norra Sverige som i riket totalt. I vissa avseenden är utvecklingen inom norrlandsjordbruket under 1980-talet dock mer gynnsam än i riket som helhet, t. ex. när det gäller investeringarna inom jordbruket som i norra Sverige legat på en högre nivå. Detta gäller framför allt investeringarna i markanläggningar. Skälet är i första hand att behovet av dikning generellt är större i norra Sverige än i övriga delar av landet.

Byggnadsverksamheten inom mjölkproduktionen har minskat i hela landet, bl. a. som en följd av överskottssituationen. Investeringarna inom denna produktionsgren har trots detta legat på en relativt sett högre nivå i norra Sverige än i övriga delar av landet. Orsaken torde vara att man, i samband med de olika produktionsbegränsade åtgärder som vidtagits, haft mer generösa regler vid tillämpningen i norra Sverige.

I regeringens proposition 1988/89: 47 om vissa ekonomisk-politiska åtgärder, m. m. behandlas bl. a. det regionalpolitiska målet inom livsmedels-

politiken. Den reform av livsmedelspolitiken som har inletts skall bl. a. utgå från att det regionalpolitiska målet skall konkretiseras och preciseras samt att nya medel skall utarbetas för att uppnå detta mål. I detta sammanhang kommer bl. a. det nuvarande prisstödet till jordbruket i norra Sverige att behandlas.

Mot denna bakgrund är jordbruksministern inte beredd att föreslå förändringar i prisstödet områdesindelning.

Jordbruksministern är inte heller beredd att föreslå den ändring i villkoren för stöd till smågrisproduktionen som skulle innebära att det maximala antalet stödberättigade modersuggor per företag skulle höjas från 60 till 120 sugor. Enligt intentionerna i den nya djurskyddslagen bör svinuppfödningen i ökad utsträckning inriktas på en integrerad produktion. Den föreslagna ändringen av antalet stödberättigade modersuggor kan medverka till en ökad specialisering av produktionen. En sådan utveckling bör inte stimuleras. Någon ändring bör därför inte genomföras.

I fråga om prisstödet nivå tillstyrks jordbruksnämndens förslag. Den överenskommelse om frysning av prisstödet i jordbruket som nyligen träffats inom ramen för den pågående GATT-rundan innebär emellertid att uppräknningen inte kan göras av prisstödet enligt jordbruksnämndens förslag. Jordbruksministern föreslår i stället, för att förslaget skall vara förenligt med GATT-överenskommelsen, att den ökade ersättningen för merkostnaden för jordbruket i norra Sverige utgår till producenterna med 55 milj. kr. i huvudsak genom ett bidrag per djur på motsvarande sätt som föreslagits i det föregående för prisregleringen. Denna utformning av stödet är en provisorisk lösning för regleringsåret 1989/90. Jordbruksministern har för avsikt att föreslå regeringen att jordbruksnämnden ges i uppdrag att lämna förslag till hur bidraget bör fördelas till jordbrukarna i norra Sverige.

Kostnaderna för prisstödet skulle vid oförändrat stöd bli ca 515 milj. kr. för budgetåret 1989/90. De föreslagna förändringarna beräknas medföra ett ökat medelsbehov med 55 milj. kr. Därmed beräknas medelsbehovet för prisstödet till jordbruket i norra Sverige till ca 570 milj. kr. Bidraget avses betalas ut vid kalenderårsskiftet 1989/90.

Stöd till nyetablering

Ett stort antal frågor som berör de ekonomiska villkoren inom jordbruksnäringen tas upp i den livsmedelspolitiska arbetsgruppen. Det är därför för närvarande inte aktuellt att lägga fram förslag till särskilt nyetableringsstöd. De förslag som myndigheterna lagt fram bör därför bedömas inom ramen för arbetet i den livsmedelspolitiska gruppen.

Särskilda åtgärder för jordbruket i norra Sverige

Jordbruksministern delar lantbruksstyrelsens bedömning att ytterligare medel bör avsättas för att utveckla jordbruksföretagen i norra Sverige. Hitills har anvisats 200 milj. kr. för ett treårigt åtgärdsprogram för jordbruket i norra Sverige (prop. 1986/87:146, JoU26, rskr. 346 samt prop.

1987/88: 100 bil. 11, JoU17, rskr. 184 och JoU25, rskr. 385). Syftet med programmet är att stödja tillkomsten av kombinationsföretag där jordbruk ingår som en del. Därmed främjas sysselsättningen på landsbygden i norra Sverige. Insatserna på jordbruksområdet, inom arbetsmarknads- och regionalpolitiken bör vidare samordnas för att de samlade resurserna skall utnyttjas så effektivt som möjligt. Planeringen av de olika insatserna bör därför ske i samarbete med övriga länsmyndigheter. Medlen skall enligt programmet i första hand disponeras för att stimulera uppbyggnaden och utvecklingen av kombinationsföretag genom såväl investeringar som särskilda utvecklingsprojekt samt till utbildning, rådgivning, forskning och försök. Åtgärderna medverkar därmed till att skapa en bredare bas för sysselsättningen och försörjningen vid landsbygdsföretagen. Detta är särskilt värdefullt i samband med den förestående reformen av den svenska livsmedelspolitiken och omställningen av jordbruket.

Investeringsstöden har hittills utnyttjats i den takt som varit planerat. Fram t. o. m. andra halvåret 1988 hade 78 milj. kr. av de planerade 108 milj. kr. till investeringsstöd förbrukats. Investeringsstöden har dock till övervägande del gått till traditionella jordbruksinvesteringar. Endast ca en femtedel kan beräknas ha gått till investeringar i kompletterande verksamhet. Under andra halvåret 1988 har andelen stöd till sådan verksamhet emellertid ökat något.

De medel som varit avsedda för utvecklingsprojekt, utbildning och rådgivning har hittills utnyttjats i betydligt mindre utsträckning än planerat. Detta beror bl. a. på att denna typ av verksamhet kräver större insatser i form av planering och information i inledningsskedet.

Många jordbruk i norra Sverige kan emellertid inte försörja en familj eller en ensam brukare. De delar av programmet som syftar till att utöka utbildnings- och rådgivningsinsatserna samt att utveckla kompletterande sysselsättning till jordbruket är därför av stor betydelse.

Det är därför enligt jordbruksministern av utomordentligt stor vikt att nu prioritera utvecklingen av alternativ till den traditionella jordbruksdriften för att främja en positiv utveckling av landsbygden. De erfarenheter som successivt erhålls från utvecklingsprojekt bör föras ut genom aktiva utbildnings- och rådgivningsinsatser. Även forskning, försöks- och utvecklingsprojekt bör bedrivas med stor intensitet. Här understryks vikten av att lantbruksstyrelsen och lantbruksnämnderna fördjupar sitt samarbete med berörda länsstyrelser samt med Sveriges lantbruksuniversitet men också med andra högskolor och intressenter inom regionen. Inom ramen för åtgärdsprogrammet föreslås att ytterligare 45 milj. kr. anslås för investeringsstöd till kompletterande verksamhet såsom småskalig förädling, turism, fiske, alternativ odling, trädgårdsodling m. m. Vidare bör medlen användas för insatser inom forsknings- och utvecklingsprojekt samt utbildnings- och rådgivningsverksamhet. Dessa medel bör ej användas för ytterligare produktionsstimulans genom traditionella jordbruksinvesteringar. Medlen bör användas för åtgärder som utgör ett led i en sådan bredare landsbygdsutveckling som kan bidra till en långsiktigt förstärkt sysselsättning i glesbygd och därmed också stå i samklang med inrikt-

ningen av GATT-förhandlingarna. Det bör ankomma på regeringen att besluta om den närmare fördelningen av medlen.

1988/89: JoU21

Sammantaget anser jordbruksministern därför att ett lägre belopp än det av lantbruksstyrelsen föreslagna bör vara tillräckligt för ändamålet. Han föreslår därför att 45 milj. kr. bör tillföras åtgärdsprogrammet för nästa budgetår. För ändamålet bör utnyttjas införselavgiftsmedel utanför den s. k. fördelningsplanen.

Motionerna

Ett mycket stort antal fristående motioner och följdmotioner tar upp problemen för Norrlandsjordbruket ur olika aspekter. En gemensam bakgrund för flertalet av motionerna är att man hyser oro för utvecklingen inom stödområdet och understryker behovet av åtgärder för att återföra produktionen till 1984 års nivå i enlighet med 1985 års livsmedelspolitiska beslut. Jordbrukets värde för sysselsättning, infrastruktur och samhällsservice i norra Sverige framhålls, liksom dess betydelse för livsmedelsberedskapen.

Huvuddelen av motionerna innehåller yrkanden om större eller mindre ändringar i stödområdesindelningen. Sammanlagt berörs i dessa motioner ett hundratal församlingar och kommuner. I övrigt berörs bl. a. följande huvudämnen, nämligen

- principerna för Norrlandsstödet
- prisstödsanslagets storlek
- storlek och disposition av anslaget till särskilda åtgärder
- stödbeloppen för olika produktionsgrenar.

Motionerna bör lämpligen redovisas i tabellform:

Jo201 (c): Dals Ed och Bengtsfors infogas i stödområdena 2 och 3 samt Åmål i stödområde 3.

Jo206 (fp): arealersättning m. m. för Norrlandsjordbruket.

Jo208 (c): alla områden som erhåller glesbygdssöd tillförs stödområde 1.

Jo218 (c):

1. högre stödområde i Värmland,
2. ökad lönsamhet i Norrlandsjordbruket,
3. rekryteringsstöd till unga brukare,
4. stöd till potatisodling i Värmlands skogsbygder,

Jo219 (c): anvisa 100 milj. kr. till särskilda åtgärder för Norrlandsjordbruket.

Jo235 (s): Västmanlands bergslagsdel till stödområde 4.

Jo251 (m):

1. höj prisstödet i Värmland med 16 milj. kr.,
2. åtgärder för att vidmakthålla jordbruket i Värmland.

Jo257 (m): 17. räkna upp norrlandsstödet i takt med inflationen och bibehåll karaktären av produktstöd. 1988/89: JoU21

Jo269 (c):

1. Dalarna som försökslän för alternativ odling,
2. omfördela stöd till potatisodling i Kopparbergs län.

Jo278 (m): åtgärder för ökat nyföretagande i Norrlandsjordbruket.

Jo280 (s): åtgärder för att främja Jämtlandsjordbruket.

Jo281 (s):

1. räkna upp Norrlandsstödet,
2. stöd till nyetablering,
3. översyn av avbytartjänsten,
4. gemensamma lösningar inom djurhållning (sambeten).

Jo291 (fp): Strömstad, Tanum, Sotenäs och Munkedal till stödområde 3, Lysekil, Uddevalla, Stenungsund, Orust, Tjörn och Kungälv till stödområde 4.

Jo42 (c):

1. Norrlandsstödet är ett regionalpolitiskt stöd — principiella ändringar skall godkännas av riksdagen,
2. anvisa ytterligare 101 milj. kr. under prisstödsanslaget,
3. stödet bör utgå som produktstöd,
4. anvisa ytterligare 55 milj. kr. till det särskilda åtgärdsprogrammet,
5. uppdra åt den livsmedelspolitiska arbetsgruppen att föreslå åtgärder för att återföra produktionsnivån till 1984 års nivå.

Jo44 (c): Västernorrlands län: Borgsjö, Liden, Holm, Viksjö, Graninge, Helgum, Resele, Gideå och Grundsunda från stödområde 2b till 2a, Ådalsliden och Edsele från 2a till 1.

Jo46 (m): 12. höj prisstödsanslaget med 100 milj. kr.

13. inga ytterligare medel till särskilda åtgärder.

Jo49 (c,m,fp):

1. Värmlands län: Sunne, Munkfors, Filipstad, Kil och Forshaga från 4 till 3, Arvika, Eda och Årjäng till 2 b,
2. införa nyetableringsstöd,
3. anvisa 100 milj. kr. till särskilda åtgärder.

Jo50 (c): Norra Västmanland till 4 (bl. a. Fagersta, Norberg och Skinnskatteberg).

Jo52 (c).

1. högre prisstöd till kött i stödområde 2a,
2. ett särskilt prisstödsområde för inlandskommunerna,
3. Haparanda och Kalix till stödområde 1.

Jo55 (fp):

1988/89: JoU21

4. anvisa 50 milj. kr. för att förhindra att mjölkpriset sjunker i stödområdet.

Jo56 (s): Genomför jordbruksnämndens förslag beträffande Värmland (=Sunne, Munkfors, Filipstad, Kil och Forshaga samt Älvsbacka och Nyeds församlingar i Karlskoga kommun till 3).

Jo57 (c):

8. anvisa ytterligare 101 milj. kr. till prisstöd,
9. införa nyetableringsstöd,
10. anvisa ytterligare 55 milj. kr. till särskilda åtgärder.

Jo58 (c):

1. ingen frysning av stödet i stödområde 4,
2. uppräknat stödet med 5 öre/kg för nötkött, får- och lammkött,
3. stöd till skogslänen efter produktionsvolym.

Jo59 (c):

2. räkna upp stödet till får- och lammkött.

Jo60 (s):

1. mer flexibel användning av medel för särskilda åtgärder,
2. behov av ytterligare medel för en generell uppräkning av Norrlandsstödet.

Jo62 (mp):

1. höjningen av norrlandsstödet läggs på produktpriset, eller
2. höjningen i Norrbotten, Ångermanland och Dalarna läggs på mjölkpriset,
3. ändrad stödområdesindelning i Värmland och i Ludvika kommun (=jordbruksnämndens förslag),
4. justera upp stödnivån efter egenproduktion av foder,
5. inrätta nyetableringsstöd,
6. särskilda åtgärder bör omfatta även investeringar i jordbruksproduktion,
8. riksdagsuttalande att Norrlandsjordbruket är viktigt för livsmedelsproduktionen.

Jo65 (c): Bjurholms och Vindelns kommuner samt Fällfors församling inom Skellefteå kommun och Norrfors kyrkobokföringsdistrikt inom Nordmalings kommun till 1.

Jo67 (vpk):

7. Älvsborgs län: de områden som får glesbygdsstöd skall ingå i prisstödsområde,
8. Värmland: Torsby, Lysvik, Ekshärad, Skillingmark, Östervallskog, Töcksmark, Trankil, Västra Fågelvik, Holmedal, Bogen till 2a, Blomskog, Sillerud, Silbodal, Karlanda församling, Eda kommun utom Skillingmark, Arvika kommun utom Glava, Bogen och Stavnäs församling, Gräsmark, Sunne, Norra Råda, Munkfors, Övre Ullerud, Blombacka, Sunnemo, Hagfors, Älvsbacka, Gustav Adolf, Rämnen,

Gåsborn, Nordmark, Färnebo, Brattfors, Filipstad, Kroppa, Storfors till 2 b, Bjurtjärn, Lungsund, Norra Väse, Nyed, Ullerud, Östra Ämtervik, Västra Ämtervik, St. Kil, Boda, Frykerud, Värmskog, Borgvik, Stavnäs, Gillberga, Glava, Långserud, Svanskog, Kila och Tveta till 3,

9. Västernorrland: Borgsjö i Ånge, Liden och Holm i Sundsvall, Viksjö i Härnösand och Graninge, Helgum och Resele i Sollefteå till 2a.

10. höj stödnivån i område 4 med 11 öre/kg mjölk och nötkött samt med 162 öre/kg för får- och lammkött,

11. differentieringen inom stödområde 2 skall gälla även övriga produktionsgrenar,

12. stödet skall baseras på 100 % egenproducerad spannmål,

13. generellt påslag med 10 öre/kg mjölk i stödområdet,

15. anslå 100 milj. kr. till särskilda åtgärder,

16. lokalt inflytande över disposition av medel.

Jo68 (vpk): ändringar i stödområdesindelningen i Västernorrlands län (=Jo67).

Jo69 (vpk): ändringar i stödområdesindelningen i Värmlands län (=Jo67).

Jo70 (s):

1. Haparanda och Kalix till stödområde 1,

2. ett särskilt prisstödsområde för inlandskommunerna.

Utskottets överväganden

Som framgår av redovisningen ovan har frågor om stöd till jordbruket i norra Sverige tagits upp i ett stort antal motioner. De huvudområden som berörs i motionerna är prisstödsanslaget, anslaget till särskilda åtgärder (storlek och användning), stöd till nyetablering, stödområdesindelningen och justeringar av stödnivån (områdesvis och produktvis).

Prisstödsanslaget m. m.

Med hänsyn till de uttalanden som riksdagen i olika sammanhang gjort om det angelägna i att upprätthålla jordbruksproduktion och sysselsättning i norra Sverige förordar utskottet en uppräknings av prisstödsanslaget med 110 milj. kr., dvs. en höjning med 55 milj. kr. jämfört med regeringens förslag till uppräknings. Det bör ankomma på jordbruksnämnden att lämna förslag om fördelning av beloppet enligt de huvudprinciper som anges i propositionen (s. 38). Härigenom tillgodoses helt eller delvis motionerna Jo42 yrkande 2, Jo46 yrkande 12, Jo55 yrkande 4, Jo57 yrkande 8, Jo60 yrkande 2 och Jo62 yrkande 4.

Motion Jo67 yrkande 12 om underlaget för beräkningen av stödet (100 % egenproduktion av foder) torde också bli tillgodosedd genom den föreslagna uppräknings. Liknande synpunkter på beräkningsunderlaget har för övrigt anförts i några av de ovan behandlade motionerna.

Genom utskottets ställningstagande tillgodoses även de fristående motionerna Jo257 (m) yrkande 17 och Jo281 (s) yrkande 1.

Beträffande norrlandsstödet karaktär av regionalpolitiskt stöd föreligger inga delade meningar och ej heller om det naturliga i att principiella ändringar i stödet bör godkännas av riksdagen. Detta innebär att motion Jo42 yrkande 1 kan lämnas utan vidare åtgärd.

De frågor som tas upp i motionerna Jo206 (fp) och Jo42 yrkande 5 bör i första hand bedömas av den livsmedelspolitiska arbetsgruppen och påkallar ej någon särskild åtgärd från riksdagens sida.

När det gäller formerna för utbetalning har utskottet i det föregående anfört att regeringens tolkning av GATT-överenskommelsen bör godtas. Motsvarande bedömning bör gälla i fråga om utformningen av Norrlandsstödet. Utskottet avstyrker därför motionerna Jo42 yrkande 3, Jo58 yrkande 3 och Jo62 yrkande 1 om att stödet i första hand bör utgå som ett produktstöd.

I anslutning till yrkande 8 i mp-motionen Jo62 vill utskottet framhålla att livsmedelsproduktionen i norra Sverige är viktig av både miljöskäl och beredskapsskäl. Det är givetvis också värdefullt att livsmedelsproduktionen i möjlig utsträckning läggs nära konsumenterna. Något särskilt riksdagsuttalande i enlighet med yrkandet synes dock inte nödvändigt.

Stödnivåer m. m.

Som framgår av propositionen kan med hänsyn till GATT-överenskommelsen inte någon uppräknings av prisstödet göras i enlighet med jordbruksnämndens förslag om höjning av prisstödet för olika produkter. Uppräkningen av stödet bör i huvudsak fördelas till producenterna genom ett bidrag per djur. Utskottet har inte funnit anledning att frånga regeringens bedömning härvidlag och avstyrker därför de framlagda motionsyrkandena om uppräknings av stödnivåerna i relation till produkterna eller till specificerade stödområden.

Med det anförda avstyrker utskottet motionerna Jo52 yrkande 1, Jo58 yrkande 2 och Jo59 yrkande 2.

Med samma motivering avstyrks motionerna Jo58 yrkande 1, Jo62 yrkande 2 och Jo67 yrkandena 10, 11 och 13.

Särskilda åtgärder för jordbruket i norra Sverige

Utskottet tillstyrker regeringens förslag att 45 milj. kr. av införselavgiftsmedel utanför den s.k. fördelningsplanen tillförs åtgärdsprogrammet för nästa budgetår. I enlighet härmed avstyrker utskottet motionerna Jo219, Jo42 yrkande 4, Jo46 yrkande 13, Jo49 yrkande 3, Jo57 yrkande 10 och Jo67 yrkande 15.

I några motioner anfördes synpunkter på användningen av anslaget till särskilda åtgärder. Utskottet ansluter sig härvidlag i huvudsak till de uttalanden som görs i propositionen och som redovisats ovan. Samtidigt vill utskottet framhålla att användningen av dessa medel bör vara så flexibel som möjligt. Utskottet utgår från att bidragsbestämmelserna utformas i enlig-

het med dessa synpunkter utan att riksdagen behöver göra något särskilt uttalande i frågan. Motionerna Jo60 yrkande 1 och Jo62 yrkande 6 får anses tillgodosedda med vad utskottet anfört och bör ej föranleda någon ytterligare åtgärd.

Yrkandet i motion Jo67 om lokalt inflytande över medelsdispositionen under anslaget har nära samband med frågan om bidragsbestämmelserna. Vad utskottet nyss anfört om en flexibel användning av medlen bör vara ägnat att tillgodose motionen i denna del (yrkande 16).

Stöd till nyetablering

Utskottet ansluter sig till propositionens förslag att behovet av ett etableringsstöd till jordbruket i norra Sverige bör bedömas inom ramen för arbetet i den livsmedelspolitiska gruppen. I enlighet härmed avstyrker utskottet motionerna Jo218 yrkande 3, Jo281 yrkande 2, Jo49 yrkande 2, Jo57 yrkande 9 och Jo62 yrkande 5.

Motion Jo278 (m) om ökat nyföretagande i de nordliga länen är delvis tillgodosedd genom utskottets överväganden i det föregående och bör i övrigt lämnas utan vidare åtgärd.

Yrkandena i motion Jo281 om vissa övriga frågor i Norrlandsjordbruket (yrkandena 3 och 4) bör ej föranleda någon särskild åtgärd i detta sammanhang.

Stödområdesindelningen

Som framgår av redovisningen ovan av motionerna yrkas ändringar av stödområdesindelningen i sammanlagt ett hundratal församlingar och kommuner, utöver de områden som berörs av yrkandena att samtliga områden som erhåller glesbygdsstöd skall erhålla prisstöd.

Frågor om stödområdesindelningen tillhör i första hand regeringens kompetensområde och bereds i huvudsak av jordbruksnämnden. Smärre justeringar i stödområdesindelningen får nämnden själv besluta om.

För att uppfylla kraven på en grundlig beredning i sak av dessa motionsyrkanden förutsätts bl. a. att utskottet inhämtar uppgifter om antalet jordbruksföretag i varje församling eller kommun som berörs av motionsyrkandena samt om produktionsvolym, produktionsinriktning och skillnader i produktionsförutsättningarna mellan olika närliggande stödområden. En sådan beredning är inte möjlig att göra inom den tidrymd som står till utskottets förfogande i detta ärende. Med hänsyn till vad som i propositionen anförts om behandlingen av det regionalpolitiska målet i livsmedelspolitiken, som kommer att innefatta bl. a. det nuvarande prisstödet till Norrlandsjordbruket, ansluter sig utskottet till regeringens bedömning att det inte finns anledning att nu föreslå ändringar i stödområdesindelningen.

Med det anförda avstyrker utskottet motionerna Jo201, Jo208, Jo218 yrkandena 1, 2 och 4, Jo235, Jo251, Jo269, Jo280, Jo291 yrkande 3, Jo44, Jo49 yrkande 1, Jo50, Jo52 yrkandena 2 och 3, Jo65, Jo67 yrkandena 7, 8 och 9, Jo68, Jo69 och Jo70.

Med samma motivering avstyrker utskottet de motioner som går ut på

att jordbruksnämndens förslag till ändrad stödområdesindelning skall genomföras (uppflyttning från stödområde 4 till 3 av Sunne, Munkfors, Filipstad, Kil, Forshaga samt Älvsbacka och Nyeds församlingar i Karlskoga kommun jämte Grangärde församling i Ludvika kommun). Utskottet avstyrker således motionerna Jo56 och Jo62 yrkande 3.

Användning av genteknik vid växtodling

Propositionen

Genteknik kan för närvarande komma till användning framför allt inom industrin, jordbruket och sjukvården. Frågan om användning av genteknik i olika sammanhang har varit föremål för en intensiv debatt den senaste tiden. Oro har uttryckts för de risker som kan vara förenade med t. ex. ett avsiktligt utsläppande av gentekniskt modifierade organismer.

För att bevaka frågor om användning av genteknik inrättades år 1980 en särskild delegation för hybrid-DNA-frågor. Delegationen skall bl. a. följa utvecklingen på området, underrätta berörda myndigheter om de projekt som kan anses vara förenade med risker och därvid föreslå de åtgärder som bedöms vara behövliga.

Någon samlad lagstiftning som särskilt reglerar användningen av genteknik eller av gentekniskt modifierat material finns inte i Sverige.

I regeringens proposition om ny djurskyddslag (prop. 1987/88:99) togs frågan om användning av genteknik på djur upp särskilt. Det konstaterades då att tekniken för närvarande inte används inom animalieproduktionen här i landet. Eftersom tekniken i vissa fall kan ifrågasättas från etisk synpunkt framhölls dock att det är viktigt att användningen kan styras i önskvärd riktning. För att få en i sådana fall nödvändig handlingsberedskap föreslogs i propositionen att regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, lantbruksstyrelsen bemyndigas att förbjuda eller uppställa villkor för användningen av genteknik på djur. Riksdagen antog regeringens förslag (JoU22, rskr. 327).

Gentekniken kan också användas inom växtförädlingen. Växtförädlingen syftar bl. a. till att förbättra kulturväxternas egenskaper i fråga om produktion, hårdighet och motståndskraft mot skadeangrepp. Som exempel på sådan genteknisk användning kan nämnas möjligheten att transformera växtceller av nyttoväxter så att växterna får motståndskraft mot biologiska skadegörare eller tolerans mot bekämpningsmedel.

Användningen av genteknik på växtodlingsområdet kan också komma att leda till att biologiska bekämpningsmedel kommer att användas i ökad omfattning, bl. a. därför att bekämpningseffekten ofta kan förstärkas genom utnyttjandet av gentekniskt modifierade organismer. Biologisk bekämpning med utnyttjande av naturligt förekommande organismer förekommer redan i viss utsträckning i Sverige. Användningen av bekämpningsmedel är för närvarande inte reglerad om inte bekämpningseffekten orsakas av kemiska ämnen. Kemikalieinspektionen har i en framställning till regeringen begärt en sådan lagändring att också biologiska bekämpningsmedel kan förhandsgranskas. Ärendet bereds för närvarande.

Gentekniskt modifierade organismer kan emellertid användas inom växtodlingen för flera olika ändamål. Som exempel kan nämnas s. k. antifrostbakterier som kan användas för att skydda frostkänsliga grödor och kvävefixerande bakterier som kan göra även andra grödor än ärtväxter kvävefixerande.

Delegationen för hybrid-DNA-frågor har i en skrivelse till regeringen bl. a. pekat på risken för bestående effekter på den yttre miljön vid avsiktligt frisläppande av gentekniskt modifierade organismer. I en till skrivelsen fogad promemoria, utarbetad av statens naturvårdsverk, nämns i det sammanhanget särskilt för jordbrukets del bl. a. att s. k. Is-minusbakterier skulle kunna sprida sig till kalla länder och påverka sådana grödor som behöver en frysperiod och att kvävefixerande bakterier skulle kunna få förmågan att samleva med vilda växter och ge dessa en konkurrensfördel som skulle kunna rubba den ekologiska balansen.

Vissa möjligheter att ingripa för att motverka skador av den art som nu har nämnts finns i olika lagar.

De lagar som nämns i propositionen ger emellertid inte utrymme för att i alla hänseenden på ett tillfredsställande sätt ta hand om de problem som kan uppkomma genom användningen av genteknik inom växtodlingen.

Utvecklingen inom genteknikområdet har nått det stadium då organismer utvecklas för användning i jordbruket och annan användning i den yttre miljön. Genom gentekniken kan specifika egenskaper introduceras i organismerna och i vissa fall kan hinder mot utbyte av genetiskt material kringgås. Frågor som detta har väckt är bl. a. hur dessa organismer kan påverka det ekologiska systemet. Erfarenheterna är i dag begränsade beträffande eventuella bieffekter av gentekniskt modifierade organismer efter utsläpp i miljön.

Användningen av genteknik har tidigare utretts framför allt för att säkerställa att forskningen bedrivs under riskfria förhållanden. Även genteknikens tillämpning på människa, främst från etisk synpunkt, har utretts. Däremot har användningen utifrån de aspekter som nu har berörts inte tidigare varit föremål för närmare utredning.

Enligt jordbruksministern är det nödvändigt med en god framförhållning inom det här området. Det behövs större kunskap om bl. a. arten och volymen av den forskning som bedrivs både nationellt och internationellt. Sådana kunskaper måste inhämtas för att få en samlad bedömning av var den gentekniska forskningen befinner sig för närvarande och hur snabbt den kan utvecklas och praktiskt tillämpas på djur och växter. Forskningens utveckling och praktiska tillämpning bör värderas utifrån vad som kan anses vara en önskvärd resp. inte önskvärd utveckling. En användning av genteknik som innebär att medel tas fram för att förebygga och bota sjukdomar hos människor och djur bör enligt jordbruksministerns mening inte hindras om den från andra utgångspunkter kan accepteras. Av etiska skäl bör inte genteknik användas för att på artificiell väg ändra våra husdjur i syfte att t. ex. öka produktionen. Inte heller bör den tillämpas så att den genetiska mångfalden i växt- och djurlivet riskerar att utarmas och det ekologiska systemet rubbas. Kunskap är nödvändig för att kunna avgöra om särskilda styrmedel behövs för att undvika en sådan inriktning av den

gentekniska forskningen och av genteknikens praktiska tillämpning på djur och växter. Samtidigt är det viktigt att regelsystemet inte utgör hinder för kunskapsuppbbyggnaden på det biotekniska området.

Det är mot den nu redovisade bakgrunden som jordbruksministern har beslutat tillkalla en utredare med uppgift att göra en översyn av forskning och användning av genteknik på djur och växter. Syftet med översynen är bl. a. att göra en genomgång av gällande lagreglering på området och en bedömning av behovet av eventuellt nya regler. Översynen skall vara slutförd senast i oktober 1989.

Även om således arbetet med översynen skall bedrivas skyndsamt kommer eventuella förslag med anledning av denna inte att kunna föreläggas riksdagen förrän tidigast under våren 1990. Redan dessförinnan kan det uppkomma ett behov av att ingripa mot icke önskvärda företeelser genom en ytterligare reglering av genteknikens användning inom växtodlingen. Jordbruksministern vill erinra om att tekniken redan börjat användas i Sverige. För att skapa en handlingsberedskap för en sådan reglering till skydd mot risk för skador bl. a. i den yttre miljön anser han att regeringen på växtodlingsområdet bör få ett bemyndigande motsvarande det på djurskyddsområdet. Regeringen bör således skyndsamt bemyndigas att meddela föreskrifter om förbud mot eller villkor för användningen av genteknik på växter och för användningen av gentekniskt modifierade växter. Bemyndigandet bör omfatta också användningen av gentekniskt modifierade organismer vid växtodling.

Föreskrifter med den angivna innebörden omfattas av 8 kap. 3 § regeringsformen. Riksdagen kan enligt 8 kap. 7 § regeringsformen bemyndiga regeringen att meddela föreskrifterna.

Regeringen bör få möjlighet att delegera befogenheten till berörda myndigheter. Delegeras befogenheten är det viktigt att myndigheterna samråder med varandra. Särskilt viktigt är det att samråd sker med delegationen för Hybrid – DNA-frågor beträffande frågor av teknisk – vetenskaplig natur. De nya bestämmelserna bör tas in i växtskyddslagen. I den lagen finns redan bestämmelser som syftar till att skydda växter mot sjukdomar och annan skada som orsakas av organismer ur växt- eller djurriket. Bestämmelser som syftar till att skydda växterna och därmed också miljön vid ett avsiktligt utsläppande av gentekniskt modifierade organismer hör också hemma i den lagen.

Med stöd av bemyndigandet kan bl. a. meddelas föreskrifter om skyldighet att göra anmälan till berörda myndigheter för att myndigheterna skall få kännedom om planerad användning av genteknik.

Bemyndigandet bör omfatta alla slag av växter, både ved- och örtartade. Föreskrifter bör således kunna meddelas också för skogsodling.

Bemyndigandet att meddela föreskrifter för användningen av gentekniskt modifierade organismer har utformats så att det omfattar alla sådana organismer som kan komma till användning inom växtodlingen, exempelvis antifrostbakterier och mikroorganismer som kan användas för behandling av jord. Det täcker också gentekniskt modifierade organismer som används i bekämpningssyfte. Utanför tillämpningsområdet faller dock

t. ex. bekämpning med naturligt förekommande mikroorganismer, parasiter och insekter.

Innehavare av mark, byggnad eller transportmedel är enligt 6 § växtskyddslagen skyldig att lämna tillträde för vissa bekämpningsåtgärder enligt lagen. Denna skyldighet bör utvidgas så att den omfattar också kontroll av att föreskrifter som har meddelats med stöd av det nu aktuella bemyndigandet efterlevs.

Föreskrifter som meddelas med stöd av bemyndigandet bör vara straffsanktionerade. I enlighet med detta bör en ändring göras också i 10 § växtskyddslagen.

I övrigt föreslås i lagen endast en del redaktionella ändringar med anledning av att lagens tillämpningsområde utvidgas.

Lagändringen bör träda i kraft den 1 juli 1989.

Den föreslagna ändringen är av förhållandevis enkel beskaffenhet från lagteknisk synpunkt. Mot bakgrund av vad jordbruksministern anført i det föregående är ärendet brådiskande. Det är följaktligen angeläget att riksdagen kan ta ställning till förslagen under våren 1989. På grund härav anser jordbruksministern att en remiss till lagrådet bör kunna underlåtas i detta fall.

Motionerna

Tre partier anför synpunkter på regeringens förslag och överväganden rörande användningen av genteknik vid växtodling. Enligt motion Jo46 (m) delar motionärerna regeringens uppfattning att det är viktigt med god framförhållning och ökade kunskaper i dessa frågor. Själva forskningen kring genteknologi får dock inte förbjudas eller i onödan regleras. Den föreslagna lagändringen har en karaktär av provisorium och bör enligt motionen begränsas till att gälla i två år, i avbidan på resultatet av pågående utredningsarbete.

Den kommande permanenta lagstiftningen måste grundas på bedömningar om vilka problem genmanipulation kan medföra. För att genmanipulerade växter och organismer skall få utnyttjas krävs att dessa inte kan spridas och reproduceras i naturen. Den som vill nyttja genmanipulerade växter och organismer måste visa att det inte finns risk för att dessa förändrar den ekologiska balansen. Samtidigt får inte lagstiftningen förhindra att de goda effekterna av genteknologi utnyttjas (yrkandena 14 och 15).

I centerpartiets motion Jo57 anføres att biotekniken kan komma att innebära en revolutionerande förändring av samhället. Motionärerna hänvisar till sin motion från allmänna motionstiden 1989 och understryker att samhället måste ha en sammanhållen strategi för biotekniken. Regeringens förslag framstår som brådstörtat och bör avslås i avvaktan på en mera samlad bedömning av dessa frågor av riksdagen och den nyligen tillsatta utredningen (yrkande 11).

I vpk- motionen Jo67 anføres att biotekniken ställer upp grundläggande etiska frågor om människans rätt att manipulera livet. Det behövs nu en samlad lagstiftning på området. Mot bakgrund av den snabba utvecklingen på området är det oroande att man inom jordbruksdepartementet först nu

tillsatt en utredning om biotekniken. Det bemyndigande som begärs i propositionen karaktäriseras som en "nödbroms". Man borde enligt motionen ha gått ett steg längre och begärt ett generellt förbud mot frisläppande av genetiskt manipulerade organismer i naturen, med möjlighet till dispens (yrkandena 21 och 22).

Utskottets överväganden

Utskottet vill inledningsvis erinra om att flera partier under allmänna motionstiden i januari 1989 väckt motioner rörande användningen av bioteknik på djur och växter m.m. och därvid utförligt redovisat sin syn på de etiska, juridiska och tekniska problemställningarna i detta sammanhang.

Utskottet har beslutat remittera dessa motioner till ett antal myndigheter, organisationer och forskningsorgan och räknar med att under nästa riksmöte göra en allsidig och grundlig genomgång av ifrågavarande problem.

I avbidan på riksdagens ställningstagandet till dessa motioner och på resultatet av de utredningar m.m. som i övrigt pågår på området anser utskottet att motionerna Jo46 yrkande 14 och Jo67 yrkandena 21 och 22 inte för närvarande påkallar någon särskild åtgärd från riksdagens sida.

Utskottet har svårt att inse nackdelarna med att regeringen redan nu ges bemyndigande att föreskriva förbud mot eller villkor för användning av genteknik vid växtodling m.m. Tvärtom måste ett sådant bemyndigande anses ligga i linje med de önskemål om ökad kontroll som framförts av flertalet motionärer. Som framgår av propositionen har genteknik inom växtodlingen redan börjat användas i Sverige. Det är därför, som jordbruksministern framhållit, viktigt att skapa en handlingsberedskap som ger möjlighet att skyndsamt ingripa mot icke önskvärda företeelser på detta område. Utskottet tillstyrker således regeringens förslag och avstyrker motion Jo57 yrkande 11.

Utskottet har heller inte funnit anledning att föreslå någon tidsbegränsning av det föreslagna bemyndigandet i enlighet med motion Jo46 yrkande 15. I samband med kommande, mera övergripande beslut om biotekniken torde det under alla förhållanden bli nödvändigt att också göra en förnyad prövning av existerande lagstiftning på området. Motionsyrkandet avstyrks.

Vissa övriga frågor

I motion Jo221 (mp) anförs att det finns flera skäl att avveckla systemet med returförpackningar för mjölk och övergå till ett system med t.ex. påfyllningsflaskor. Regeringen bör framlägga en plan för att påskynda systemutvecklingen på området.

Utskottet har erfarit att det pågår vissa försök i Svenska mejeriernas riksföreningars (SMR:s) regi med påfyllningsautomater för mjölk, s.k. stålkorssor. Innan denna försöksverksamhet utvärderats bör riksdagen inte ta något initiativ på detta område.

I motion Jo223 (mp) anförs farhågor för att de regler om leveransplikt

och hämtningsplikt m. m. som tillämpas inom lantbrukskooperationen — i kombination med att det inte går att sälja mjölk direkt från gården — kan innebära begränsningar i fäbodbrukens och andra småbrukares möjligheter att producera och leverera mjölk från glesbygden.

Utskottet har från SMR och statens jordbruksnämnd inhämtat upplysningar i denna fråga. Av uppgifterna framgår att de olika mejeriföreningarna i förekommande fall ställer mycket låga krav på leveransmängderna för mjölk som förutsättning för hämtning. Enligt jordbruksnämnden är problemen med små mängder och bristande leveransmöjligheter mycket begränsade. Vidare har utskottet erfarit att näringsfrihetsombudsmannen inlett en undersökning av vissa frågor om leveransplikt m. m. inom lantbrukskooperationen.

Det anförda innebär att motion Jo223 inte påkallar någon särskild åtgärd från riksdagens sida.

Det kan tilläggas att kulturutskottet nyligen behandlat frågor om fäbodbruket i ett vidare perspektiv (1988/89: Kru3).

I partimotionen Jo257 (m) yrkande 15 hemställs att regeringen för riksdagen redovisar användningen av influtna avgiftsmedel från avgifterna på handelsgödsel och bekämpningsmedel.

Jordbruksdepartementet har nyligen upprättat och till utskottet överlämnat en PM om användningen av ifrågavarande medel. Härmed är syftet med motion Jo257 yrkande 15 tillgodosett.

I motion Jo211 (c) efterlyses ett system som gör det möjligt att vid avverkning och uppodling av skogsmark effekterna på intilliggande mark beaktas.

Utskottet utgår från att motionären eftersträvar någon form av offentlig-rättsligt bindande system för att pröva olika motstående intressen i samband med ändrad markanvändning. Vidare utgår utskottet från att varken miljöskydds-, naturvårds- eller plan- och bygglagstiftningen varit tillämpliga i de situationer som åsyftas. För att åstadkomma ett prövningssystem för angivna fall torde det krävas att någon form av koncessionsförfarande införs för den aktuella markanvändningen. Enligt utskottets mening finns ingen anledning att överväga så långtgående åtgärder. Motionen avstyrks.

Anslagsfrågor för budgetåret 1989/90

NIONDE HUVUDTITELN

B11 Särskilda åtgärder för jordbruket i norra Sverige

Med hänvisning till vad utskottet anför i det föregående tillstyrker utskottet regeringens förslag (prop. s. 47).

C1. Statens jordbruksnämnd

Utskottet tillstyrker regeringens förslag, som redovisas på s. 47 — 50 i propositionen.

Med hänvisning till vad utskottet anfört i det föregående föreslår utskottet att anslaget uppräknas till 625 milj. kr.

Hemställen

Utskottet hemställer

1. beträffande *jordbruks- och livsmedelspolitiken m. m.*

att riksdagen lämnar utan vidare åtgärd motionerna 1988/89:Jo57 yrkande 2, 1988/89:Jo216, 1988/89:Jo222, 1988/89:Jo229, 1988/89:Jo231, 1988/89:Jo236, 1988/89:Jo239 yrkandena 1–6 och 9–12, 1988/89:Jo240, 1988/89:Jo246, 1988/89:Jo257 yrkandena 1–5, 9 och 13, 1988/89:Jo267 yrkandena 1–4, 8, 12, 13 och 18, 1988/89:Jo277, 1988/89:Jo293 yrkandena 1–3, 1988/89:Jo295 och 1988/89:Jo736 yrkande 10,

2. beträffande *vissa regionala frågor*

att riksdagen avslår motionerna 1988/89:Jo48 yrkande 2, 1988/89:Jo53, 1988/89:Jo217 yrkande 1, 1988/89:Jo225, 1988/89:Jo248, 1988/89:Jo249, 1988/89:Jo253, 1988/89:Jo260 yrkande 1, 1988/89:Jo261, 1988/89:Jo264, 1988/89:Jo268 yrkande 1 och 1988/89:Jo292 yrkande 1,

3. beträffande *användningen av bekämpningsmedel*

att riksdagen avslår motionerna 1988/89:224 yrkandena 1, 2 och 3, 1988/89:Jo293 yrkande 9 och 1988/89:Jo289,

4. beträffande *kvävegödsling och växtnäringssläckage*

att riksdagen avslår motionerna 1988/89:Jo224 yrkandena 4, 5 och 6, 1988/89:Jo293 yrkandena 4, 5, 6, 7 och 10 och 1988/89:Jo965 yrkande 5,

5. beträffande *etableringskontroll m. m.*

a) att riksdagen avslår motion 1988/89:Jo267 yrkande 11 om etableringskontroll,

b) att riksdagen avslår motion 1988/89:Jo293 yrkande 8 om koncessionsplikt,

6. beträffande *anpassad djurhållning*

att riksdagen avslår motion 1988/89:Jo257 yrkande 11,

7. beträffande *miljösituationen i våra kustområden*

att riksdagen avslår motion 1988/89:Jo734 yrkande 2,

8. beträffande *jordbrukets miljöansvar*

att riksdagen avslår motion 1988/89:Jo257 yrkande 12,

9. beträffande *jordbruk och miljöpolitik*

att riksdagen avslår motion 1988/89:Jo797 yrkande 31,

10. beträffande *överföring av åkermark till skog m. m.*

att riksdagen avslår motion 1988/89:Jo247,

11. beträffande *de statliga bidragen till de areella näringarna*

att riksdagen avslår motion 1988/89:Jo963 yrkande 3,

12. beträffande *rötslamhantering*

att riksdagen avslår motionerna 1988/89:Jo267 yrkande 10 och 1988/89:JoU21 1988/89:Jo276,

13. beträffande *förbud mot spridning av rötslam*

att riksdagen avslår motion 1988/89:Jo293 yrkandena 11 och 12,

14. beträffande *stråförkortningsmedel*

att riksdagen avslår motion 1988/89:Jo243,

15. beträffande *biotoprestaureringsarbete*

att riksdagen avslår motion 1988/89:Jo213,

16. beträffande *åkermarkens bevarande m. m.*

att riksdagen avslår motion 1988/89:Jo956 yrkandena 1 och 2,

17. beträffande *stöd till alternativ odling m. m.*

a) att riksdagen avslår motion 1988/89:Jo267 yrkande 5 om permanent omlägningsstöd,

b) att riksdagen avslår motionerna 1988/89:Jo267 yrkande 9 och 1988/89:Jo271 yrkande 2 om rådgivning,

c) att riksdagen avslår motion 1988/89:Jo272 om en plan för det fortsatta stödet,

18. beträffande *rådgivning och prioriterade forskningsresurser*

att riksdagen avslår motion 1988/89:Jo258,

19. beträffande *studiematerial i alternativ odling*

att riksdagen avslår motion 1988/89:Jo262,

20. beträffande *effekterna av tvåprissystemets avskaffande*

att riksdagen avslår motion 1988/89:Jo43,

21. beträffande *statens ekonomiska delansvar för överskottsarealen*

att riksdagen med anledning av motionerna 1988/89:Jo46 yrkande 6, 1988/89:Jo49 yrkande 4, 1988/89:Jo55 yrkande 1 och 1988/89:Jo57 yrkande 1 godkänner vad utskottet anfört,

22. beträffande *disposition av 1989 års ansvarsmedel*

att riksdagen med anledning av motion 1988/89:Jo67 yrkande 14 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört samt lämnar motionerna 1988/89:Jo46 yrkande 7 och 1988/89:Jo55 yrkande 2 utan vidare åtgärd,

23. beträffande *förlängning av omställningsarbetet*

att riksdagen med anledning av motionerna 1988/89:Jo46 yrkande 4, 1988/89:Jo54, 1988/89:Jo55 yrkande 3, 1988/89:Jo58 yrkande 4, 1988/89:Jo64 yrkande 2 och 1988/89:Jo67 yrkande 17 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

24. beträffande *höjning av ersättningsbeloppen*

att riksdagen avslår motion 1988/89:Jo67 yrkande 18,

25. beträffande *arealbidrag m. m.*

att riksdagen avslår motion 1988/89:Jo64 yrkande 1,

26. beträffande *kompensation efter genomsnittsavkastning*

att riksdagen avslår motion 1988/89:Jo45,

27. beträffande *lösningar som ej innebär direktstöd*

att riksdagen avslår motion 1988/89:Jo46 yrkande 1,

28. beträffande *stöd till fårskötseln*

att riksdagen avslår motionerna 1988/89:Jo51, 1988/89:Jo59 yrkande 1 och 1988/89:Jo61 yrkande 2,

29. beträffande *samråd med näringen m. m.*
att riksdagen avslår motion 1988/89: Jo57 yrkande 3,
30. beträffande *kompensation i enlighet med jordbruksnämndens förslag*
att riksdagen avslår motion 1988/89: Jo67 yrkandena 1 och 2,
31. beträffande *sänkning av interna avgifter*
att riksdagen avslår motionen 1988/89: Jo46 yrkande 3,
32. beträffande *bemyndigande för regeringen*
att riksdagen avslår motion 1988/89: Jo46 yrkande 8,
33. beträffande *uttalande om förslagets karaktär av provisorium*
att riksdagen avslår motion 1988/89: Jo48 yrkande 1,
34. beträffande *inflationssuppräkning av kompensationen*
att riksdagen lämnar motionerna 1988/89: Jo46 yrkande 2 och 1988/89: Jo57 yrkande 4 utan vidare åtgärd,
35. beträffande *tidpunkt för utbetalningar m. m.*
att riksdagen avslår motionerna 1988/89: Jo46 yrkande 5 och 1988/89: Jo67 yrkande 6,
36. beträffande *förhållandena i Kalmar län m. m.*
att riksdagen avslår motion 1988/89: Jo64 yrkande 4,
37. beträffande *redovisning av andra länders agerande*
att riksdagen med anledning av motion 1988/89: Jo67 yrkande 3 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför,
38. beträffande *den livsmedelspolitiska gruppens status*
att riksdagen avslår motion 1988/89: Jo67 yrkande 4,
39. beträffande *skärpning av importkontrollen*
att riksdagen avslår motionerna 1988/89: Jo48 yrkande 3 och 1988/89: Jo67 yrkande 5,
40. beträffande *svenskmärkning av lammkött*
att riksdagen avslår motion 1988/89: Jo61 yrkande 1,
41. beträffande *självförsörjningsgraden för socker*
att riksdagen avslår motionerna 1988/89: Jo210 yrkande 1, 1988/89: Jo233, 1988/89: Jo227 yrkande 1, 1988/89: Jo250 delvis, 1988/89: Jo46 yrkande 9, 1988/89: Jo57 yrkande 5 delvis, 1988/89: Jo64 yrkande 3, 1988/89: Jo66 yrkande 1 och 1988/89: Jo67 yrkande 19 delvis,
42. beträffande *sockerbetsodlingen under ö- bruken m. m.*
att riksdagen avslår motionerna 1988/89: Jo205, 1988/89: Jo209, 1988/89: Jo210 yrkandena 2 och 3, 1988/89: Jo228 och 1988/89: Jo250 i återstående del,
43. beträffande *en allsidig utredning av sockernäringen*
att riksdagen med anledning av motionerna 1988/89: Jo227 yrkande 2, 1988/89: Jo57 yrkande 5 i återstående del, 1988/89: Jo63 och 1988/89: Jo67 yrkande 19 i återstående del som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför,
44. beträffande *återgång till tidigare överläggningssystem*
att riksdagen avslår motion 1988/89: Jo66 yrkande 2,
45. att riksdagen godkänner vad i propositionen förordats i fråga om prisregleringen på jordbruksprodukter inkl. sockerbeter och

socker under regleringsåret 1989/90 i de delar som ej berörs av utskottets hemställan ovan,

1988/89: JoU21

46. att riksdagen godkänner vad i propositionen anförts om dispositionen av anslaget Prisreglerande åtgärder på jordbrukets område,

47. beträffande *avbytartjänsten*

att riksdagen avslår motionerna 1988/89: Jo282 och 1988/89: Jo284,

48. att riksdagen godkänner vad i propositionen förordats i fråga om användningen av avgiftsmedel som inflyter under regleringsåret 1989/90 samt avslår motion 1988/89: Jo46 yrkande 10,

49. beträffande *projekt för energiskogsodling*

att riksdagen avslår motion 1988/89: Jo254 yrkande 1,

50. att riksdagen godkänner vad i propositionen förordats i fråga om prisregleringen för ägg samt avslår motion 1988/89: Jo57 yrkande 6,

51. beträffande *kvalitetskontroll av vissa livsmedel*

att riksdagen med anledning av motionerna 1988/89: Jo47, 1988/89: Jo57 yrkande 7, 1988/89: Jo62 yrkande 7 och 1988/89: Jo67 yrkande 20 *dels* avslår regeringens förslag i fråga om kvalitetskontroll av ägg och matpotatis, *dels* avslår förslagen till lag om upphävande av vissa kungörelser om obligatorisk kontroll av vissa livsmedel som exporteras, och om upphävande av kungörelsen (1959: 187) angående kvalitetsbenämning på matpotatis,

52. beträffande *packeribidragen*

att riksdagen avslår motion 1988/89: Jo46 yrkande 11,

53. beträffande *miljövänligare potatissorter*

att riksdagen lämnar motion 1988/89: Jo215 utan vidare åtgärd,

54. beträffande *prisstöd till jordbruket i norra Sverige*

att riksdagen med anledning av regeringens förslag och motionerna 1988/89: Jo42 yrkande 2, 1988/89: Jo46 yrkande 12, 1988/89: Jo55 yrkande 4, 1988/89: Jo57 yrkande 8, 1988/89: Jo60 yrkande 2, 1988/89: Jo62 yrkande 4, 1988/89: Jo257 yrkande 17 och 1988/89: Jo281 yrkande 1 till *Prisstöd till jordbruket i norra Sverige* för budgetåret 1989/90 anvisar ett förslagsanslag på 625 000 000 kr.,

55. beträffande *underlag för stödberäkningen*

att riksdagen avslår motion 1988/89: Jo67 yrkande 12,

56. beträffande *stödet karaktär av regionalpolitiskt stöd m. m.*

att riksdagen avslår motion 1988/89: Jo42 yrkande 1,

57. beträffande *vissa frågor i övrigt om Norrlandsjordbruket*

att riksdagen avslår motionerna 1988/89: Jo42 yrkande 5 och 1988/89: Jo206,

58. beträffande *produktstöd*

att riksdagen avslår motionerna 1988/89: Jo42 yrkande 3, 1988/89: Jo58 yrkande 3 och 1988/89: Jo62 yrkande 1,

59. beträffande *höjning av mjölkpriset i Norrbotten, Ångermanland och Dalarna*

att riksdagen avslår motion 1988/89: Jo62 yrkande 2,

60. beträffande *höjning av stödnivån i stödområde 4*

att riksdagen avslår motionerna 1988/89:Jo58 yrkande 1 och 1988/89:JoU21
1988/89:Jo67 yrkande 10,

61. beträffande *differentiering i stödområde 2*

att riksdagen avslår motion 1988/89:Jo67 yrkande 11,

62. beträffande *generellt påslag på mjölkpriset*

att riksdagen avslår motion 1988/89:Jo67 yrkande 13,

63. beträffande *högre prisstöd till kött i stödområde 2a*

att riksdagen avslår motion 1988/89:Jo52 yrkande 1,

64. beträffande *uppräkning av stödet till nötkött, får- och lammkött*

att riksdagen avslår motionerna 1988/89:Jo58 yrkande 2 och
1988/89:Jo59 yrkande 2,

65. beträffande *uttalande om Norrlandsjordbrukets betydelse*

att riksdagen lämnar motion 1988/89:Jo62 yrkande 8 utan vidare åtgärd,

66. beträffande *anslag till särskilda åtgärder för jordbruket i norra Sverige*

att riksdagen med bifall till regeringens förslag och med avslag på motionerna 1988/89:Jo219, 1988/89:Jo42 yrkande 4, 1988/89:Jo46 yrkande 13, 1988/89:Jo49 yrkande 3, 1988/89:Jo57 yrkande 10 och 1988/89:Jo67 yrkande 15 till *Särskilda åtgärder för jordbruket i norra Sverige* för budgetåret 1989/90 anvisar ett reservationsanslag på 45 000 000 kr.,

67. beträffande *användningen av anslaget till särskilda åtgärder*

att riksdagen lämnar motionerna 1988/89:Jo60 yrkande 1, 1988/89:Jo62 yrkande 6 och 1988/89:Jo67 yrkande 16 utan vidare åtgärd,

68. beträffande *stöd till nyetablering*

att riksdagen avslår motionerna 1988/89:Jo218 yrkande 3, 1988/89:Jo281 yrkande 2, 1988/89:Jo49 yrkande 2, 1988/89:Jo57 yrkande 9 och 1988/89:Jo62 yrkande 5,

69. beträffande *ökat nyföretagande*

att riksdagen avslår motion 1988/89:Jo278,

70. beträffande *översyn av avbyttjänsten m. m.*

att riksdagen avslår motion 1988/89:Jo281 yrkandena 3 och 4,

71. beträffande *ändrad stödområdesindelning i enlighet med jordbruksnämndens förslag*

att riksdagen avslår motionerna 1988/89:Jo56 och 1988/89:Jo62 yrkande 3,

72. beträffande *ändringar i övrigt i stödområdesindelningen m. m.*

att riksdagen avslår motionerna 1988/89:Jo201, 1988/89:Jo208, 1988/89:Jo218 yrkandena 1, 2 och 4, 1988/89:Jo235, 1988/89:Jo251, 1988/89:Jo269, 1988/89:Jo280, 1988/89:Jo291 yrkande 3, 1988/89:Jo44, 1988/89:Jo49 yrkande 1, 1988/89:Jo50, 1988/89:Jo52 yrkandena 2 och 3, 1988/89:Jo65, 1988/89:Jo67 yrkandena 7, 8 och 9, 1988/89:Jo68, 1988/89:Jo69 och 1988/89:Jo70,

73. att riksdagen godkänner vad i propositionen förordats i fråga om stöd till jordbruket i norra Sverige, i de delar som ej berörs av utskottets hemställan ovan,

74. beträffande *en samlad lagstiftning rörande genteknik m. m.*
att riksdagen avslår motionerna 1988/89: Jo46 yrkande 14 och
1988/89: Jo67 yrkandena 21 och 22,

75. beträffande *villkor för användning av genteknik vid växtodling
m. m.*

att riksdagen med bifall till regeringens förslag och med avslag på motionerna 1988/89: Jo46 yrkande 15 och 1988/89: Jo57 yrkande 11 antar förslaget till lag om ändring i växtskyddslagen (1972:318).

76. beträffande *returförpackningar för mjölk*

att riksdagen avslår motion 1988/89: Jo221,

77. beträffande *hämtningsplikt inom mejerinäringen m. m.*

att riksdagen avslår motion 1988/89: Jo223,

78. beträffande *redovisning av vissa avgiftsmedel*

att riksdagen avslår motion Jo257 yrkande 15,

79. beträffande *prövning av motstående intressen vid skogsavverkning m. m.*

att riksdagen avslår motion 1988/89: Jo211,

80. att riksdagen till *Statens jordbruksnämnd* för budgetåret 1989/90 anvisar ett ramanslag på 31 415 000 kr.

Utskottet hemställer att ärendet avgörs efter endast en bordläggning.

Stockholm den 23 maj 1989

På jordbruksutskottets vägnar

Karl Erik Olsson

Närvarande: Karl Erik Olsson (c), Hans Gustafsson (s), Håkan Strömberg (s), Sven Eric Lorentzon (m), Martin Segerstedt (s), Jens Eriksson (m), Jan Fransson (s), Åke Selberg (s), Ingvar Eriksson (m), Bengt Rosén (fp), Lennart Brunander (c), Annika Åhnberg (vpk), Åsa Domeij (mp), Inge Carlsson (s), Kaj Larsson (s), Bengt Kronblad (s) och Anders Castberger (fp).

Reservationer

1. Vissa regionala frågor (mom. 2)

Karl Erik Olsson och Lennart Brunander (båda c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 39 börjar med "Utskottet hänvisar" och slutar med "(Gotlands län)" bort ha följande lydelse:

Som anförs i motion Jo225 befinner sig den svenska jordbruksnäringen i en omställningsprocess som kan innebära en dramatisk omvälvning av förutsättningarna för denna näring. Det finns härvid starka skäl att hävda ett fortsatt jordbruk i skogs- och mellanbygderna i hela landet som en stomme i en fungerande landsbygd och för att bevara ett öppet landskap och en

levande landsbygd. I dessa områden sker produktionen i god harmoni med miljön, samtidigt som livsmedel av god kvalitet produceras. Produktionsförutsättningarna framför allt på sydsvenska högländet är sådana att jordbruket måste baseras på vall och betesdrift som grund för en mjölk- och nötköttsproduktion. Mycket talar för att den pågående omställningen och borttagandet av tvåprissystemet för mjölk kan påverka framför allt mjölkproduktionens lönsamhet. Åtgärder för att balansera denna situation är angelägna. Utskottet ansluter sig till motionärernas uppfattning att särskilda insatser måste komma till stånd som gör det möjligt att bibehålla en mjölkproduktion och därmed en levande landsbygd och ett öppet landskap i skogs- och mellanbygderna i södra Sverige. Vad utskottet anfört med anledning av motionerna Jo48 yrkande 2 och Jo225 bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Övriga motioner i detta avsnitt avstyrks i den mån de inte tillgodoses genom detta ställningstagande.

dels att utskottets hemställan under 2 bort ha följande lydelse:

2. beträffande *vissa regionala frågor m.m.*

att riksdagen med anledning av motionerna 1988/89:Jo48 yrkande 2 och 1988/89:Jo225 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört samt lämnar utan vidare åtgärd motionerna 1988/89:Jo53, 1988/89:Jo217 yrkande 1, 1988/89:Jo248, 1988/89:Jo249, 1988/89:Jo253, 1988/89:Jo260 yrkande 1, 1988/89:Jo261, 1988/89:Jo264, 1988/89:Jo268 yrkande 1 och 1988/89:Jo292 yrkande 1,

2. Användningen av bekämpningsmedel (mom. 3)

Åsa Domeij (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 36 börjar med "Mot bakgrund" och slutar med "riksdagens åtgärd." bort ha följande lydelse:

Av det anförda framgår att insatserna för att minska användningen av bekämpningsmedel är betydande. De krav som förs fram i miljöpartiets motion Jo224 yrkande 1 överensstämmer med regeringens tidigare löfte om att mellan åren 1985 och 1990 minska användningen av kemiska bekämpningsmedel. För att kunna uppfylla detta löfte erfordras kraftfulla åtgärder. I likhet med motionärerna anser utskottet därför att en krisplan bör utarbetas som möjliggör en halvering av de giftmängder som sprids redan under odlingssäsongen 1990. En sådan halvering skulle exempelvis kunna genomföras genom någon form av kvotering baserad på ett genomsnitt av de inköp som har skett under odlingssäsongerna 1987 och 1988. Som målsättning bör gälla att användningen av kemiska bekämpningsmedel inom jordbruket minskas med 80 % fram till år 1995. Utskottet utgår ifrån att minskningen av användningen av bekämpningsmedel inte uppnås genom utökat användande av s.k. lågdospreparat. Vad utskottet anfört med anledning av motionerna Jo224 yrkandena 1 och 3 samt Jo293 yrkande 9 bör ges regeringen till känna. Motionerna Jo224 yrkande 2 och Jo289 avstyrks i den mån de inte kan anses tillgodosedda med vad utskottet anfört.

dels att utskottets hemställan under 3 bort ha följande lydelse:

1988/89: JoU21

3. beträffande *användningen av bekämpningsmedel*
att riksdagen med anledning av motionerna 1988/89: Jo224 yrkandena 1 och 3 samt 1988/89: Jo293 yrkande 9 och med avslag på motionerna 1988/89: Jo224 yrkande 2 och 1988/89: Jo289 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

3. Kvävegödsling och växtnäringsläckage (mom. 4)

Åsa Domeij (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 36 börjar med "Riksdagens beslut" och slutar med "yrkande 5." bort ha följande lydelse:

Riksdagens beslut i juni 1988 om ett samlat åtgärdsprogram för att minska jordbrukets växtnäringsläckage innebär enligt utskottets mening inte ett avhållande av möjligheten att skärpa målsättningarna. Användningen av konstgödselkväve bör snarast minskas med 30 % och med 50 % inom fem år. För att åstadkomma minskningen bör ekonomiska styrmedel användas. Som målsättning bör gälla att kväveläcket från jordbruksmark halveras inom tre år. För att uppfylla ställda mål måste bl. a. stallgödselhanteringen förändras. Kapaciteten att lagra stallgödsel måste öka så att en så stor del som möjligt av gödseln kan spridas på våren. Fr. o. m. år 1992 bör alla gårdar med djurhållning ha en lagringskapacitet för stallgödsel på 12 månader. Användningen av fosforgödsel orsakar kadmiumspridning på åkrarna. Utskottet anser att denna kadmiumspridning måste minskas med 90 % i förhållande till vad som spreds ut år 1980. Utskottet vill dessutom framhålla betydelsen av att kravet på en reduktion av kväveläcket med kraft drivs inom ramen för det nordiska samarbetet. Vad utskottet anfört med anledning av motionerna Jo293 yrkandena 4, 5, 6, 7 och 10 samt Jo965 yrkande 5 bör ges regeringen till känna. Motion Jo224 yrkandena 4 och 5 avstyrks i den mån den inte kan anses tillgodosedd med vad utskottet anfört.

I avvaktan på att de mer långsiktiga åtgärderna får effekt måste en omfattande kalkning ske av försurad mark. Regeringen bör därför enligt utskottets mening initiera en sådan kalkningsverksamhet, där de svårast försurade markerna prioriteras. Vad utskottet anfört med anledning av motion Jo224 yrkande 6 bör ges regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 4 bort ha följande lydelse:

4. beträffande *kvävegödsling och växtnäringsläckage*
att riksdagen med anledning av motionerna 1988/89: Jo224 yrkande 6 och 1988/89: Jo293 yrkandena 4, 5, 6, 7 och 10 samt 1988/89: Jo965 yrkande 5 och med avslag på motion 1988/89: Jo224 yrkandena 4 och 5 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

4. Etableringskontroll m. m. (mom. 5 a)

1988/89: JoU21

Karl Erik Olsson (c), Lennart Brunander (c) och Annika Åhnberg (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 36 börjar med "Med samma" och slutar med "yrkande 11." bort ha följande lydelse:

Ett mål för de miljöförbättrande åtgärderna i jordbruket bör enligt utskottets mening vara att öka möjligheterna till ett mer varierat jordbruk. Som framhålls i motion Jo267 yrkande 11 stärker blandjordbruken balansen mellan djurhållning och växtodling. För att dessutom förbättra hänsynen till miljön och till det tillgängliga produktionsutrymmet bör den av motionärerna föreslagna etableringskontrollen införas inom animalieproduktionen. Etableringskontrollen skall gälla företag som genom nyinvesteringar uppnår 50 djurenheter. Utskottet tillstyrker med det anförda motion Jo267 yrkande 11.

dels att utskottets hemställan under 5 a) bort ha följande lydelse:

5 a) beträffande *etableringskontroll m. m.*

att riksdagen med anledning av motion 1988/89: Jo267 yrkande 11 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför om etableringskontroll m. m.,

5. Etableringskontroll m. m. (mom. 5 b)

Åsa Domeij (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 36 börjar med "Vidare avstyrks" och slutar med "yrkande 8." bort ha följande lydelse:

Utskottet anser i likhet med motionärerna i motion Jo293 yrkande 8 att alla gårdar med mer än 50 djurenheter i s. k. problemområden borde vara koncessionspliktiga. Härigenom möjliggörs en kontroll av antalet djur i förhållande till tillgänglig areal för spridning av stallgödsel, lagringskapacitet för stallgödsel, ammoniakavgång och ensilagehantering. Vad utskottet anför med anledning av motion Jo293 yrkande 8 bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 5 b) bort ha följande lydelse:

5 b) beträffande *etableringskontroll m. m.*

att riksdagen med anledning av motion 1988/89: Jo293 yrkande 8 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför om koncessionsplikt,

6. Anpassad djurhållning (mom. 6)

Sven Eric Lorentzon, Jens Eriksson och Ingvar Eriksson (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 36 börjar med "Som framgår" och slutar med "ytterligare åtgärd." bort ha följande lydelse:

Som framhålls i motion Jo257 yrkande 11 har det alltid förekommit ett

visst näringsläckage från jordbruket. Tillsammans med utsläpp från andra källor har detta blivit ett miljöproblem. Som ett medel att påverka den ogynnsamma miljöutvecklingen på detta område vill utskottet i likhet med motionärerna föra fram kravet på en anpassning av djurhållningen till den befintliga bruksarealens storlek. Vad utskottet anfört med anledning av motionen bör ges regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 6 bort ha följande lydelse:

6. *beträffande anpassad djurhållning*

att riksdagen med anledning av motion 1988/89: Jo257 yrkande 11 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

7. Jordbruk och miljöpolitik (mom. 9)

Karl Erik Olsson och Lennart Brunander (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 37 börjar med "Riksdagen har" och slutar med "livsmedelspolitiken m. m." bort ha följande lydelse:

Som framhålls i centerpartiets partimotion Jo797 om miljöpolitiken kan jordbruket i stor utsträckning hjälpa till med att lösa miljöproblem i andra delar av samhället. En ökad användning av alternativa grödor skulle kunna ge råvaror som kan ersätta fossila bränslen. Produktion av energigrödor och råvaror till massaindustrin och den kemiska industrin skulle kunna få många positiva effekter på miljön. Den statliga jordbrukspolitiken bör med samma miljömål främja en minskad användning av miljöskadliga kemikalier. Den avgift som tas ut i samband med kemikaliehanteringen bör enligt utskottets mening användas till miljöförbättrande åtgärder, ny teknik, omställningsstöd för nya grödor och stöd för avsättning av nya produkter. I detta sammanhang förtjänar växtföljdens betydelse för ett minskat växtnärläckage att särskilt betonas och utskottet anser att en förutsättning för minskad kväveanvändning är ett bibehållt samband mellan djurhållning och växtodling. Vad utskottet anfört med anledning av motion Jo797 yrkande 31 bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 9 bort ha följande lydelse:

9. *beträffande jordbruk och miljöpolitik*

att riksdagen med anledning av motion 1988/89: Jo797 yrkande 31 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

8. De statliga bidragen till de areella näringarna (mom. 11)

Annika Åhnberg (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 37 börjar med "Utvecklingen under" och slutar med "riksdagens sida." bort ha följande lydelse:

Inom jord- och skogsbruk utgår en rad statliga bidrag med syfte att öka avkastningen inom näringarna. I många situationer kan därav föranledda åtgärder leda till negativa konsekvenser för miljön, vilket innebär att sta-

ten med sitt bidragssystem ökar naturförstörelsen. Utskottet anser därför i likhet med motionärerna i motion Jo963 yrkande 3 att en större andel av de statliga bidragen till de areella näringarna borde utgå för åtgärder som skyddar, bevarar och förbättrar miljön. Framför allt bör inga bidrag inom jord- och skogsbruk utgå om åtgärderna strider mot en långsiktig godushållning med naturresurserna. Berörd kommun och länsstyrelse bör få vetorätt i sådana frågor. Vad utskottet anfört med anledning av motionen bör ges regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 11 bort ha följande lydelse:

11. beträffande *de statliga bidragen till de areella näringarna*
att riksdagen med anledning av motion 1988/89: Jo963 yrkande 3 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

9. Röttslamhantering (mom. 12)

Annika Åhnberg (vpk) och Åsa Domeij (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 37 börjar med "Med hänsyn" och slutar med "och Jo276." bort ha följande lydelse:

Spridning av röttslam från reningsverk är ett sätt att åstadkomma en recirkulation så att till jorden återförs vad som tagits därifrån med de färdiga produkterna. Detta är i princip både bra och eftersträfvansvärt. Problemet är att i reningsverken samlas avfall som innehåller skadliga tungmetaller, lösningsmedel och andra gifter. Som framhålls i motion Jo267 yrkande 10 måste därför gränsvärden fastställas, som är så låga att åkermarkens produktionsförmåga och näringsbalans inte förstörs. Produkternas kvalitet får inte heller påverkas. I avvaktan på att sådana gränsvärden fastställs bör inte spridning av slam på åkermark tillåtas. Vad utskottet anfört med anledning av motionen bör ges regeringen till känna. Motion Jo276 avstyrks i den mån den inte kan anses tillgodosedd med vad utskottet anfört.

dels att utskottets hemställan under 12 bort ha följande lydelse:

12. beträffande *röttslamhantering*
att riksdagen med anledning av motion 1988/89: Jo267 yrkande 10 och med avslag på motion 1988/89: Jo276 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

10. Förbud mot spridning av röttslam (mom. 13)

Åsa Domeij (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 37 börjar med "Med samma" och slutar med "och 12." bort ha följande lydelse:

Röttslam innehåller ofta alldeles för stora mängder tungmetaller och giftiga organiska ämnen för att få spridas på åkrarna. Som framhålls i motion Jo293 är detta ett stort problem både därför att slammet är ett avfallsproblem om det inte kan spridas och därför att växtnäringen borde återföras till jordbruket av resurshushållningsskal. Utskottet anser därför att vidare

spridning av rötslam bör vara förbjuden om kadmiumhalten inte är lägre än 1 mg/kg ts (torrsubstans) och i övrigt innehåller mycket låga halter av andra tungmetaller och giftiga organiska ämnen. I samband med ett sådant förbud anser utskottet vidare att odlingsjord som innehåller mer än 1 mg/kg ts inte bör få användas till livsmedelsproduktion. Med det anförda har utskottet anslutit sig till de krav som förs fram i motion Jo293 yrkandena 11 och 12.

dels att utskottets hemställan under 13 bort ha följande lydelse:

13. beträffande *förbud mot spridning av rötslam*
att riksdagen med anledning av motion 1988/89:Jo293 yrkandena 11 och 12 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför,

11. Stöd till alternativ odling m.m. (mom. 17 a)

Annika Åhnberg (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 38 börjar med "Den alternativa" och på s. 39 slutar med "ytterligare åtgärd." bort ha följande lydelse:

Den alternativa — — — (=utskottet) — — — för alternativodling. Detta kan i viss mån anses tillgodose de krav som förs fram i motion Jo267 yrkande 5. Utskottet anser dock i likhet med motionärerna att tillfälliga lösningar inte är tillräckliga för att ta till vara den alternativa odlingens intressen. Vad som behövs är ett kontinuerligt stöd som bör omfatta arealer med prisreglerade grödor, vall, grönfoderväxter och grüngödslingsgrödor. Regeringen bör därför återkomma till riksdagen med ett förslag till permanent stöd för omläggning till alternativ odling. Vad utskottet anför med anledning av motionen bör ges regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 17 a) bort ha följande lydelse:

- 17 a) beträffande *stöd till alternativ odling m.m*
att riksdagen med anledning av motion 1988/89:Jo267 yrkande 5 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför om permanent omlägningsstöd,

12. Stöd till alternativ odling m. m.(mom. 17 b)

Annika Åhnberg (vpk) och Åsa Domeij (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 39 börjar med "Med det" och slutar med "yrkande 2." bort ha följande lydelse:

Rådgivning har en nyckelfunktion i utvecklingen av den ekologiska odlingen och kommer att bli ännu viktigare med hänsyn till det omlägningsstöd som kommer att lämnas till odlare som övergår till ekologisk odling. Antalet rådgivare i alternativ odling måste enligt utskottets mening utökas och på sikt bli tillgängliga på varje lantbruksnämnd. Vad utskottet anför med anledning av motionerna Jo267 yrkande 9 och Jo271 yrkande 2 bör ges regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 17 b) bort ha följande lydelse:

1988/89:JoU21

17 b) beträffande *stöd till alternativ odling m. m.*

att riksdagen med anledning av motionerna 1988/89: Jo267 yrkande 9 och 1988/89: Jo271 yrkande 2 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört om rådgivning,

13. Stöd till alternativ odling m. m. (mom. 17 c)

Karl Erik Olsson (c), Lennart Brunander (c) och Åsa Domeij (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 39 börjar med "Vidare avstyrks" och slutar med "och 2." bort ha följande lydelse:

Det finns i dag ett växande intresse hos såväl konsumenter som producenter för den alternativa odlingen. Samtidigt är det uppenbart att behovet är stort vad gäller såväl forskning som rådgivning och ekonomiskt stöd till en omläggning hos enskilda jordbruksföretag. Samhällets stöd för att på alla nivåer stötta den alternativa odlingen får inte vara kortsiktigt. En långsiktig forskning och kunskapsuppbyggnad måste garanteras. En särskild plan för det fortsatta stödet till den alternativa odlingen bör därför enligt utskottets mening utarbetas. Samtidigt måste de enskilda jordbruksföretagen få ett sådant stöd att de kan komma över de initialsvårigheter som en omläggning till alternativ odling medför. I detta sammanhang förtjänar att framhållas att den alternativa odlingen på olika sätt kan bidra till att lösa flera viktiga frågor inom jordbruket. Den kan bidra till att upprätthålla folkhälsomålet, förbättra hushållningen med naturresurserna och minska den skadliga miljöpåverkan från jordbruket. Samhällets stöd till den alternativa odlingen måste således vara kraftfullt, långsiktigt och välorganiserat. Vad utskottet anfört med anledning av motion Jo272 bör ges regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 17 c) bort ha följande lydelse:

17 c) beträffande *stöd till alternativ odling m. m.*

att riksdagen med anledning av motion 1988/89: Jo272 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört om en plan för det fortsatta stödet m. m.,

14. Statens ekonomiska delansvar för överskottsarealen (mom. 21)

Hans Gustafsson, Håkan Strömberg, Martin Segerstedt, Jan Fransson, Åke Selberg, Inge Carlsson, Kaj Larsson och Bengt Kronblad (alla s) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 46 börjar med "Jordbruksnäringen befinner" och på s. 47 slutar med "av riksdagen" bort ha följande lydelse:

Utskottet har vid flera tillfällen gjort uttalanden om fördelningen av ansvaret mellan staten och näringen för överskottsarealens kostnader, vilka uttalanden godkänts av riksdagen. Senast under riksmötet 1987/88 anslöt

sig utskottet till regeringens förslag och överväganden i detta ämne, vilket bl. a. innebar en bekräftelse på att statens delansvar skulle successivt avtrappas under femårsperioden. Denna avtrappningsmodell redovisas utförligt i utskottets betänkande 1987/88: 25 (s. 31 – 33). Kostnaden för det statliga delansvaret beräknades i detta sammanhang till 250 milj. kr. Med hänsyn bl. a. till utvecklingen av världsmarknadspriserna har regeringen i januari 1989 slutligt fastställt beloppet till 225 milj. kr för 1988 års skörd.

Som framgår av redovisningen i bilaga 1 till propositionen har deltagarländerna i GATT-avtalet bl. a. åtagit sig att inte överskrida vid tidpunkten för avtalet gällande nivåer för inhemskt stöd, exportstöd och gränsskydd. Varje beslut som innebär en beloppsmässig ökning av det statliga delansvaret för överskottsarealen strider därför enligt utskottets mening klart mot Sveriges åtaganden i GATT-avtalet. Med det anförda avstyrker utskottet motionsyrkandena om en ökning av det statliga delansvaret för 1989 års spannmålsskörd.

dels att utskottets hemställan under 21 bort ha följande lydelse:

21. beträffande *statens ekonomiska delansvar för överskottsarealen* att riksdagen avslår motionerna 1988/89:Jo46 yrkande 6, 1988/89:Jo49 yrkande 4, 1988/89:Jo55 yrkande 1 och 1988/89:Jo57 yrkande 1,

15. Kompensation efter genomsnittsavkastning m. m. (mom. 26)

Sven Eric Lorentzon, Jens Eriksson och Ingvar Eriksson (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 52 som börjar med "Utskottet konstaterar" och slutar med "vidare åtgärd" bort ha följande lydelse:

Utskottet instämmer delvis i den kritik som framförs i motion Jo45 mot det i propositionen föreslagna kompensations sättet. Ett stöd per djur kommer att prioritera dem som genom låg produktion och ineffektivitet utnyttjar sina resurser illa. En bättre metod från olika synpunkter skulle vara att relatera stödet till befintlig produktionsstatistik med ett fast kronotal per djur efter genomsnittsavkastning. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under mom. 26 bort ha följande lydelse:

26. beträffande *kompensation efter genomsnittsavkastning* att riksdagen med anledning av motion 1988/89:Jo45 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför.

16. Stöd till fårskötseln (mom. 28)

Karl Erik Olsson (c), Lennart Brunander (c) och Annika Åhnberg (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 52 börjar med "Med samma" och slutar med "till fårskötseln" bort ha följande lydelse:

Utskottet delar motionärernas åsikt att fårskötseln har stor betydelse för bl. a. sysselsättningen i glesbygden och för naturvården. Den form av köttproduktion som fårskötseln representerar är från djurskyddssynpunkt och etisk synpunkt helt godtagbar. Lamm- och fårkött är ett bra livsmedel från folkhälsosynpunkt. En ökning av den i dag tämligen låga konsumtionen framstår som angelägen. Till skillnad från det importerade köttet är det svenskproducerade helt fritt från antibiotika. Fårskötseln förser oss med värdefulla biprodukter i form av päls och ull. Det finns således flera starka skäl som talar för att fårnäringen ges större plats i den regionala planeringen. Detta bör ges regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 28 bort ha följande lydelse:

28. *beträffande stöd till fårskötseln*

att riksdagen med anledning av motionerna 1988/89: Jo51, 1988/89: Jo59 yrkande 1 och 1988/89: Jo61 yrkande 2 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför,

17. Kompensation i enlighet med jordbruksnämndens förslag (mom. 30)

Annika Åhnberg (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 52 börjar med "Det ovan" och slutar med "till propositionen)" bort ha följande lydelse:

Som anförts bl. a. i vpk:s partimotion Jo267 behövs en radikal omläggning av jordbrukspolitik. En absolut förutsättning för reformarbetet är att jordbruket till sin karaktär är långsiktigt och att också jordbrukspolitiken är långsiktig. Det är förödande för näringen att kastas mellan olika kortsiktiga samhällsåtgärder. I enlighet härmed avvisar utskottet det provisoriska förslag som regeringen framlägger och förordar för sin del att riksdagen beslutar i enlighet med jordbruksnämndens ursprungliga förslag. Detta redovisas i bilaga 2 till propositionen.

dels att utskottets hemställan under 30 bort ha följande lydelse:

30. *beträffande kompensation i enlighet med jordbruksnämndens förslag*

att riksdagen med anledning av motion 1988/89: Jo67 yrkandena 1 och 2 godkänner vad utskottet anför om kompensation till lantbruket för regleringsåret 1989/90,

18. Sänkning av interna avgifter m. m. (mom. 31 och 32)

Sven Eric Lorentzon, Jens Eriksson och Ingvar Eriksson (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 53 börjar med "Utskottet avstyrker" och slutar med "yrkande 8" bort ha följande lydelse:

Det förslag till kompensationssystem som redovisas i motion Jo46 (yrkande 3) har enligt utskottets mening flera fördelar. Genom en sänkning av de interna avgifterna i enlighet med motionen ges marknaden ett större

utrymme än vad som är fallet med regeringens förslag. Eftersom priserna till jordbruket inte ökar och gränsskyddet kan hållas oförändrat blir systemet förenligt med GATT-överenskommelsen genom att stödet till jordbruket inte ökar. Vidare motsätter sig utskottet, med instämmande i motionens yrkande 8, att regeringen erhåller bemyndigande att besluta om de pris- och avgiftsförändringar som kan bli aktuella med anledning av de i propositionen framlagda förslagen. Enligt utskottets mening bör regeringen vid varje tillfälle då en prisändring eller avgiftsändring aktualiseras framlägga en proposition för riksdagen. Under tid då riksmöte ej pågår bör sådana ändringar kunna anstå i avbidan på riksdagens beslut.

dels att utskottets hemställan under 31 och 32 bort ha följande lydelse:

31. *beträffande sänkning av interna avgifter*

att riksdagen med anledning av motion 1988/89: Jo46 yrkande 3 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

32. *beträffande bemyndigande för regeringen*

att riksdagen med anledning av motion 1988/89: Jo46 yrkande 8 avslår regeringens förslag i den del som avser bemyndigande att besluta om pris- och avgiftsändringar,

19. Inflationsuppräknig av kompensationen m. m. (mom. 34 och 35)

Sven Eric Lorentzon, Jens Eriksson och Ingvar Eriksson (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 53 börjar med "I motionerna" och på s. 67 slutar med "yrkande 6" bort ha följande lydelse:

I likhet med vad som anförs i motion Jo46 anser utskottet att utbetalningen av kompensationsbeloppet bör ske vid ett tillfälle, nämligen i slutet av år 1989. Härmed vinnas bl. a. den fördelen att det administrativa merarbetet minskar i omfattning. Vidare bör riksdagen i ett särskilt uttalande understryka att en förnyad genomgång av priser och kostnader bör göras under hösten 1989 för att anpassa kompensationsbeloppet till inflationsutvecklingen. Beräkningarna bör följa principerna i jordbruksnämndens förslag. Vad utskottet anfört med anledning av motion Jo46 yrkandena 2 och 5 bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Härigenom tillgodoses även motion Jo57 yrkande 4. Motion Jo67 yrkande 6 avstyrks.

dels att utskottets hemställan under 34 och 35 bort ha följande lydelse:

34. *beträffande inflationsuppräknig av kompensationen*

att riksdagen med anledning av motionerna 1988/89: Jo46 yrkande 2 och 1988/89: Jo57 yrkande 4 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

35. *beträffande tidpunkt för utbetalningar m. m.*

att riksdagen med anledning av motion 1988/89: Jo46 yrkande 5 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört samt avslår motion 1988/89: Jo67 yrkande 6,

Karl Erik Olsson (c), Lennart Brunander (c), Annika Åhnberg (vpk) och Åsa Domeij (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 53 börjar med "Vad slutligen" och slutar med "yrkande 5" bort ha följande lydelse:

Eftersom gällande principer för Sveriges handelsutbyte med andra länder bygger på överenskommelser från tiden efter andra världskriget, har den senaste tidens utveckling av metoder för livsmedelsproduktionen inte beaktats i tillräcklig mån. De svenska kraven på livsmedlen såväl vad gäller hygien som kvalitet är internationellt sett mycket höga. I en tid av ökad internationell handel måste enligt utskottets mening — vilket även framhålls i motionerna Jo48 och Jo67 — samma krav kunna ställas på importerade livsmedel som på inhemskt producerade. Risken är annars stor att importen av produkter framställda under delvis helt andra betingelser än de svenska, många gånger av sämre kvalitet och producerade till lägre kostnader, kommer att ytterligare försämra en för de svenska producenterna redan tidigare ogynnsam situation.

Som framförs i motion Jo67 är det av särskild vikt att det kvalitativa gränsskyddet bibehålls. Skyddet får emellertid inte inskränkas till stickprovskontroller av importerade produkter utan bör innebära en möjlighet att förbjuda import av livsmedel producerade med metoder eller tillsatser som inte är tillåtna i den inhemska produktionen.

Vad utskottet sålunda anfört med anledning av motionerna Jo48 yrkande 3 och Jo67 yrkande 5 bör ges regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 39 bort ha följande lydelse:

39. beträffande *skärpning av importkontrollen*

att riksdagen med anledning av motionerna 1988/89: Jo48 yrkande 3 och 1988/89: Jo67 yrkande 5 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

21. Självförsörjningsgraden för socker (mom. 41)

Karl Erik Olsson (c), Sven Eric Lorentzon (m), Jens Eriksson (m), Ingvar Eriksson (m) och Lennart Brunander (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 55 börjar med "Utskottet ansluter" och slutar med "19 delvis" bort ha följande lydelse:

Till skillnad från regeringen anser utskottet att skäl saknas för en sänkning av självförsörjningsgraden för socker. Som förordats av tidigare utredningar, bl. a. sockernäringskommittén (SOU 1982: 6), bör självförsörjningsgraden uppgå till 95 %. Vad utskottet sålunda anfört med anledning av motionerna Jo227 yrkande 1, Jo233, Jo46 yrkande 9, Jo57 yrkande 5 delvis och Jo66 yrkande 1 bör ges regeringen till känna. Med det anförda får motionerna Jo210 yrkande 1, Jo250 delvis, Jo64 yrkande 3 och Jo67 yrkande 19 delvis anses tillgodosedda.

dels att utskottets hemställan under 41 bort ha följande lydelse:

41. beträffande *självförsörjningsgraden för socker*
att riksdagen med anledning av motionerna 1988/89: Jo227 yrkande 1, 1988/89: Jo233, 1988/89: Jo46 yrkande 9, 1988/89: Jo57 yrkande 5 i motsvarande del och 1988/89: Jo66 yrkande 1 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört och lämnar motionerna 1988/89: Jo210 yrkande 1, 1988/89: Jo250 i motsvarande del, 1988/89: Jo64 yrkande 3 och 1988/89: Jo67 yrkande 19 i motsvarande del utan vidare åtgärd,

22. Självförsörjningsgraden för socker (mom. 41)

Bengt Rosén och Anders Castberger (båda fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 55 börjar med "Utskottet ansluter" och slutar med "19 delvis" bort ha följande lydelse:

Enligt utskottets mening bör frågan om självförsörjningsgraden för socker ingå i en helhetsbedömning av den svenska jordbruksnäringen. Frågan bör således bli föremål för överväganden inom ramen för de överläggningar om utformningen av den framtida jordbrukspolitiken som pågår i den livsmedelspolitiska arbetsgruppen. Vad utskottet sålunda anfört bör ges regeringen till känna. Härmed bör motionerna Jo210 yrkande 1, Jo227 yrkande 1, Jo233, Jo250 delvis, Jo46 yrkande 9, Jo57 yrkande 5 delvis, Jo64 yrkande 3, Jo66 yrkande 1 och Jo67 yrkande 19 delvis inte föranleda någon riksdagens vidare åtgärd.

dels att utskottets hemställan under 41 bort ha följande lydelse:

41. beträffande *självförsörjningsgraden för socker*
att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört samt lämnar motionerna 1988/89: Jo210 yrkande 1, 1988/89: Jo227 yrkande 1, 1988/89: Jo233, 1988/89: Jo250 i motsvarande del, 1988/89: Jo46 yrkande 9, 1988/89: Jo57 yrkande 5 i motsvarande del, 1988/89: Jo64 yrkande 3, 1988/89: Jo66 yrkande 1 och 1988/89: Jo67 yrkande 19 i motsvarande del utan vidare åtgärd,

23. Användningen av avgiftsmedel (mom. 48)

Karl Erik Olsson (c), Sven Eric Lorentzon (m), Jens Eriksson (m), Ingvar Eriksson (m) och Lennart Brunander (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 62 börjar med "Utskottet har" och slutar med "avstyrks således" bort ha följande lydelse:

I propositionen föreslås att vissa myndigheters verksamhet finansieras med införselavgiftsmedel. Enligt utskottets mening – vilket även framförs i motion Jo46 – är denna form av finansiering principiellt förkastlig. Finansieringsformen innebär bl. a. att minskad import eller lägre nivå på införselavgifterna påverkar tillgången på medel, varvid verksamheten antingen måste finansieras på annat sätt eller med kort varsel inskränkas eller upphöra. Vad utskottet sålunda anfört med anledning av motion Jo46 yr-

kande 10 bör ges regeringen till känna. I övrigt godkänner utskottet vad som i propositionen anförts om disponeringen av avgiftsmedlen.

1988/89: JoU21

dels att utskottets hemställan under 48 bort ha följande lydelse:

48. att riksdagen med anledning av motion 1988/89: Jo46 yrkande 10 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört och i övrigt godkänner vad i propositionen förordats i fråga om användningen av avgiftsmedel som inflyter under regleringsåret 1989/90,

24. Prisregleringen för ägg (mom. 50)

Karl Erik Olsson och Lennart Brunander (båda c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 65 börjar med "Utskottet ansluter" och slutar med "yrkande 6" bort ha följande lydelse:

Med hänsyn till det stora överskottet på ägg är det enligt utskottets mening rimligt att åtgärder vidtas för att reducera detta överskott. I den rådande situationen anser emellertid utskottet — i likhet med centerpartiet — att gällande regleringar utgör nödvändiga instrument för en anpassning av produktionen till samma nivå som efterfrågan. Utskottet ansluter sig således till motion Jo57 yrkande 6 med begäran om avslag på propositionens förslag om avveckling av storproduktionsavgiften för äggproduktionen. Av samma skäl anser sig utskottet inte heller kunna biträda förslaget om inskränkning av Svensk ägghandels medel för överskottsfinansiering. Vad utskottet sålunda anfört med anledning av motionen bör godkännas av riksdagen.

dels att utskottets hemställan under 50 bort ha följande lydelse:

50. att riksdagen med anledning av motion 1988/89: Jo57 yrkande 6 godkänner vad utskottet anfört om bibehållande av storproduktionsavgiften på ägg m. m.,

25. Packeribidragen (mom. 52)

Sven Eric Lorentzon, Jens Eriksson och Ingvar Eriksson (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 68 börjar med "Utskottet har inte" och slutar med "yrkande 11" bort ha följande lydelse:

När det gäller packeribidragen delar utskottet den principiella inställning som framförs i motion Jo46 att kostnaderna för äggkontrollen skall bäras av de konsumenterna som efterfrågar en sådan kontroll och inte av producenterna. Bidragen bör därför inte längre betalas med regleringsmedel. Härigenom mildras även de ekonomiska påfrestningarna för äggproducenterna. Vad utskottet sålunda anfört med anledning av motion Jo46 yrkande 11 bör ges regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 52 bort ha följande lydelse:

52. beträffande packeribidragen

att riksdagen med anledning av motion 1988/89: Jo46 yrkande 11 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

Åsa Domeij (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 76 börjar med "När det" och slutar med "ett produktstöd" bort ha följande lydelse:

En livsmedelsproduktion i norra Sverige är viktig för att avlasta jordbruket längre söderut. Jordbruket i norr gör att livsmedelsförsörjningen kan klaras med en lägre intensitet eftersom en större areal utnyttjas. Dessutom är en livsmedelsproduktion i större delen av landet viktig av beredskaps-skal och sårbarhetsskal. Alla dessa skal kan användas med stöd i Gatt-överenskommelsen för att upprätthålla jordbruksproduktionen i norra Sverige. I Norrbotten, Ångermanland och Dalarna ligger produktionen av mjölk och mjölkprodukter klart under konsumtionen.

Utskottet delar mot den angivna bakgrunden motionärernas uppfattning att Norrlandsstödet i första hand bör utgå som ett produktionsstöd även i fortsättningen. Enligt 1985 års riksdagsbeslut är stödet utformat så att produktionen i norra Sverige skall kunna bibehållas i nuvarande omfattning, dvs. 1984 års produktionsvolym. Utskottet finner icke skal att tolka Gatt-överenskommelsen så att den skulle hindra fortsatt stöd enligt nu gällande ordning. Vad utskottet anfört bör riksdagen ge regeringen till känna med anledning av motionerna Jo42 yrkande 3, Jo58 yrkande 3 och Jo62 yrkande 1.

dels att utskottets hemställan under 58 bort ha följande lydelse:

58. beträffande *produktstöd*

att riksdagen med anledning av motionerna 1988/89:Jo42 yrkande 3, 1988/89:Jo58 yrkande 3 och 1988/89:Jo62 yrkande 1 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

27. Höjning av stödnivån i stödområde 4 m. m. (mom. 60—62)

Annika Åhnberg (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 76 börjar med "Med samma" och slutar med "och 13" bort ha följande lydelse:

Utskottet biträder det förslag som framställs i motion Jo67 yrkande 10 om höjning av stödnivån i område 4 med 11 öre per kg mjölk och nötkött med 162 öre per kg samt får- och lammkött med motsvarande belopp. Därigenom tillgodoses även motion Jo58 yrkande 1.

Utskottet biträder även förslagen i motion Jo67 yrkandena 11 och 13 att den differentiering av stödområde 2 som gäller mjölk också skall gälla övriga produktionsgrenar samt att mjölkproduktionen i hela stödområdet bör kompenseras genom ett generellt prispåslag på 10 öre per kg mjölk. Vad utskottet anfört bör ges regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 60—62 bort ha följande lydelse:

60. beträffande *höjning av stödnivån i stödområde 4*

att riksdagen med anledning av motionerna 1988/89:Jo58 yrkande 1

och 1988/89:Jo67 yrkande 10 som sin mening ger regeringen till 1988/89:JoU21
känna vad utskottet anfört,

61. beträffande *differentiering i stödområde 2*
att riksdagen med anledning av motion 1988/89: Jo67 yrkande 11 som
sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

62. beträffande *generellt påslag på mjölkpriset*
att riksdagen med anledning av motion 1988/89: Jo67 yrkande 13 som
sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

28. Anslag till särskilda åtgärder för jordbruket i norra Sverige (mom. 66)

Karl Erik Olsson (c), Lennart Brunander (c), Annika Åhnberg (vpk) och
Åsa Domeij (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 76 börjar med "Utskottet
tillstyrker" och slutar med "yrkande 15" bort ha följande lydelse:

Utskottet tillstyrker förslagen i motionerna Jo219, Jo42 yrkande 4, Jo49
yrkande 3, Jo57 yrkande 10 och Jo67 yrkande 15 om höjning av anslaget
med 55 milj. kr. till 100 milj. kr. Därmed avstyrks motion Jo46 yrkande
13.

dels att den del av utskottets yttrande på s. 83 som avser anslaget B 11
Särskilda åtgärder för jordbruket i norra Sverige bort utgå,

dels att utskottets hemställan under 66 bort ha följande lydelse:

66. beträffande *anslag till särskilda åtgärder för jordbruket i norra
Sverige*

att riksdagen med anledning av regeringens förslag, med avslag på mo-
tion 1988/89:Jo46 yrkande 13 och med bifall till motionerna
1988/89:Jo219, 1988/89:Jo42 yrkande 4, 1988/89:Jo49 yrkande 3,
1988/89:Jo57 yrkande 10 och 1988/89:Jo67 yrkande 15 till *Särskilda
åtgärder för jordbruket i norra Sverige* för budgetåret 1989/90 anvisar
ett reservationsanslag på 100 000 000 kr.,

29. Anslag till särskilda åtgärder för jordbruket i norra Sverige (mom. 66)

Sven Eric Lorentzon, Jens Eriksson och Ingvar Eriksson (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 76 börjar med "Utskottet
tillstyrker" och slutar med "yrkande 15" bort ha följande lydelse:

Utskottet delar den mening som framförs i motion Jo46 yrkande 13 att
ytterligare medel inte bör tillföras anslaget till särskilda åtgärder för jord-
bruket i norra Sverige. Riksdagen bör således avslå regeringens förslag om
medel för fortsatta åtgärder liksom motionerna Jo219, Jo42 yrkande 4,
Jo49 yrkande 3, Jo57 yrkande 10 och Jo67 yrkande 15 om höjning av an-
slaget.

dels att utskottets hemställan under 66 bort ha följande lydelse:

att riksdagen med anledning av motion 1988/89: Jo46 yrkande 13 och med avslag på motionerna 1988/89: Jo219, 1988/89: Jo42 yrkande 4, 1988/89: Jo49 yrkande 3, 1988/89: Jo57 yrkande 10 och 1988/89: Jo67 yrkande 15 avslår regeringens förslag om anslag till Särskilda åtgärder för jordbruket i norra Sverige.

30. Stöd till nyetablering (mom. 68)

Karl Erik Olsson (c), Lennart Brunander (c) och Åsa Domeij (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 77 börjar med "Utskottet ansluter" och slutar med "yrkande 5" bort ha följande lydelse:

Utskottet delar den mening som framförts i flera motioner att den svaga nyrekryteringssituationen gör det nödvändigt att inrätta ett etableringsstöd i norra Sverige. Riksdagen bör redan nu uttala sig för ett etableringsstöd utan att avvakta arbetet i den parlamentariska arbetsgruppen. Vad utskottet anfört bör riksdagen ge regeringen till känna med anledning av motionerna Jo218 yrkande 3, Jo281 yrkande 2, Jo49 yrkande 2, Jo57 yrkande 9 och Jo62 yrkande 5.

dels att utskottets hemställan under 68 bort ha följande lydelse:

68. beträffande stöd till nyetablering

att riksdagen med anledning av motionerna 1988/89: Jo218 yrkande 3, 1988/89: Jo281 yrkande 2, 1988/89: Jo49 yrkande 2, 1988/89: Jo57 yrkande 9 och 1988/89: Jo62 yrkande 5 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

31. Ändrad stödområdesindelning i enlighet med jordbruksnämndens förslag (mom. 71)

Karl Erik Olsson (c), Lennart Brunander (c), Annika Åhnberg (vpk) och Åsa Domeij (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 77 börjar med "Med samma" och på s. 78 slutar med "yrkande 3" bort ha följande lydelse:

Utskottet biträder de motioner som går ut på att jordbruksnämndens förslag till ändrad stödområdesindelning skall genomföras (uppflyttning från stödområde 4 till stödområde 3 av Sunne, Munkfors, Filipstad, Kil, Forshaga samt Älvsbacka och Nyeds församlingar i Karlskoga kommun jämte Grangärde församling i Ludvika kommun). Riksdagen bör med anledning av motionerna Jo56 och Jo62 yrkande 3 som sin mening ge regeringen till känna vad utskottet anfört. Utskottet förutsätter vidare att jordbruksnämnden kontinuerligt ser över stödområdesindelningen och därvid även prövar stödområdesindelningen i de områden som ej berörs i ovanstående motioner.

dels att utskottets hemställan under 71 bort ha följande lydelse:

71. beträffande *ändrad stödområdesindelning i enlighet med jordbruksnämndens förslag*

att riksdagen med anledning av motionerna 1988/89:Jo56 och 1988/89:Jo62 yrkande 3 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

32. Villkor för användning av genteknik vid växtodling m. m. (mom. 75)

Sven Eric Lorentzon (m), Jens Eriksson (m) och Ingvar Eriksson (m) anser *dels* att den del av utskottets yttrande som på s. 82 börjar med "Utskottet har heller" och slutar med "Motionsyrkandet avstyrks" bort ha följande lydelse:

Utskottet biträder moderata samlingspartiets yrkande att riksdagen bör tidsbegränsa det föreslagna bemyndigandet till två år. Utskottet tillstyrker således motion Jo46 yrkande 15.

dels att utskottets hemställan under 75 bort ha följande lydelse:

75. beträffande *villkor för användning av genteknik vid växtodling m. m.*

att riksdagen med anledning av motion 1988/89:Jo46 yrkande 15 och med avslag på motion 1988/89:Jo57 yrkande 11 antar förslaget till lag om ändring i växtskyddslagen (1972:318) med den ändringen i fråga om ikraftträdandebestämmelsen att 2a § skall upphöra att gälla den 30 juni 1991,

33. Villkor för användning av genteknik vid växtodling m. m. (mom. 75)

Karl Erik Olsson och Lennart Brunander (båda c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 82 börjar med "Utskottet har svårt" och slutar med "yrkande 11" bort ha följande lydelse:

Utskottet erinrar om att centerpartiet i en omfattande motion om bioteknik bl. a. föreslagit en sammanhållen strategi och lagstiftning för samhällets hantering av biotekniken. I avvaktan på en sådan strategi har partiet föreslagit förbud mot tillämpad insprutning av tillväxthormon i djur, mot tillämpad embryoöverföring och mot frisläppande av genetiskt modifierade mikroorganismer. Motionen har sänts ut på stor remiss och kommer att behandlas av riksdagen under nästa riksmöte.

Som framhålls i motion Jo57 kan många positiva möjligheter skapas genom biotekniken samtidigt som det kan finnas risk för omfattande och oreparabla följder av bioteknikens produkter. Utskottet delar motionärernas mening att regeringen hittills varit passiv samtidigt som utvecklingen på bioteknikområdet har skett snabbt. Regeringens åtgärd att nu utan specificering begära bemyndigande att meddela olika förbud mot genteknik på växter m. m. framstår som brådstörtad. Riksdagen bör därför med bifall till yrkande 11 i motionen avslå regeringens förslag i avvaktan på en mera

dels att utskottets hemställan under 75 bort ha följande lydelse:

75. beträffande *villkor för användning av genteknik vid växtodling m. m.*

att riksdagen med bifall till motion 1988/89:Jo57 yrkande 11 och med avslag på motion 1988/89:Jo46 yrkande 15 avslår förslaget till lag om ändring i växtskyddslagen (1972:318),

34. Returförpackningar för mjölk m. m. (mom. 76 och 77)

Åsa Domeij (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 82 börjar med "Utskottet har erfarit" och slutar med "detta område" bort ha följande lydelse:

Utskottet biträder motionärernas förslag att regeringen bör lägga fram en plan för att påskynda utvecklingen av nya förpackningssystem för distributionen av konsumtionsmjölk. Riksdagen bör göra ett särskilt uttalande med anledning av motionen.

dels att den del av utskottets yttrande på s. 83 som börjar med "Utskottet har" och slutar "med riksdagens sida" bort ha följande lydelse:

Utskottet erinrar om att lantbrukskooperationen har monopol på mejerihanteringen samtidigt som det inte är tillåtet att sälja mjölk från gården. Mot den bakgrunden tillstyrker utskottet yrkandena i motion Jo223 om behovet att säkra fäbodbrukarnas och andra småbrukares i glesbygden rätt att leverera mjölk. Riksdagen bör ge regeringen till känna vad utskottet anför.

dels att utskottets hemställan under 76 och 77 bort ha följande lydelse:

76. beträffande *returförpackningar för mjölk*

att riksdagen med anledning av motion 1988/89:Jo221 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför.

77. beträffande *hämtningsplikt inom mejerinäringen m. m.*

att riksdagen med anledning av motion 1988/89:Jo223 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför.

Särskilda yttranden

1. Kvävegödsling och växtnäringsläckage (mom. 4)

Annika Åhnberg (vpk) anför:

Inom vänsterpartiet kommunisterna delar vi uppfattningen att en snabb och omfattande reduktion av användningen av såväl handelsgödsel som bekämpningsmedel är nödvändig. Vi har dock lämnat andra förslag på hur denna minskning skall åstadkommas. Dessa har behandlats i annat sammanhang.

Bengt Rosén (fp), Åsa Domeij (mp) och Anders Castberger (fp) anför:

Motion Jo213 tar upp de snabba förändringarna i odlingslandskapet, vilka leder till att värdefulla biotoper, bl.a. åkerholmar och diken, försvinner och därmed även värdefulla miljöer för växter och djur. Våtmarker och kantzoner kan också minska växtnäringssläckaget från jordbruksmarken.

Vi delar motionärens uppfattning att det inte räcker med att bevara dessa naturtyper utan att det också behövs ett biotoprestaureringsarbete i hårt strukturrationaliserade och miljöbelastade slättbygger.

För att klara överlevnaden för växter och djur krävs ett biotopskydd. I Sverige har vi i dag regler som förbjuder att man dödar hotade djur eller plockar fridlysta blommor. Naturvårdslagen ger också möjlighet att av-sätta stora områden till nationalparker, naturreservat och naturvårdsområden. Dessa former tar lång tid att administrera och ger inget direkt biotopskydd. Det finns ingen koppling mellan förekomst av hotade arter och skydd av naturmiljön. Någon regel som gör det möjligt att skydda ett litet område som är av betydelse för djur- eller växtart finns inte i dag. Sverige saknar ett biotopskydd trots att vi skrivit under Bernkonventionen (SÖ 1983: 30), vilken uttryckligen kräver att "medlemsstater skall vidta lämpliga lagstiftande och administrativa åtgärder för att säkerställa ett skydd för de vilda djur- och växtarternas miljöer" (art. 4).

För hotade djur- och växtarter viktiga våtmarksområden vilka blivit förändrade genom olika jord- eller skogsbruksåtgärder skall finnas ett krav på att dessa områden återställs i sådant skick att de återigen kan utgöra biotop för dessa arter.

Motionären föreslår att det nuvarande NOLA-stödet vidgas till att också omfatta restaurering av biotoper och att bevara kantzoner. Vi delar motionärens uppfattning att det behövs en ekonomisk stimulans men vill inte binda oss för att just en utvidgning av NOLA-stödet är det lämpligaste sättet. I den parlamentariska arbetsgruppen för livsmedelspolitiken skall ökad naturvårdshänsyn i jordbrukslandskapet tas upp. Motionärens synpunkter bör beaktas där liksom i arbetet med en ny naturvårdslag.

3. Stöd till alternativ odling m. m. (mom. 17 a)

Åsa Domeij (mp) anför:

Det behövs ett mer långsiktigt stöd för omläggning till ekologiskt lantbruk. Men om stödet skall vara permanent är det för tidigt att uttala sig om.

4. Stöd till fårskötseln (mom. 28)

Åsa Domeij (mp) anför:

I motion Jo51 (c) tas en rad fördelar med fårskötseln upp som jag instämmer i, bl. a. att får är bra naturvårdare, passar för kombiföretag och för det mesta producerar kött under etiskt godtagbara former. Dessutom finns det

inget överskott av fårkött i landet. Motionären vill att riksdagen skall göra ett allmänt uttalande om att fårskötseln skall behållas i minst nuvarande omfattning. Miljöpartiet de gröna har motionerat om att Sverige skall vara självförsörjande med baslivsmedel. Det motionsyrkandet har utskottet överlämnat till den parlamentariska arbetsgruppen att ta del av tillsammans med andra yrkanden som rör jordbrukspolitiken i stort. Jag tycker inte det är meningsfullt att riksdagen gör ett uttalande om ett speciellt djurslag nu, när självförsörjning med baslivsmedel över huvud taget skall diskuteras i den parlamentariska arbetsgruppen. Jo59 (c) och Jo61 (s) är exakta kopior av varandra och tar upp liknande tankar som i Jo51. Motionen utmynnar i ett krav på att får skall tas bättre in i den regionala planeringen. I motionen finns ingen vägledning för hur det skall gå till eller ens vilken regional planering som avses. Därför anser jag det inte meningsfullt med något riksdagsuttalande i denna fråga.

5. Skärpning av importkontrollen (mom. 38)

Sven Eric Lorentzon, Jens Eriksson och Ingvar Eriksson (alla m) anför:

I betänkandet har inte frågorna kring livsmedelskontrollen fått den breda behandling som vanligen sker då utskottet behandlar jordbruksprisregleringen m. m. Detta beror som påpekats i betänkandet på att dessa frågor behandlats i hela sin bredd i kammaren så sent som den 18 maj detta år. Vi vill dock med anledning härav framhålla att importkontrollen genom då fattade beslut har skärpts avsevärt. Importerade produkter kan nu stoppas om de innehåller rester av i motsvarande svensk produktion förbjudna ämnen. I övrigt gäller samma gränsvärden för importen som i den svenska produktionen. Kontrollen av produktionsförhållandena i exportländerna och informationen till producenterna om de svenska bestämmelserna kommer att ökas. Dessutom införs nu krav på märkning med ursprungsland.

En nordisk utgångspunkt i de pågående GATT-förhandlingarna är också att andra än rent hälsomässiga skäl, i vissa fall, skall kunna accepteras i GATT:s regelsystem. Målet är också att i övrigt söka överensstämmelse med bl. a. de regler man eftersträvar inom EG.

Det ovan nämnda bör tillsammans med de skärpta kraven på importörernas egenkontroll och kontroll av leverantörer kunna verksamt bidra till förbättringar för konsumenterna och ökad rättvisa mellan producenter i Sverige och utomlands.

6. Prisregleringen för ägg (mom. 50)

Åsa Domeij (mp) anför:

Äggproduktion i stor skala kan leda till problem: mycket dålig djurmiljö samt miljöproblem om det inte finns goda möjligheter att bli av med gödseln. Det kan tyckas som att den differentierade storproduktionsavgiften är ett vettigt styrmedel att lösa detta problem. Enligt min mening är det ett mycket trubbigt instrument för att lösa problemen. Krav skall i stället stäl-

las när det gäller djurmiljö och miljöpåverkan. Det är också viktigt att samma krav ställs på produktionen när det gäller importerade ägg. Dessutom behöver inte små äggproducenter betala någon avgift över huvudet. Det är en riktig utveckling att storproducenterna av ägg får stå för en större del av kostnaderna för äggöverskottet.

7. Underlag för stödberäkningen (mom. 55)

Annika Åhnberg (vpk) anför:

Utskottets hemställan under prisstödsanslaget innebär, i förhållande till propositionen, ökade anslag till jordbruket i stödområdena. Därför reserverar jag mig inte på denna punkt. Enligt min mening hade det dock behövts ytterligare höjda anslag i enlighet med vad som föreslagits i yrkandena från vpk.

8. En samlad lagstiftning rörande genteknik m. m. (mom. 74)

Annika Åhnberg (vpk) anför:

Utskottet avstyrker i detta moment yrkanden från vpk om en samlad lagstiftning rörande genteknik. Frågan har dock inte varit föremål för någon inträngande behandling i detta sammanhang. Utskottet har tidigare sänt ut motioner med liknande krav på en remissrunda och har för avsikt att sakbehandla ämnet till hösten. Jag har därför inte nu reserverat mig på denna punkt.

9. En samlad lagstiftning rörande genteknik m. m. (mom. 74)

Åsa Domeij (mp) anför:

Miljöpartiet de gröna har i en partimotion under den allmänna motionstiden tagit upp kravet på lagstiftning. Motionen skall behandlas i jordbruksutskottet under hösten.

10. Villkor för användning av genteknik vid växtodling m. m. (mom. 75)

Annika Åhnberg (vpk) och Åsa Domeij (mp) anför:

Vi har inte reserverat oss mot utskottets hemställan i detta moment. Regeringens begäran om bemyndigande att föreskriva förbud mot eller villkor för användning av genteknik vid växtodling m. m. tillstyrks. Vi vill dock framhålla att detta bemyndigande bara får ses som en temporär åtgärd som inte på långt när motsvarar den reglering som skulle behövas. Utan lagstöd blir detta bemyndigande verkningslöst. Det är en tom gest när verklig handling är det som sedan länge behövs.